

SportersMonitor 2008

SportersMonitor 2008

Een beschrijving van actuele sportissues

in opdracht van NOC*NSF

Remko van den Dool

Agnes Elling

Remco Hoekman

© W.J.H. Mulier Instituut

's-Hertogenbosch, mei 2009

Voorwoord

Twee derde van de Nederlandse bevolking sport. Voetballen, tennissen, hardlopen, zwemmen of spinning, het maakt niet uit, maar twee derde doet iets aan sport. Sommigen daarvan sporten niet vaker dan een keer per maand, anderen hebben wel hun wekelijkse sportuurtje, maar zijn daarbij vooral bezig om bij te kletsen over de kinderen of de buurt. Maar desalniettemin: meer dan 10 miljoen Nederlanders doen aan sport.

Dat betekent wel dat bijna 6 miljoen Nederlanders nog steeds niets aan sport doen, zelfs niet eens per maand. Als land met olympische ambities kun je daar niet tevreden mee zijn. Als land dat nadenkt over de vraag of het zich zou moeten en kunnen kandideren voor de organisatie van de Olympische Spelen zou je hopen dat nog veel meer mensen sportief actief zijn. Het liefst zou je willen dat iedereen inzag hoe leuk en betekenisvol sporten kan zijn, zelfs als je van jezelf vindt dat je niet zo talentvol bent.

De ambitie van NOC*NSF is om het aandeel Nederlanders dat aan sport doet de aankomende jaren fors te laten groeien: 75 procent in 2016 is vooralsnog het doel. Dat dit geen onmogelijke opgave is, laten de cijfers zien. De afgelopen vier jaar steeg de sportdeelname ook al flink. Het einde van de groei is nog lang niet in zicht.

De sport is echter niet de enige die dingt naar de gunsten van de consument. De wereld van vandaag is een wereld vol verleidingen. Voor ieder vrijetijdsaanbod geldt dat er alternatieve keuzemogelijkheden zijn. Mensen kiezen bewust waar ze hun tijd aan besteden. Daarbij laten ze zich leiden door beelden over wat goed of slecht voor hen is, leuk of vervelend, en wat mensen in hun omgeving doen of daarvan vinden.

Om meer mensen aan het sporten te krijgen, zal er meer en beter moeten worden ingespeeld op de wensen en verlangens van de hedendaagse sporter. Inzicht in het sportgedrag en de motieven die daaraan ten grondslag liggen is daarbij onontbeerlijk. Om die reden investeert NOC*NSF onder andere in een SportersMonitor. Iedere twee jaar leggen we de vinger aan de pols van de (potentiële) sportconsument, en peilen we wat hem of haar beweegt.

De coördinatie van dit monitoringprogramma is binnen NOC*NSF in handen van Nicolette van Veldhoven. De uitvoer van de SportersMonitor gebeurt door het Mulier Instituut in samenwerking met GfK. Ik ben hen dankbaar voor hun inzet om van deze SportersMonitor 2008 een succes te maken. Het rapport biedt tal van belangrijke inzichten over de wijze waarop mensen betrokken zijn en willen zijn bij de sport. Tegen alle sportbeleidsmakers zeg ik: benut het rapport voor nog beter sportbeleid. Daarover ga ik graag met u in gesprek. Er liggen veel kansen voor een nog grotere betekenis van sport in onze samenleving!

Theo Fledderus
Directeur NOC * NSF

Erik Lenselink
Manager Sportontwikkeling
en lid Management Team NOC*NSF

W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch

t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl

Samenvatting

De SportersMonitor is een tweejaarlijkse monitor onder de Nederlandse bevolking naar de verschillende vormen van sportbetrokkenheid en visies op sport. De SportersMonitor is aanvullend op ander onderzoek naar sportgedrag, zoals de AVO-data van het Sociaal en Cultureel Planbureau (*Rapportage Sport*), vooral vanwege het accent op achtergronden – het hoe en waarom – van sportgedrag, zoals motieven om (niet) te sporten. Vanwege haar omvang biedt de SportersMonitor de mogelijkheid om tal van verschillende facetten van sport, die in andere studies meestal los van elkaar worden bevraagd, in samenhang tot elkaar te bestuderen.

De SportersMonitor 2008 is gebaseerd op een steekproef van 4.200 personen van 5 tot 80 jaar, waarbij kinderen van 5 tot en met 14 jaar (n=548) via de ouders ondervraagd zijn. De data zijn verzameld via het ConsumerJurypanel, een online panel van GfK Panelservices Benelux.

Sportdeelname en motieven

De SportersMonitor 2008 laat zien dat 77 procent van de bevolking het afgelopen jaar aan sport heeft gedaan en 68 procent twaalf keer per jaar of vaker een sport beoefent. Als we alleen de mensen beschouwen met een wat meer energie-intensieve sport, is 62 procent sportief actief. Twee derde van de sporters doet een individuele beweegsport (fietsen, hardlopen, schaatsen, etc.). Bij jongeren ligt het accent daarnaast meer op teamsporten, bij volwassenen op fitsporten. Ruim twee derde van de sporten beoefent men (deels) vanwege de lichaamsbeweging. Andere belangrijke motieven zijn dat het een leuke activiteit is, de opbouw van conditie en gezelligheid. Voor de helft van de sporters zijn de contacten die zij via de sport hebben gelegd belangrijk in hun sociale leven.

Maatschappelijk nut van de sport(vereniging)

De Nederlandse bevolking onderschrijft duidelijk het nut van sport voor de opvoeding van kinderen. Ook de functie van sport om de gezondheid te verbeteren steunt de bevolking in meerderheid. Over topsport denkt de meerderheid gematigd positief. Geld voor topsport mag echter niet ten koste gaan van de breedtesport. Bijna een derde (31%) ziet in 2028 de Olympische Spelen graag naar Nederland komen, 32 procent is enigszins enthousiast en de overige 37 procent van de bevolking is tegen.

Drie vijfde van de Nederlanders kent een sportvereniging een belangrijke functie voor de sociale samenhang van de gemeenschap toe. Een minderheid vindt dat verenigingen te veel zijn ingesteld op wedstrijdsport, dat mensen met een sportieve aanleg weinig aandacht krijgen en dat er bij verenigingen te veel regels en verplichtingen zijn.

Loyaliteit sportorganisaties

Ongeveer een derde van de Nederlanders is zelf lid van een sportvereniging. Van de sporters beoefenen met name teamsporters hun belangrijkste sport in dit verband. De mensen die aan

een fitsport doen, beoefenen deze merendeels in een commercieel verband. Van de sporters die hun sport niet bij een vereniging of commerciële aanbieder beoefenen, wil bijna een kwart zich bij een vereniging aansluiten en zeven procent bij een commerciële aanbieder.

Van de bestaande leden denkt tien procent binnenkort het lidmaatschap op te zeggen. Zij onderscheiden zich van de leden zonder enige opzegintentie doordat zij gezelligheid, jezelf willen verbeteren en goede voorzieningen minder vaak als motief noemen om hun belangrijkste sport te beoefenen. De voorzieningen beoordelen zij niet minder goed.

Afgeronde sportloopbanen

Veel in het verleden beoefende sporten zijn in het algemeen beëindigd vanwege een praktische reden, zoals de combinatie met werk, studie en/of gezin, verhuizing, lichamelijke problemen of blessures. Een vijfde vond de sport niet leuk meer en een tiende heeft voor een andere sport gekozen. De meeste sporten zijn op jonge leeftijd geleerd, maar vaak al voor de volwassenheid beëindigd. Een kwart van de gestopte sportloopbanen duurt tot twee jaar en eveneens een kwart duurt tien jaar of langer.

Tevredenheid sportaanbod

De mensen die verbetermogelijkheden voor hun sport zien, noemen met name de trainingen en het personeel (35%). Daarna noemen zij de kosten en de accommodatie (32%), gevolgd door het aanbod (18%) en de toegankelijkheid (15%). De sporters in een officiële sportaccommodatie geven bijna alle facetten van de sportbeoefening een rapportcijfer van 7,5 of hoger. Financiële zaken krijgen een lager rapportcijfer (6,8).

Ongewenst gedrag

De rapportage van ongewenste gedragingen onder de (ouders van de) jeugd is relatief hoog. Ook de teamsporters, en dan vooral de mannen onder hen, signaleren vaker ongewenst gedrag (vervelende/discriminerende opmerkingen en fysieke agressie).

Niet-sporters

Van de bevolking heeft vijf procent nooit gesport. Dit zijn ouderen, maar ook jonge kinderen die nog niet sporten. Momenteel doet een derde deel van de bevolking (32%) niet of weinig aan sport. Dit betekent overigens niet dat zij automatisch slecht scoren op de beweegnorm. Het gebrek aan tijd vanwege werk of gezin noemt een kwart van de niet-sporters als reden om niet te sporten. Vooral de vijftigplussers geven aan dat de gezondheid het niet toelaat, terwijl 65-plussers zich veelal te oud vinden om te sporten. Daarnaast is er een waaier van redenen om niet te sporten. Een ruime meerderheid van de niet-sporters heeft ook geen intentie om het komende jaar (meer) te gaan sporten. Sportgerelateerde zaken zoals een beter aanbod of het leren van vaardigheden geven zij daarvoor nauwelijks als reden op.

Vrijwilligers

Een flinke groep Nederlanders van 15 jaar of ouder is actief als vrijwilliger in de sport. Zij zijn vooral actief in de horeca (bardienst) en als bestuurder. De belangrijkste motieven om vrijwilligerswerk te verrichten zijn dat het leuk is om te doen (56%) en dat de betrokkenen iets voor de vereniging willen betekenen (55%).

Beleidsimplicaties georganiseerde sport

- investeren in een flexibeler en laagdrempeliger sportaanbod én het promoten hiervan;
- investeren in de kwaliteit en het imago van kaderfuncties (arbitrage, technisch, bestuurlijk);
- communiceren van sociale meerwaarde onder niet-sporters en anders georganiseerde sporters;
- gerichte preventieve campagnes en regelgeving ter bevordering van sportiviteit en het tegengaan van sociale uitsluiting en discriminatie;
- betrouwbaar monitoren bevolkingssteun Olympisch Plan 2028.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	7. Niet-sporters	61
Samenvatting	7	7.1 Wie zijn de niet-sporters?	61
1. Inleiding	13	7.2 Beweeggedrag en sportachtergrond niet-sporters	63
2. Sportgedrag	15	7.3 Redenen om niet (meer) te sporten	64
2.1 Sportdeelname	15	7.4 Sportintenties?	66
2.2 Sportclusters onderscheiden	16	7.5 Samenvatting	70
2.3 Sportverband	19	8. Ideeën over sport en sportwaarden	71
2.4 Sportbetrokkenheid: deelname aan trainingen en wedstrijden	21	8.1 Beeld van de sport	71
2.5 Motivatie	22	8.2 Sportwaarden	73
2.6 Kennismaking	26	8.3 Imago	75
2.7 Samenvatting	28	8.4 Samenvatting	76
3. Sportdeelname in het verleden	29	9. Conclusies en beleidsimplicaties	77
3.1 Vroegere sportdeelname ten opzichte van huidige deelname	29	9.1 Sportbetrokkenheid	77
3.2 Sportloopbanen	30	9.2 Naar een nieuwe sportertypologie	77
3.3 Kenmerken van gestopte sporten	32	9.3 (A)sociale aspecten van sportdeelname	79
3.4 Motieven om met een sport te stoppen	33	9.4 Vluchtige en trouwe sporters	80
3.5 Overstappen naar andere sporten	36	9.5 Kansen en bedreigingen sportvereniging	81
3.6 Samenvatting	37	9.6 Implicaties Olympisch Plan 2028	83
4. Rondom de sport	39	9.7 Beleidsimplicaties	84
4.1 Werken in de sport	39	Referenties	87
4.2 Sociale contacten	42	Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording	89
4.3 Ongewenst gedrag	43	Bijlage 2 Aanvullende tabellen	93
4.4 Samenvatting	45	Bijlage 3 Overzicht aantal sporten	119
5. Leden van een sportclub	47	Noten	121
5.1 Overstappen naar een sportvereniging?	47		
5.2 Kansen en bedreigingen lidmaatschap sportvereniging	48		
5.3 Beeld van de verenigingssport	52		
5.4 Samenvatting	54		
6. Sportfaciliteiten	55		
6.1 Locatie van een sport	55		
6.2 Oordeel over sportfaciliteiten	56		
6.3 Samenvatting	58		

1. Inleiding

Hoofdstuk 1

De SportersMonitor 2008 is een belangrijke aanvulling op de grote trendonderzoeken van het Sociaal en Cultureel Planbureau die de ontwikkeling van de sport in de tijd beschrijven (Breedveld, Kamphuis & Tiessen-Raaphorst, 2008). Het onderzoek is tot stand gekomen via een samenwerkingsverband van NOC*NSF en het Mulier Instituut. De huidige SportersMonitor is een vervolg op het onderzoek uit 2006 (Hoekman, Van der Meulen, Lucassen, Elling & Breedveld, 2007).

In de SportersMonitor 2008 zijn gegevens verzameld over sportdeelname en andere vormen van betrokkenheid bij de sport onder de Nederlandse bevolking, maar er is vooral ook aandacht voor de achtergronden daarvan. Waarom doet men een specifieke sport, waarom stoppen mensen met bepaalde sporten en waarom sporten anderen überhaupt niet? Hoe kijkt de Nederlandse bevolking tegen sport aan en welke betekenissen verlenen zij aan sport en sportverenigingen? Hoe raken mensen als vrijwilliger in de sport betrokken en hoe kijken anderen tegen de functies van sportbestuurder of scheidsrechter aan? De SportersMonitor geeft inzicht in de visies en wensen voor sportdeelname, met een sterke focus op de verenigingssport. Daarbij sluit het onderzoek aan op de bouwstenen van het Olympisch Plan 2028.

De SportersMonitor 2008 is in oktober 2008 uitgevoerd onder een panel van internetters van GfK Panelservices. In totaal zijn 4.200 mensen tot 80 jaar ondervraagd, van wie 548 kinderen van 5 tot en met 14 jaar via hun ouders. Hierdoor kunnen wij in dit rapport uitspraken doen over de leeftijdsgroep van 5 tot 80 jaar.

Het rapport beschrijft sportgedrag met behulp van een nieuwe indeling naar type sport (hoofdstuk 2). Op basis daarvan beschrijven wij in het tweede hoofdstuk verschillende groepen sporters, hun motieven om te sporten en de wijze van kennismaking met een sport. In hoofdstuk 3 over sportloopbanen geven wij de ontwikkeling van de sporters in de tijd weer. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 4 in op zaken die rondom de sport spelen: de betrokkenheid via (vrijwilligers)werk, sociale contacten via de sport en ongewenst gedrag in de sport. Daarna is er in hoofdstuk 5 specifiek aandacht voor de verenigingssport, onder meer voor de loyaliteit en tevredenheid van clubleden en voor de visie van de bevolking op de sportvereniging. Een belangrijk onderdeel van de sport zijn de faciliteiten. In hoofdstuk 6 richten wij ons op de waardering van deze faciliteiten. In het bestaande sportonderzoek is de focus sterk gericht op de motieven van de huidige sporters om hun sport te beoefenen. Het is echter ook leerzaam om in de huid van de niet-sporters te kruipen (hoofdstuk 7): Waarom nemen zij geen deel aan sport? Hebben zij belangstelling om eventueel (weer) te gaan sporten? Tot slot bespreken wij de ideeën over sport en sportwaarden (hoofdstuk 8). Wat vindt het algemene publiek van diverse aspecten van de sport, zoals de topsport en de olympische aspiraties, wat is het imago van diverse sporten en hoe beoordelen zij de waarden die voor het Olympisch Plan zijn geformuleerd?

In de beschouwing (hoofdstuk 9) beschouwen wij de belangrijkste resultaten van de SportersMonitor in perspectief met ander onderzoek en formuleren we diverse beleidsimplicaties. In de hoofdstukken verwijzen wij een aantal keer naar de tabellenbijlage waarin een aantal

tabellen volledig weergegeven is. Vragen over de opzet van het onderzoek beantwoorden wij in de bijlage Onderzoeksverantwoording. De volledige vragenlijst en extra resultaten van deze SportersMonitor zijn te vinden op de website www.mulierinstituut.nl, alsmede op de website van NOC*NSF: www.nocnsf.nl.

2. Sportgedrag

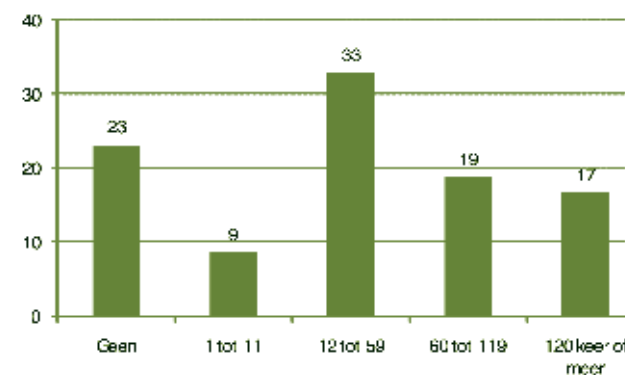
Hoofdstuk 2

In dit eerste resultatenhoofdstuk gaan we in op verschillende aspecten van sportgedrag. We beschrijven de sportfrequentie van verschillende groepen, presenteren een nieuwe indeling van sportclusters en benoemen de deelname aan verschillende organisatievormen. Daarna staan we kort stil bij de mate waarin sporters deelnemen aan verschillende vormen van training en competitie en beschrijven we de motieven om te sporten en de wijze van kennismaking met een sport.

2.1 Sportdeelname

Volgens de SportersMonitor doet 23 procent van de ondervraagden helemaal niet aan sport (zie figuur 2.1). Daarnaast is er een groep van negen procent die heel weinig sport (één tot elf keer per jaar). Door alleen te kijken naar sporters die twaalf keer of vaker per jaar sporten, ontstaat een sportdefinitie gebaseerd op de RSO-norm. Deze norm neemt een gemiddelde sportdeelname van eens per maand als uitgangspunt (Bottenburg & Smit, 2000). Dan blijkt dat in 2008 twee derde van de 5- tot 80-jarigen (68 procent) twaalf keer per jaar of vaker aan sport deelneemt.¹

Figuur 2.1 Frequentie van sporten in de afgelopen twaalf maanden, bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten).

Zeventien procent sport 120 keer per jaar of vaker (ruim twee keer per week). Eén op de vijf personen is zestig tot 120 keer per jaar actief en de grootste groep (33%) sport twaalf tot zestig keer per jaar.

Sporters zijn niet alleen naar frequentie in te delen, maar ook naar het type sport dat ze beoefenen. In de volgende paragraaf presenteren we een nieuwe clustering van sporten.

2.2 Sportclusters onderscheiden

De RSO-norm sluit aan bij de internationale Compass-indeling (Gratton,1999), waarbij naast een accent op frequentie van sportdeelname ook een prestatiecomponent van belang is (deelname aan trainingen en wedstrijden, zie paragraaf 2.4).

Een andere veelgebruikte indeling binnen het huidige sportonderzoek en -beleid is die naar solo-, duo- en teamsporten. Binnen deze indeling is vooral de groep solosporters zo omvangrijk (vier vijfde van alle sporters) dat een nadere differentiëring wenselijk is.

Daarbij hebben wij vooral naar de aard van de betreffende sportactiviteit gekeken, in combinatie met sportmotieven (zie Crum, 1991) en de mate van bewegingsintensiteit op basis van Metswaarden (Ainsworth, 2000). ² In deze nieuwe sportertypologie hebben wij zeven verschillende sportclusters te onderscheiden:

Sportcluster	Voorbeelden
Teamsporten	Voetbal, handbal
Racketsporten	Badminton, tennis, squash, tafeltennis
Fitsporten	Aerobics, fitness, gymnastiek
Beweeg, individueel	Hardlopen, wandelen, schaatsen, fietsen, skiën
Behendig, gematigd	Biljart, bowling, darts, (midget)golf, jeu de boules, schieten
Behendig, intensief	Duiken, vechtsport, paardensport, skiën
Denksporten	Dammen, schaken

In tabel 2.1 is te zien dat sportende jongeren en mannen vaker teamsporten beoefenen en sportende ouderen en vrouwen vaker fitsporten. De behendigheidssporten waarvoor weinig inspanning nodig is, zijn vooral populair bij ouderen. De behendigheidssporten waar juist wel een serieuze inspanning voor is vereist zijn bij jongeren veel populairder. Met bijna twee derde van de sporters zijn de individuele beweegsporten veruit de belangrijkste. Het betreft sporten zoals hardlopen, wandelen, fietsen en schaatsen. Voor dit type sport zijn de verschillen naar leeftijd en geslacht beperkt. De fitsporten staan met 39 procent beoefenaars op de tweede plaats.

Tabel 2.1 Indeling van sporten die in de afgelopen twaalf maanden minimaal één keer zijn beoefend, sportende bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	Totaal (n=3.255)	5-15 jaar (n=598)	16-24 jaar (n=401)	25-44 jaar (n=1.268)	45-64 jaar (n=1.394)	65-80 jaar (n=539)	man (n=1.579)	vrouw (n=1.646)
Beweeg, individueel	63	64	62	61	67	61	61	65
Fit	39	27	49	44	40	32	31	47
Behendig, gematigd	24	16	30	27	25	26	28	20
Team	21	43	32	20	12	3	30	13
Racket	19	23	24	19	17	13	22	16
Behendig, intensief	13	26	15	12	5	2	13	12
Denk	6	4	5	4	6	19	7	5
Overig	2	2	4	2	2	3	2	2

Naast een indeling naar de sport zelf zijn ook de sportfrequentie en de combinatie van sporten van belang om de ‘sporter’ te beschrijven. Daarom is een tweede indeling gemaakt (zie tabel 2.2) die probeert groepen sporters te beschrijven.³

De niet-sporters zijn de meest eenduidige en grootste groep (23%), maar daarnaast zijn er twee groepen die wel sporten maar weinig bewegen. Dat is de groep mensen (11%) die geen enkele sport twaalf keer per jaar of vaker beoefent (zie in tabel Geen sport vaker dan 11 x per jaar), maar ook de groep die alleen aan een denksport en/of een niet-intensieve behendigheidssport doet (4%, zie in tabel Alleen extensieve sporten). Als we deze groepen samen nemen, heeft 38 procent van de bevolking weinig (sportieve) beweging.

Ruim een tiende doet aan fitsporten (fitness, aerobics, gymnastiek) en beoefent daarnaast geen andere sport. De grootste groep doet alleen aan intensieve sporten (14%). Ook een grote groep sporters zijn de wandelaars en/of fietsers zonder andere sportieve activiteit (9%). Ditzelfde percentage geldt voor de mensen die alleen aan een teamsport en/of duosport doen (het kan dus bijvoorbeeld zijn dat zij zowel voetballen als tennissen).

Bijna een vijfde (18%) doet een combinatie van sportgroepen: fitsporten met intensieve sporten (9%), team-/racketsporten met intensieve sporten (5%) of een mix van alle sportgroepen samen (4%). Bij de groep intensieve sporters zijn ook de wandelaars en/of fietsers meegeteld die wel andere sportieve activiteiten hebben.

Vrouwen doen vaker fitsporten dan mannen en mannen beoefenen vaker alleen team- en/of racketssporten. Kinderen sporten vaker dan volwassenen. Fitsporten doen zij minder vaak, evenals weinig energie kostende sporten en wandelen en/of fietsen zonder enige andere sport.

Tabel 2.2 Indeling naar sportgedrag, bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten).

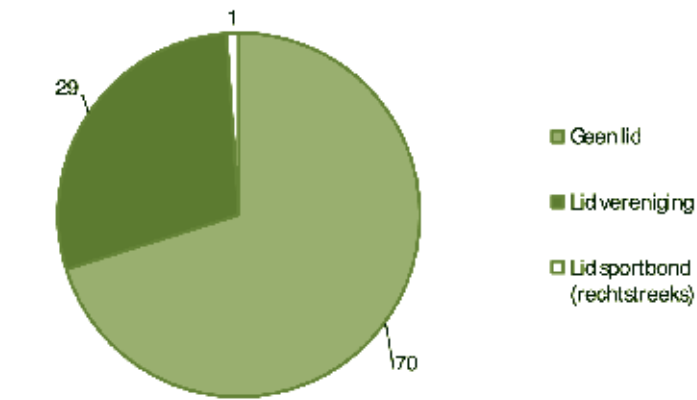
	Totaal	5-14 jaar	15-plus	man	vrouw
	(n=4.200)	(n=548)	(n=3.652)	(n=2.005)	(n=2.195)
Sport niet	23	9	25	21	25
Geen sport vaker dan 11 x per jaar	11	8	11	10	11
Alleen extensieve sporten	4	1	4	5	2
Alleen fitsporten	12	5	13	9	15
Alleen intensieve solo-sporten	14	31	12	13	16
Alleen wandelen/toer-fietsen	9	1	10	9	9
Alleen team- en/of racket-sporten	9	20	7	13	5
Fit- en intensieve sporten	9	9	9	7	11
Team-/racket- + intensieve sporten	5	12	4	8	3
Team-/racket- (+ intensief) + fitsporten	4	4	3	4	3

Binnen deze groepen verschilt de mate van lidmaatschap redelijk sterk (zie tabellenbijlage 2.1). Het grootste deel dat aan een team-/duosport doet is lid van een vereniging (rond 80%). Twee derde van de sporters die alleen extensief sporten is lid. Van de personen die alleen een intensieve solosport doen of deze combineren met een fitsport is bijna de helft lid van een sportvereniging. De mensen die heel weinig sporten (20%), alleen wandelen en/of fietsen (22%) of alleen een fitsport doen (27%) zijn het minst vaak lid van een sportvereniging. De volgorde van de sportclusters in de tabel geeft ook de sportfrequentie per jaar weer: de frequentie neemt gelijkmatig toe van niet-sporters (0 keer) tot de sporters met een team-/racket-sport naast een fitsport en andere intensieve sport (145 keer, zie ook tabellenbijlage 2.1). Dit patroon geldt ook voor het aantal sporten waaraan men in de afgelopen twaalf maanden heeft deelgenomen.

2.3 Sportverband

In de SportersMonitor is een onderscheid gemaakt naar directe leden van een sportbond en indirecte leden, via een vereniging. Figuur 2.2 geeft aan dat van de leden bijna iedereen lid is via een vereniging; het percentage dat alleen rechtstreeks lid van een bond is, is heel beperkt. Van de bevolking van 15 jaar of ouder⁴ is zeventig procent geen lid van een sportvereniging. Van de bevolking van 5 jaar of ouder is 35 procent lid van een sportvereniging.⁵

Figuur 2.2 Lidmaatschap van een vereniging, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

In tabel 2.3 is per sportcluster weergegeven welke andere verbanden dan verenigingen er zijn. In de figuur is aangegeven of een persoon lid is van een vereniging, een persoonskenmerk dus. Van de gehele bevolking van 5 jaar of ouder is 35 procent lid van een sportvereniging. Per beoefende sport is dat 28 procent; daarbij is vijf procent direct lid van een sportbond (en het grootste deel daarvan ook lid via een vereniging). Voor de uitsplitsing van sportlidmaatschap naar sport gebruiken we de eerder gebruikte indeling. Met name de deelnemers aan teamsporten zijn voor die sport lid van een vereniging (64%). De helft van de sporten waarvoor behendigheid en een serieuze inspanning nodig is, beoefent men ook als lid (53%, bijvoorbeeld vechtsporten). Dat geldt ook voor bijna de helft van de racketsporten (45%). Ook van de beoefenaars van een denksport is een groot deel lid (38%). Van de deelnemers aan fitsporten en behendigheidssporten die niet intensief zijn is een kwart lid van een vereniging. Individuele beweegsporten zoals hardlopen, fietsen en schaatsen kennen de laagste lidmaatschapdeelname (14%). De sporters in een team (10%), denksporters (10%) en beoefenaars van intensieve sporten die behendigheid vereisen (9%) zijn vaker rechtstreeks lid van een sportbond. Van de deelnemers

aan fitsporten en individuele beweegsporten zijn de minste mensen direct lid van een bond (3%). Kijken we alleen naar de leden, dan blijkt dat ongeveer een vijfde van de denksporters en de niet-intensieve behendigheidssporters direct lid is van een sportbond en vier vijfde van een vereniging.

Tabel 2.3 Verband sportdeelname, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk
	(n=6.386)	(n=642)	(n=524)	(n=1.322)	(n=2.656)	(n=640)	(n=336)	(n=162)
Alleen	35	12	25	17	55	27	27	34
Lid sportvereniging	28	64	45	25	14	23	53	38
Met bekenden	25	24	28	7	29	48	17	37
Via commerciële aanbieder	17	5	6	56	7	2	12	2
Georganiseerd evenement	7	11	7	3	7	8	10	6
Direct lid sportbond	5	10	8	3	3	6	9	10
Via school	5	14	6	7	4	2	3	4
Via bedrijfssport	3	6	3	5	2	5	3	2
Via welzijnswerk	3	4	3	4	3	5	1	7
Bij zorginstelling	3	2	1	6	1	2	0	2
Georganiseerde vakantie	3	4	2	2	4	3	5	3
Anders	7	4	6	6	8	6	5	6

Het belangrijkste verband voor de fitsporten zijn de commerciële aanbieders zoals fitnesscentra (ruim de helft). Ook bij de zorginstellingen zijn fitsporten vaker genoemd. Deze sporten doet men relatief weinig alleen. Het alleen sporten is juist wel het belangrijkste verband voor de individuele beweegsporten (55%). De behendigheidssporten zoals darten en jeu de boules zijn typische sporten waarvoor anderen nodig zijn. Bijna de helft doet dit met bekenden (48%).

2.4 Sportbetrokkenheid: deelname aan trainingen en wedstrijden

Hiervoor hebben we onder andere onderscheid gemaakt in de sportfrequentie en de bewe-gingsintensiteit van verschillende sporten. De intensiteit van sportdeelname kan ook verschil-len in de mate waarin mensen al dan niet meedoen aan trainingen en wedstrijden. Tabel 2.4 geeft voor de eerder beschreven indeling naar sport aan voor welke betrokkenheid de verschil-lende sporters kiezen.

Voor ruim de helft van de sporten volgen de beoefenaars geen lessen, trainingen of een vorm van competitie (55%). Een kwart doet aan een vorm van training (24%), een vijfde aan lessen of cursussen (21%), een op de zeven aan een toernooi of evenement (15%) en dertien procent aan een competitie.

De meerderheid van de deelnemers aan teamsporten doet aan competitie (56%). Daarnaast doet bijna de helft mee aan een toernooi of sportevenement (48%). Na de teamsporten zijn de denksporten het meest competitiegericht; bijna de helft neemt deel aan een competitie of toer-nooi. De deelnemers aan fitsporten en individuele beweegsporten nemen nauwelijks deel aan competities en toernooien. Vanwege de deelname aan een competitie en/of toernooien doet drie vijfde van de teamsporters aan training voor hun sport (62%). Voor de intensieve sporten waarvoor behendigheid nodig is doen relatief veel mensen aan trainingen (49%). Daarnaast volgt meer dan de helft (53%) lessen en/of cursussen voor hun sport. Een derde van de fitnes-sers volgt lessen en drie tiende doet aan trainingen. De deelnemers aan denksporten volgen het minst lessen en/of cursussen (6%) en trainingen (5%). Twee derde van de individuele be-weegsporters en de behendigheidssporters doet geen van de beschreven activiteiten voor hun sport (70% versus 65%).

Tabel 2.4 Betrokkenheid bij een sport, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal (n=6.386)	team (n=642)	racket (n=524)	fit (n=1.322)	beweeg, individu- eel (n=2.656)	behendig (n=640)	behendig, intensief (n=336)	denk (n=162)
Lessen, cursussen	21	15	15	34	16	10	53	6
Trainingen	24	62	26	30	13	12	49	5
Competitie	13	56	16	3	4	19	17	34
Toernooien, sportevene- menten	15	48	22	3	9	18	23	19
Geen van deze	55	22	55	45	70	65	26	56

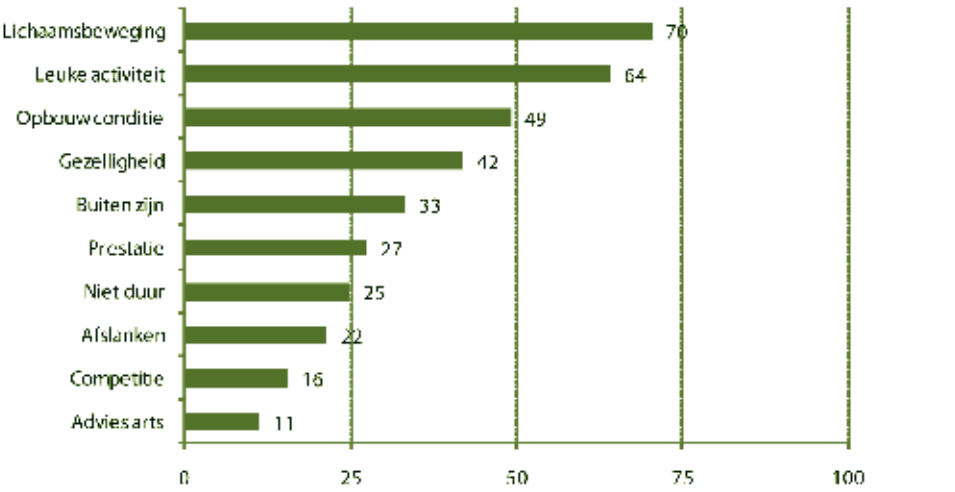
In de tabel is niet opgenomen aan welke competitie de sporters deelnemen. De mensen die aan een individuele beweegsport doen, nemen relatief vaak deel aan landelijke wedstrijden of evenementen. Te denken valt dan aan grote loopevenementen of schaatstochten.

2.5 Motivatie

De motivatie om aan een sport deel te nemen verschilt sterk naar sport. Daarom hebben we de (belangrijkste) motieven in een tabel weergegeven, uitgesplitst naar de eerder besproken sportclusters (zie tabellenbijlage 2.2). Figuur 2.3 is een samenvatting van deze tabel. De belangrijkste motieven om een sport te doen zijn lichaamsbeweging en het leuk vinden van een sport (respectievelijk 70% en 64%). Tussen de verschillende sporten zijn er duidelijke verschillen naar motivatie. Zo blijkt dat negentig procent de fitsporten doet vanwege lichaamsbeweging. Daarnaast noemen fitnessers de opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid als een belangrijke reden (75%). Afslanken en sporten op advies van een arts of fysiotherapeut zijn relatief belangrijk in vergelijking met andere sporten. Opvallend is dat de gezelligheid en de competitie duidelijk minder belangrijk zijn dan bij andere sporten. Teamsporten doet men vooral voor de gezelligheid en de sociale contacten (67%), maar het motief lichaamsbeweging staat op de eerste plaats (71%). Afslanken is niet zo belangrijk, competitie des te meer. Deze categorie sporten vindt men leuker dan gemiddeld en beschouwt men ook vaker als uitlaatklep voor het dagelijks leven. De motieven voor de racketsporten lijken op het gemiddelde. De opbouw van conditie of kracht is minder belangrijk, de competitie en gezelligheid zijn belangrijker. Individuele beweegsporten doet de helft om lekker buiten te zijn. Ook noemt deze categorie sporters de lagere kosten

en lichaamsbeweging en de gezondheid vaker dan gemiddeld als motief. Gezelligheid is juist minder vaak een reden om deze takken van sport te beoefenen en competitieve motieven spelen nauwelijks een rol. Voor het beoefenen van behendigheidssporten die weinig energie kosten zijn lichaamsbeweging (24%) en de opbouw van kracht of conditie (9%) relatief weinig genoemde motieven, vergeleken met de andere sportclusters. De deelnemers vinden deze sporten daarentegen wel leuker en ook gezelliger dan gemiddeld. Competitie speelt een serieuze rol, lekker buiten zijn veel minder. Bij de intensieve behendigheidssporten springt met name het leren van nieuwe vaardigheden eruit als motief voor deelname. Afslanken is veel minder belangrijk, evenals lichaamsbeweging of gezondheid. De beoefenaars van denksporten wijken qua motivatie tamelijk sterk van het gangbare patroon af. Competitie als motief speelt bij de helft een rol. Ook het jezelf willen verbeteren is relatief belangrijk. Het belangrijkste motief is echter dat het een leuke activiteit is (80%), gevolgd door gezelligheid (64%). Ook de lage prijs en het feit dat specifieke aandoeningen geen belemmering voor deelname vormen zijn relatief vaak genoemd. Dat vrijwel niemand deze sporten doet vanwege de lichaamsbeweging wekt geen verbazing.

Figuur 2.3 Belangrijke motieven sportdeelname, voor de maximaal drie beoefende sporten van sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten van alle beoefende sporten).

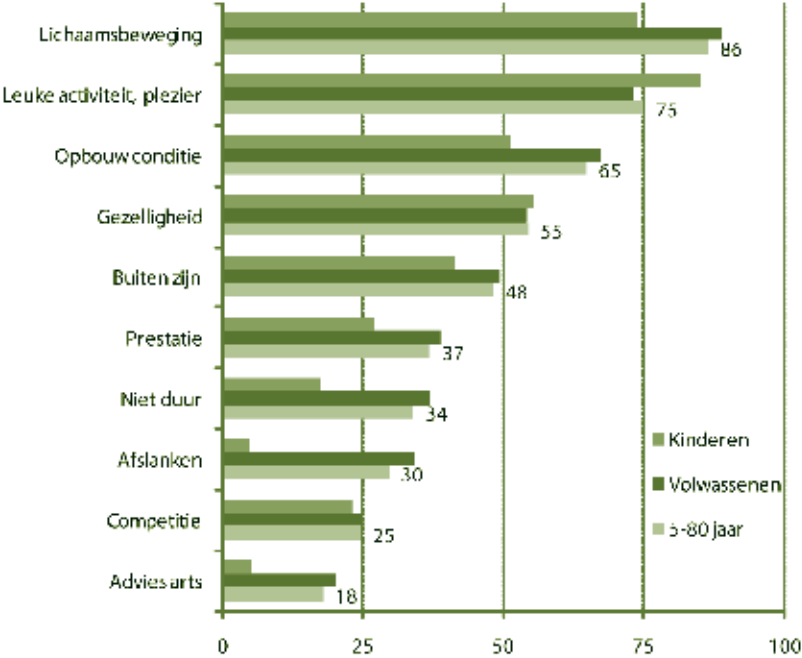
Een individu kan echter meerdere sporten beoefenen, met deels verschillende motieven: één sport voor de gezelligheid en competitie, een andere om de conditie op peil te houden. De weergave van motieven op persoonsniveau staat in figuur 2.4. Om naar persoonskenmerken

na te gaan welke motieven een rol spelen om te sporten, hebben wij de motieven per persoon vastgesteld. Dit betekent dat als iemand hardloopt om lekker buiten te zijn en tennist voor de gezelligheid, wij deze kenmerken als motieven van deze persoon beschouwen. Figuur 2.4 laat weer een selectie van de belangrijkste motieven zien. In tabellenbijlage 2.3 is een tabel met de volledige resultaten opgenomen, met alle motieven uitgesplitst naar leeftijd, sekse en clublidmaatschap.

Het overgrote deel van de sporters heeft lichaamsbeweging of gezondheid als motief voor één of meer van haar sporten (86%).⁶ De opbouw van conditie of kracht geldt voor twee derde van de sportbeoefenaars als een motief voor één van de sporten. Voor drie kwart is het leuk zijn van een sport een belangrijk motief.

Naar geslacht zijn er enkele verschillen in de motieven. Vrouwen sporten vaker om af te slanken dan mannen, van wie ook nog een kwart dit motief heeft genoemd. Verder valt op dat mannen beduidend vaker motieven als jezelf verbeteren en competitie noemen. Mannen sporten ook liever buiten.

Figuur 2.4 Motivatie deelnemers aan sport, sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten op persoonsniveau).

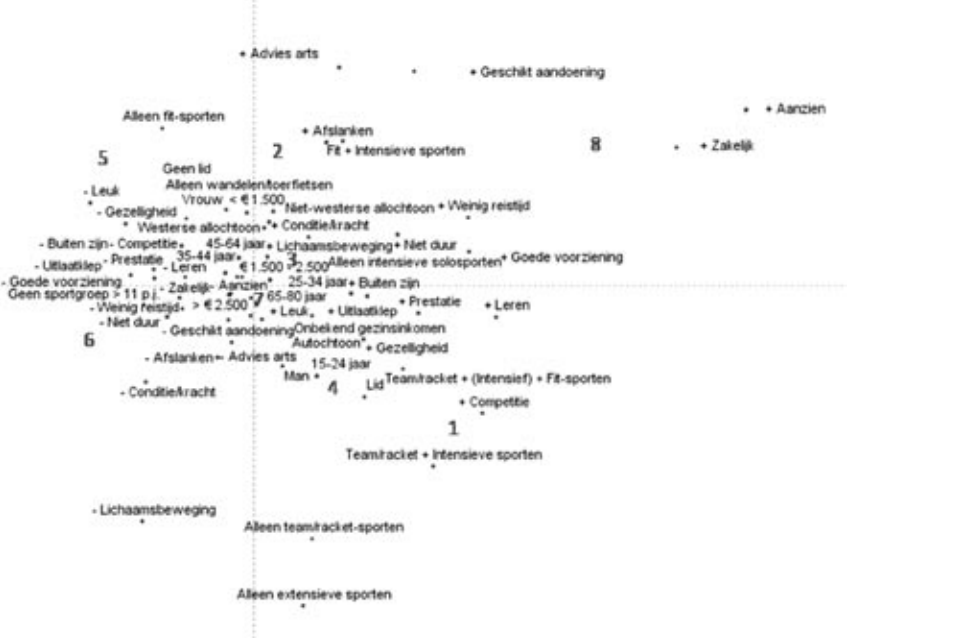
Voor kinderen is afslanken als motief tamelijk onbelangrijk vergeleken met sporters van 15 jaar of ouder. Ook het jezelf willen verbeteren speelt bij kinderen minder sterk, terwijl competitie voor kinderen ongeveer even belangrijk is als voor volwassenen. Het leren van nieuwe vaardigheden (49%) en het moeten van de ouders (27%) zijn voor kinderen relatief belangrijke motieven. Opvallend is dat volwassenen de geringe kosten van een sport een belangrijkere deelnamereden vinden dan de (ouders van) kinderen.

Leden van een sportvereniging onderscheiden zich vooral van niet-leden doordat zij meer prestatiegericht en competitiever zijn en vaker nieuwe vaardigheden willen leren. Ook de sociale contacten en gezelligheid noemen verenigingsleden in vergelijking met niet-leden duidelijk vaker.

Naar een nieuwe sportertypologie

Met de beschikbare gegevens is een Homals-analyse uitgevoerd om vast te stellen welke (combinaties van) motieven samenhangen met de persoonskenmerken inkomen, leeftijd, geslacht en sportclusters. De analyse levert een tweedimensionaal plaatje met gelabelde punten op (figuur 2.5).

Figuur 2.5 Motivatie deelnemers gecombineerd met persoonskenmerken, sporters van 5 tot 80 jaar (Homals-analyse).⁷

Punten die bij elkaar liggen, beschouwen we als bij elkaar horend en beschrijven we hierna als cluster met bepaalde sporteigenschappen. De horizontale as in de grafiek geeft aan in welke mate verschillende motieven genoemd worden; van links naar rechts worden steeds vaker motieven wel in plaats van niet genoemd. De verticale as verbeeldt de mate van intrinsieke motivatie; van boven naar beneden verschuift het moeten steeds meer naar het leuk vinden.

De volgende combinaties van sportmotieven en persoonskenmerken vallen in deze analyse op (de nummers verwijzen naar de grafiek):

1. sporters die team- en/of racketsporten combineren met andere sporten zijn gericht op competitie en prestatie en willen nieuwe dingen leren;
2. vrouwen met lagere inkomens die fitsporten doen in combinatie met andere intensieve (solo)sporten doen aan sport om af te slanken en volgen vaak het advies van een arts of fysiotherapeut op;
3. sporters van 25-65 jaar met een gezinsinkomen van 1.500-2.500 euro die intensieve solosporten doen hebben als motieven de opbouw van conditie/kracht en de behoefte aan lichaamsbeweging en letten voor de keuze van hun sport op de kosten;
4. verenigingsleden, voornamelijk mannen, in de leeftijd van 15-24 jaar die sporten vanwege de gezelligheid, en juist niet vanwege een advies van een arts/fysiotherapeut, om af te slanken of omdat ze een beperking hebben, kenmerken zich verder door een hoog gezinsinkomen en doordat zij sporten leuk vinden;
5. sporters die alleen fitsporten doen, geen lid van een sportvereniging zijn en opvallen vanwege het ontbreken van bepaalde motieven (buiten willen zijn, zaken willen leren, gezelligheid, prestatie en competitie) vinden sporten ook niet speciaal ‘leuk’;
6. de mensen die feitelijk geen enkele sport intensief doen (meer dan elf keer per jaar) kenmerken zich vooral door motieven die ze niet noemen: lichaamsbeweging en de opbouw van conditie/kracht.
7. een oudere groep (65-80 jaar) ziet sport als uitlaatklep, wil buiten zijn en is vooral niet uit op aanzien als motief in de sport;
8. de groep die sport vanwege het aanzien en de zakelijke contacten staat wat verder van de andere groepen af. Deze mensen zoeken goede voorzieningen en hebben geen behoefte aan lange reistijden.

2.6 Kennismaking

Behalve de motieven is de wijze waarop een sporter kennismaakt met zijn of haar sport ook belangrijk. Een ruime meerderheid is tot een sport gekomen door deze zelf te beginnen of te proberen (59%, zie tabel 2.5). Deze kennismaking geldt met name voor de individuele beweegsporten (68%). Voor de (niet-intensieve) behendigheidssporten geldt dat in mindere mate,

evenals voor de teamsporten. Voor deze laatste groep sporters zijn bekenden die al bij een vereniging zitten belangrijk, maar ook mensen waarmee zij de sport wel eens beoefenden. Tot slot heeft een vijfde zichzelf bij een sportvereniging aangemeld voor een teamsport en een gelijk percentage heeft via de school met de sport kennism gemaakt. Bij de racketsporten valt vooral op dat deze ongeveer de gemiddelde wijze van kennismaking volgen. De fitsporters hebben deze sport minder vaak leren kennen via bekenden. Opvallend voor de intensieve behendigheidssporten is dat de kennismaking vaker via een proefles is verlopen. Met de denk- en teamsporten is relatief vaker kennism gemaakt via school.

Tabel 2.5 Kennismaking met een sport, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk
	(n=6.386)	(n=642)	(n=524)	(n=1.322)	(n=2.656)	(n=640)	(n=336)	(n=162)
Zelf mee begonnen, geprobeerd	59	48	53	57	68	43	57	50
Deed het soms met bekenden	29	31	36	15	29	56	20	35
Bekenden zaten bij vereniging	18	33	23	17	12	21	24	21
Zelf aangemeld bij vereniging	15	22	19	22	8	12	18	23
Via school	10	20	11	10	9	3	8	18
Via een proefles	10	7	10	17	6	8	21	12
Via bedrijf	5	4	7	7	3	8	3	5
Via werving sportclub, instelling	5	5	7	9	3	4	4	5
Via media	4	4	3	5	4	4	3	5

In totaal heeft bijna een vijfde (18%) via het lidmaatschap van bekenden (familie, collega's of vrienden) besloten om bij de sport te gaan. Het accent van de kennismaking ligt eerder bij vrienden dan bij familieleden, behalve bij teamsporten en intensieve behendigheidssporten (zie tabellenbijlage 2.4). Voor teamsporters verloopt de kennismaking ook relatief vaak via collega's.

2.7 Samenvatting

De SportersMonitor 2008 laat zien dat drie kwart van de bevolking het afgelopen jaar aan sport heeft gedaan en twee derde twaalf keer per jaar of vaker. Ongeveer een derde van de Nederlanders is lid van een sportvereniging.

Welke sporten de bevolking beoefent, verschilt sterk naar leeftijd en geslacht. Bij jongeren ligt het accent op teamsporten en mannen beoefenen ook duidelijk vaker een teamsport dan vrouwen. Bijna twee derde van de sporters doet een individuele beweegsport zoals fietsen, schaatsen en hardlopen. Naar leeftijd en geslacht zijn er voor deze categorie weinig verschillen. De daarna meest populaire categorie zijn de fitsporten. Dit geldt met name voor mensen van 15 jaar of ouder en voor vrouwen. Sporten waarvoor behendigheid nodig is en niet zo veel energie (darten, jeu de boules) zijn minder populair bij jongeren. Als we kijken naar de mate van energieverbruik van de sportclusters, blijkt dat 38 procent niet sport of alleen een rustige sport beoefent. Een tiende van de bevolking doet aan wandelen en/of fietsen maar niet aan een andere sport. Ook bijna tien procent combineert verschillende typen sporten, zoals team-/racketsport met een intensieve solosport of een fitsport. Deze groep sport per jaar het vaakst. Teamsporters en mensen die een intensieve behendigheidssport beoefenen zijn het vaakst lid van een vereniging, individuele beweegsporters het minst vaak.

Ruim twee derde van de sporten beoefent men (deels) vanwege de lichaamsbeweging. Uitgaande van de sporters zelf, beoefent 86 procent minimaal één sport vanwege dit motief. Andere belangrijke motieven zijn de leuke activiteit, de opbouw van conditie en gezelligheid. De motieven verschillen sterk per sporttype en ook naar leeftijd en geslacht. Hierdoor hebben we acht verschillende groepen kunnen beschrijven die verschillen naar sportgedrag en achtergrondkenmerken.

Een op de zeven sporters is zelf naar een sportvereniging gestapt om een specifieke sport te gaan beoefenen. Een iets groter percentage kende al mensen bij een vereniging. Veruit de grootste groep sporters (59 procent) geeft aan zelf met de sport te zijn begonnen; dit geldt vooral voor de individuele beweegsporters.

3. Sportdeelname in het verleden

Hoofdstuk 3

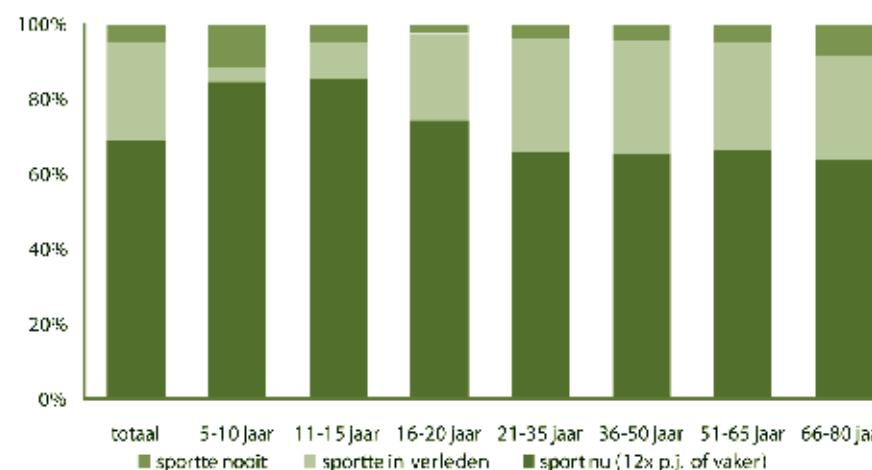
In dit hoofdstuk is er aandacht voor het sportverleden van zowel sporters als niet-sporters. Hierbij bezien wij in hoeverre de huidige sportbeoefening verband houdt met het sportverleden, de duur van de sportloopbanen en de reden waarom sporters stoppen. Wij definiëren een afgeronde sportloopbaan (sportverleden) als een sport die de laatste twaalf maanden niet beoefend is, maar daarvoor wel (eens). De resultaten uit dit hoofdstuk zijn gebaseerd op bijna 5.000 afgeronde sportloopbanen van 3.000 respondenten van 15 jaar of ouder. Het gaat daarbij niet om sporten die een enkele keer zijn beoefend, maar alleen om de sportloopbanen van de drie in het verleden meest beoefende sporten.

3.1 Vroegere sportdeelname ten opzichte van huidige deelname

Eén op de twintig personen heeft nog nooit aan sport gedaan (figuur 3.1). Met name van de leeftijdsgroepen 5 tot 10 jaar (12%) en 66 tot 80 jaar (9%) heeft een relatief groot deel nog nooit gesport. Van de kinderen is een deel nog te jong voor sportdeelname, laat staan dat zij een sportverleden hebben. Van de 65-plussers is een deel niet opgegroeid met sport.

Het deel van de bevolking dat sport of een sportverleden heeft, is van het elfde tot het 65ste levensjaar bijna maximaal. Ook bij de 16- tot 20-jarigen heeft het grootste deel van de niet-sporters dus eerder wel gesport. De sportdeelname is bij deze groep (74%) aanzienlijk lager dan bij de 11- tot 15-jarigen (85%), waardoor het aandeel niet-sporters van de jongeren met een sportverleden duidelijk hoger is (respectievelijk 23% om 9%).

Figuur 3.1 Sportverleden van de bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten).

Niet alleen op basis van leeftijd zijn verschillen in vroegere (en huidige) sportdeelname te signaleren. Van de bevolking van 15 tot 80 jaar blijkt dat vrouwen oververtegenwoordigd zijn in de groep die heeft gesport maar zich daar nu afzijdig van houdt (55% is vrouw, zie tabel-bijlage 3.1). Mannen zijn daarentegen oververtegenwoordigd in de groep huidige sporters (52% is man). De groep gestopte sporters kent in vergelijking met de huidige sporters een wat groter aandeel niet-westerse allochtonen. Bij de groep die nog nooit heeft gesport zijn de laag opgeleiden meer vertegenwoordigd (ouderen zijn lager opgeleid!). De groep die gestopt is met sporten behoort vaker tot de middelbaar opgeleiden en de huidige sporters zijn relatief vaak hoog opgeleid.

3.2 Sportloopbanen

In het huidige tijdsgewricht neemt de trouw aan instituties af. Mensen wisselen bijvoorbeeld vaker van baan en ook neemt het percentage echtscheidingen nog steeds toe. In hoeverre zijn mensen trouw aan de sporten die ze beoefenen?

Van de gehele bevolking heeft 81 procent minimaal één sportloopbaan afgerond (niet in tabel). De eerder genoemde vijf procent heeft nooit aan sport gedaan en veertien procent is zo trouw aan zijn of haar huidige sport dat zij nog geen sport hebben beëindigd (inclusief jonge kinderen). In dit deel richten wij ons op de groep mensen met een afgeronde sportloopbaan. Wanneer is men begonnen, hoe lang heeft men een sport beoefend, hoeveel loopbanen heeft men afgerond en wat zijn de motieven geweest om te stoppen? Omdat de 5- tot 15-jarigen maar een beperkt sportverleden (kunnen) hebben, besteden we alleen aandacht aan de 15- tot 80-jarigen. In de meeste tabellen en figuren is het aantal sportloopbanen de basis in plaats van het aantal personen. Dit geeft de mogelijkheid om per loopbaan te kijken wat de kenmerken zijn. Waar dat zinvol is, rapporteren wij op persoonsniveau.

De meeste sportloopbanen beginnen in de kindertijd (46% 3-12 jaar en 25% 13-18 jaar, zie tabel 3.1). Drie kwart van de beëindigde loopbanen kent een start tussen 3- en 18-jarige leeftijd. Van de loopbanen die op 3- tot 12-jarige leeftijd zijn begonnen, is 72 procent voor het achttien-de jaar beëindigd en dertig procent voor het twaalfde jaar. Het grootste deel van de uitval vindt dus tussen de 13 en 18 jaar plaats. In deze leeftijdsgroep valt ook 29 procent van alle beëindigde sportloopbanen. De sporten die in deze levensfase starten en inmiddels gestopt zijn duren ook minder lang: dertig procent beoefent de sport minder dan twee jaar (17% bij 3-12 jaar).

Tabel 3.1 Kenmerken van de gestopte sporten van de bevolking van 15 tot 80 jaar, per gestopte sportloopbaan (in procenten).

	totaal	startleeftijd vroegere sport			
		3-12 jaar	13-18 jaar	19-25 jaar	26-40 jaar
Duur vroegere sport					
0-2 jaar	24	17	30	30	26
3-5 jaar	26	27	27	21	23
6-10 jaar	24	30	19	21	20
11-20 jaar	14	13	12	14	21
21 jaar of langer	12	13	12	13	10
Startleeftijd vroegere sport					
3-12 jaar	46				
13-18 jaar	25				
19-25 jaar	13				
26-40 jaar	12				
41-60 jaar	4				
61 jaar of later	0				
Stopleeftijd vroegere sport					
3-12 jaar	14	30			
13-18 jaar	29	42	39		
19-25 jaar	20	13	36	35	
26-40 jaar	21	9	16	50	53
41-60 jaar	13	5	7	11	42
61 jaar of later	3	2	2	4	5

Van alle afgeronde sportloopbanen heeft 54 procent zich bij een vereniging afgespeeld (zie tabel-bijlage 3.2). Twee derde van de kinderen van 3 tot 12 jaar die een inmiddels gestopte sport beoefenden deed dat bij een sportvereniging. De start van deze loopbanen vindt hoofdzakelijk plaats tijdens de kindertijd (3-12 jaar). Dit geldt overigens ook voor de andere verbanden: ruim een derde van de sporten die men alleen beoefende begon in de leeftijd van 3 tot 12 jaar.

De sporten in commercieel verband duren vaak niet langer dan twee jaar (34%). De in groepsverband of alleen beoefende sporten kennen de langste looptijd; zestien respectievelijk twintig procent van de sportloopbanen duurde 21 jaar of langer. De verenigingssporten zitten daar tussenin.

3.3 Kenmerken van gestopte sporten

De meest populaire sporten op dit moment (zie Kamphuis & Van den Dool, 2008) zijn ook de sporten die in het verleden het meest zijn beoefend. De tien meest beoefende sporten in het verleden zijn in volgorde van grootte gymnastiek/turnen, voetbal, zwemsport, tennis, volleybal, danssport, fitness, badminton, aerobics en hardlopen. In tabel 3.2 is per sport aandacht voor de startleeftijd, de duur van de loopbaan en het verband waarin deze werd beoefend.

Tabel 3.2 Eerder beoefende sporten, bevolking van 15 tot 80 jaar, per sportloopbaan (in jaren en in procenten).

			verband sportloopbaan				
	start-leeftijd	duur	vereni-ging	commer-cieel	groep	alleen	overig
	gemid-delde	gemid-delde	%	%	%	%	%
Gymnastiek (n=418)	9	7	87	8	10	3	8
Voetbal (n=390)	11	12	87	4	16	5	7
Zwemsport (n=370)	13	13	47	14	21	34	8
Tennis (n=265)	21	9	74	11	23	11	4
Volleybal (n=260)	18	10	65	8	27	5	10
Danssport (n=258)	18	10	65	8	27	5	10
Fitness (n=256)	27	5	13	77	10	16	12
Badminton (n=204)	20	6	65	3	26	9	3
Aerobics (n=189)	24	5	33	68	14	5	3
Hardlopen (n=155)	23	12	11	4	26	64	12

Gymnastiek, voetbal en tennis zijn de sporten die overwegend in verenigingsverband zijn beoefend. Met uitzondering van tennis zijn dit ook sporten die op jonge leeftijd zijn gestart. Ook met zwemmen beginnen de beoefenaars op jonge leeftijd. Fitness, aerobics en hardlopen daarentegen kennen duidelijk latere startmomenten.

Niet alleen naar startleeftijd zijn er verschillen, dit geldt ook voor de gemiddelde duur van een sportloopbaan. De fitness- en aerobicsbeoefenaars waren gemiddeld vijf jaar actief met (één

van) deze sporten tegen meer dan tien jaar voor de zwemsport (dertien jaar), voetbal (twaalf jaar) en hardlopen (twaalf jaar).

3.4 Motieven om met een sport te stoppen

Behalve naar start- en stopleeftijden van de in het verleden beoefende sporten is tevens gevraagd naar de redenen waarom men met een sport is gestopt. De belangrijkste reden om te stoppen is dat men de sport niet leuk meer vindt (19% van alle afgeronde sportloopbanen, zie tabel 3.3). Vooral in de leeftijd van 3 tot 12 jaar (38%) is dit samen met de keuze voor een andere sport (20%) veruit de meest genoemde reden. Ook bij een kwart van de tussen 13- en 18-jarige leeftijd afgeronde sportloopbanen speelde dit argument een rol. In deze leeftijdsperiode (22%), en vooral van 19 tot 25 jaar (27%), is de reden dat de combinatie met studie/werk te veel werd erg belangrijk. Ook verhuizingen zijn dan een relatief veel genoemde reden (18%). De combinatie met het gezin noemen vooral 26- tot 40-jarigen als reden om een sportloopbaan te beëindigen (17%). De lichamelijke problemen spelen op latere leeftijd een grote rol (47% voor zestigplussers). Het stoppen van bekenden is een even belangrijke reden als blessures om met een sport te stoppen (9%).

Tabel 3.3 Motieven om te stoppen met een sport, bevolking van 15 tot 80 jaar, per loopbaan naar stopleeftijd (in procenten).

	totaal	stopjaar vroegere sport					
		3-12 jaar	13-18 jaar	19-25 jaar	26-40 jaar	41-60 jaar	61 jaar of later
	(n=4.976)	(n=600)	(n=1.330)	(n=990)	(n=1.128)	(n=760)	(n=168)
Ik vond de sport niet leuk meer	19	38	26	15	11	9	6
Combinatie met werk/studie werd te veel	18	9	22	27	18	12	5
Lichamelijke problemen/ziekte	15	6	8	11	20	27	47
Ik heb voor een andere sport gekozen	12	20	12	11	7	11	14
Ik ben verhuisd	11	7	9	18	12	8	9
Blessures	9	2	6	10	12	14	14
Mensen met wie ik sportte stopten	9	3	10	11	10	11	13
Combinatie met gezin werd te veel	8	0	2	10	17	9	7
Werd te duur	7	4	5	9	9	10	9
Club en/of voorzieningen zijn opgeheven of verplaatst	5	4	5	5	5	6	9
Te prestatiegericht	4	3	5	3	4	4	8
Onvoldoende begeleiding	3	2	4	3	3	4	7
Niveau sloot niet goed bij mij aan	3	3	4	4	1	4	2
Sfeer niet meer goed, conflicten	3	5	5	2	2	3	2
Ongewenste omgangsvormen	2	3	2	1	1	2	5
Anders	16	17	17	15	13	17	25

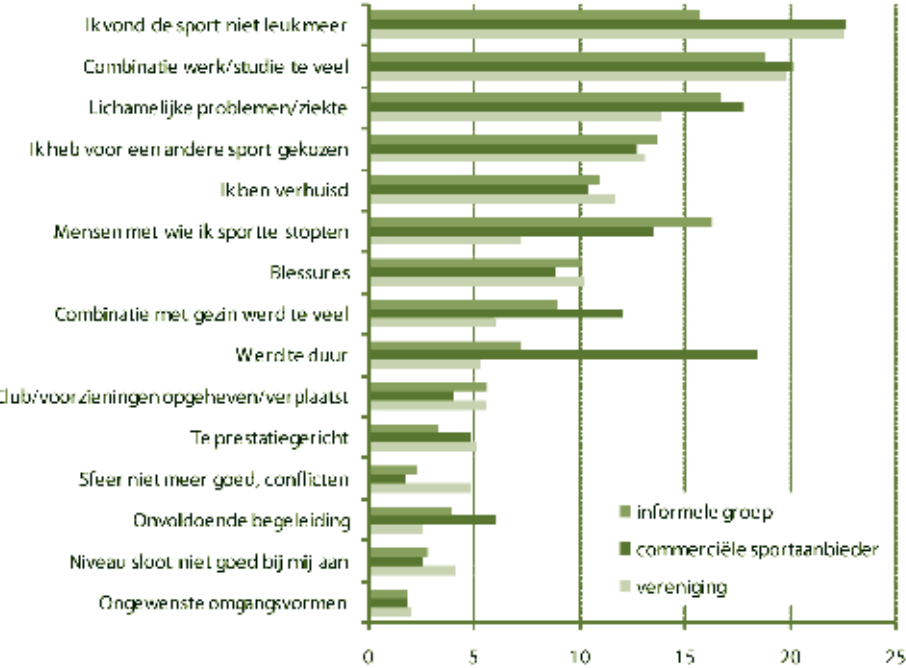
De prijs van de sportbeoefening is voor zeven procent een motief om te stoppen. Met name niet-westerse allochtonen geven wat vaker dan autochtonen aan dat zij de sport te duur vinden (respectievelijk 11% en 7%; niet in tabel).

De verschillen in redenen om te stoppen naar specifieke sporttakken zijn beperkt (zie tabellenbijlage 3.3). Bij de fitsporten is het niet leuk meer vinden van de sport de belangrijkste reden om af te haken (29%). Een tweede reden is dat men deze sporttypen te duur vindt (15%). Ook de intensieve behendigheidssporters noemen deze reden vaker dan in het algemeen (12%). Voor teamsporters zijn blessures wat belangrijker (13%). Voor voetbal is een blessure zelfs de belangrijkste reden om te stoppen (22%) en voor de individuele beweegsport hardlopen staat deze op de tweede plaats (23%, niet in tabel).⁸

Mensen met overgewicht of obesitas vinden de kosten van sport ook relatief vaak een reden om te stoppen (9%, zie tabellenbijlage 3.4), maar zij geven toch vooral aan dat lichamelijke problemen/ziekte voor hen de reden zijn om te stoppen. Een kwart van de mensen met obesitas draagt dit als reden aan, terwijl zestien procent van de mensen met overgewicht lichamelijke problemen als reden noemt om de sportloopbaan te beëindigen.

Het niet leuk meer vinden van de sport is zowel voor verenigingssporters als commerciële sporters de voornaamste reden om te stoppen met een sportloopbaan (zie figuur 3.2). De combinatie met werk of studie speelt bij alle sportverbanden een belangrijke rol. Bij sporters in groepsverband is het zelfs de meest genoemde reden voor het beëindigen van een sportloopbaan.

Figuur 3.2 Motieven om te stoppen, bevolking van 15 tot 80 jaar, per sportloopbaan naar verband waarin sport werd beoefend (in procenten).

Verenigingssporters stoppen vaker dan sporters in commercieel of groepsverband vanwege een slechte sfeer of conflicten (respectievelijk 5% en 2%). Voor sporten die in commercieel verband zijn beoefend geldt vaker dat de sport te duur was (18%). De kosten staan bij deze groep in de top drie van redenen om te stoppen. Ook de moeilijke combinatie met het gezinsleven en onvoldoende begeleiding spelen bij sporten die in commercieel verband zijn beoefend meer dan gemiddeld een rol bij het besluit om te stoppen. De combinatie met het gezin als reden om te stoppen hangt bij sporters in commercieel verband samen met de leeftijd (mid-life). Sporters in groepsverband stopten vooral als gevolg van het stoppen van sportmaatjes (16%).

3.5 Overstappen naar andere sporten

In het voorgaande is ingegaan op gestopte sporten. Hier leggen we een verband tussen de sporten die mensen in de afgelopen twaalf maanden hebben beoefend en de sporten die men langer dan twaalf maanden geleden heeft beoefend. Tabel 3.4 laat zien dat veertien procent momenteel een teamsport beoefent. Dit zijn sporters die vooral vaak stopten met een denksport of een behendigheidssport. Hetzelfde patroon geldt voor de racketsporten. Opvallend

is verder dat mensen die gestopt zijn met een denksport nu relatief vaak een (niet-intensieve) behendigheidssport doen.

Tabel 3.4 Tot twaalf maanden geleden beoefende sport tegen afgelopen twaalf maanden beoefende sport, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

vroegere sport									
	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk	geen gestopt
	(n=2.465)	(n=1.105)	(n=797)	(n=929)	(n=1.296)	(n=478)	(n=519)	(n=276)	(n=333)
Huidige sport									
Team	14	14	16	11	15	20	14	24	18
Racket	15	19	17	16	19	25	19	27	9
Fit	31	32	31	28	31	30	36	30	32
Beweeg, individueel	48	52	53	51	53	54	56	54	43
Behendig	20	25	26	19	25	36	27	37	13
Behendig, intensief	7	9	9	8	9	11	10	8	5
Denk	5	5	7	5	5	9	4	7	4
Geen	25	22	20	24	20	15	15	14	29

Opmerkelijk is dat de verschillen tussen de vroegere en huidige sporten feitelijk gering zijn; er is bijvoorbeeld geen patroon dat teamsporters allemaal overstappen naar een racketsport.

3.6 Samenvatting

Van de Nederlandse bevolking heeft vijf procent nooit gesport. Dit zijn voornamelijk ouderen, maar ook jongere kinderen die (waarschijnlijk) nog niet sporten. In dit hoofdstuk beperken wij ons tot afgeronde sportloopbanen van de leeftijdsgroep 15 tot 80 jaar. Deze groep heeft de sporten die in het afgelopen jaar niet zijn beoefend op jonge leeftijd geleerd, de helft voor het twaalfde jaar en nog eens een kwart tussen de 13 en 18 jaar. Overigens is een groot deel van de sporten ook al voor het achttiende jaar beëindigd (43%). Het lijkt er dus op dat veel sportloopbanen niet langdurig zijn: een kwart duurt twee jaar, de helft niet langer dan vijf jaar. Toch is er ook een aanzienlijke groep die een sport al langer dan tien jaar beoefent (26%) of langer dan twintig jaar (12%). Dertig procent van de sporten die in de leeftijd van 3 tot 12 jaar zijn gestart, is in

dezelfde leeftijdsperiode gestopt. Nog eens 42 procent van de sporten is voor het achttiende jaar gestopt.

De meeste sporten die zijn gestopt, zijn in verenigingsverband beoefend. Dit heeft te maken met de jeugd die veel in dat verband sport. Stoppen zij met een verenigingssport, dan gaan zij bijvoorbeeld fitnessen in commercieel verband of individueel hardlopen.

Veel sporten zijn gestopt om een praktische reden. Het betreft dan de combinatie met werk, studie en/of gezin, een verhuizing, lichamelijke problemen en blessures. Een vijfde vond de sport niet leuk meer, een tiende heeft voor een andere sport gekozen. Voor sporten die in de kindertijd zijn gestopt gold met name dat de kinderen ze niet leuk meer vonden (38%) of moesten kiezen (20%). Naarmate men op oudere leeftijd met een sport stopt, neemt het aandeel dat lichamelijke problemen of ziekte als reden noemt toe tot bijna de helft. Met name fitsporten stopt men omdat deze niet leuk meer zijn (29%). Blessures zijn voor minder dan tien procent een reden om te stoppen; voor teamsporten ligt dat percentage iets hoger.

4. Rondom de sport

Hoofdstuk 4

In dit hoofdstuk bespreken we een aantal aspecten die niet met het sporten zelf te maken hebben, maar wel van betekenis zijn voor de sport. Eerst gaan we in op de organisatie van de sport: Wie werkt betaald of vrijwillig mee om sport mogelijk te maken? Vervolgens richten we ons op de sociale contacten die men via de sport kan krijgen en op ongewenst gedrag in de sport.

4.1 Werken in de sport

In deze SportersMonitor is niet alleen gevraagd naar de eigen sportdeelname van mensen, maar tevens naar overige sportbetrokkenheid, zoals betaald of vrijwillig kader, en naar het imago van verschillende kaderfuncties.

Tabel 4.1 Betaalde of vrijwillige werkzaamheid in de sport in de afgelopen twaalf maanden, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

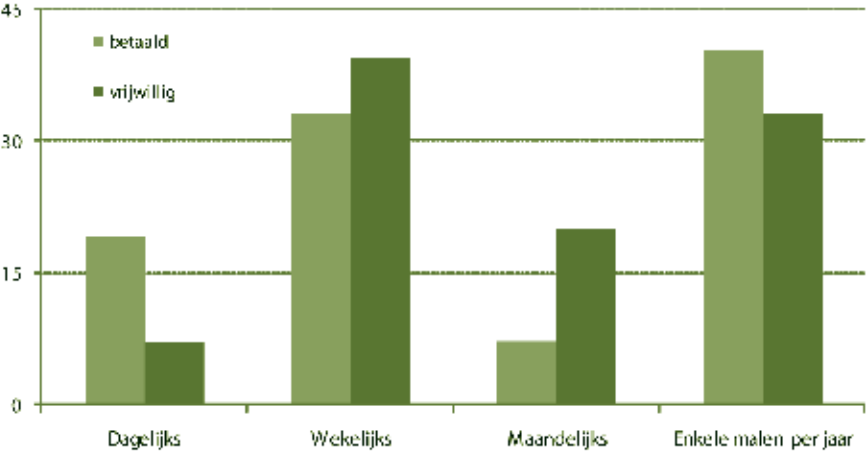
	totaal	man	vrouw
Betaalde functie (% werkenden)	(n=2.455)	(n=1.252)	(n=1.203)
Totaal	4	4	4
Type functie (% sportwerkers)	(n=99)	(n=55)	(n=44)
Trainer/coach	26	33	32
Scheidsrechter/jurylid	19	33	5
Manager/bestuurslid	15	18	14
Administratief	14	7	20
Gym-/sportleraar	14	15	14
Beleidsfunctie	13	7	7
Horeca	7	4	7
Anders	10	7	14
Vrijwillige functie (% bevolking)	(n=3.652)	(n=1.725)	(n=1.927)
Totaal	17	22	12
Type functie (% vrijwilligers)	(n=602)	(n=379)	(n=223)
Bardienst	27	23	32
Bestuurslid	23	27	17
Trainer/coach	19	23	15
Scheidsrechter/jurylid	19	25	12
Commissielid	15	16	13
Anders	26	21	32

In totaal geeft vier procent van de werkende Nederlandse bevolking van 16 tot 80 jaar aan het afgelopen jaar betaald werkzaam te zijn geweest in de sport. Zeventien procent van de bevolking verrichtte (tevens) vrijwilligerswerk (zie tabel 4.1).⁹

Betaalde werkers zijn vooral actief als trainer/coach (26%), scheidsrechter (19%) of manager (15%); vrijwilligers noemen het vaakst de bardienst (27%) en een bestuursfunctie (23%). Het zijn vooral sporters met een hoge eigen sportfrequentie die het vaakst betaald (8%) of vrijwillig (39%) actief zijn in de sport. Mannen (22%) zijn vaker als vrijwilliger actief dan vrouwen (12%), vooral als bestuurder, trainer/coach en/of scheidsrechter. Vrouwen staan vaker dan mannen achter de bar of vervullen andere taken.

Aan de werkers in de sport is tevens gevraagd hoe vaak ze actief zijn. Voor twintig procent van de betaalde werkers geldt dat ze dagelijks actief zijn (zie figuur 4.1). Een derde is wekelijks actief, opvallend genoeg vrouwen (31%) vaker dan mannen (12%). Ook bijna de helft van de vrijwilligers is wekelijks (39%) of dagelijks (7%) actief, mannen vaker (52%) dan vrouwen (37%).

Figuur 4.1 Frequentie van betaalde of vrijwillige werkzaamheid in de sport in de afgelopen twaalf maanden, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

De meeste vrijwilligers zijn actief geworden omdat het hen leuk leek (56%) en/of omdat ze iets voor de sport(vereniging) wilden betekenen (55%), zoals in tabel 4.2 te zien is. Daarna noemt een kwart dat ze zichzelf competent achten voor de taken. Eén op de vijf vrijwilligers voelde zichzelf verplicht. Opvallend is dat beduidend meer mannen (62%) dan vrouwen (45%) aangeven dat het vrijwilligerswerk hen leuk leek.

Tabel 4.2 Redenen voor het vervullen van een vrijwillige functie in de sport, vrijwilligers in de sport (in procenten).

	totaal	man	vrouw
	(n=602)	(n=379)	(n=223)
Omdat mij dat leuk leek	56	62	45
Omdat ik iets voor mijn sport(vereniging) wilde betekenen	55	56	53
Omdat ik mijzelf daartoe goed in staat achtte	27	30	23
Omdat ik mij daartoe verplicht voelde	20	20	19
Omdat het goed is voor mijn persoonlijke ontwikkeling	14	15	12
Omdat ik niet meer kan sporten, maar wel bij de sport betrokken wil blijven	8	9	7
Omdat een familielid/bekende van mij dat deed	6	5	6
Omdat iemand mij dat heeft aangeraden	5	6	4
Verplichting	4	3	5
Vanwege de kinderen	3	3	4
Is gevraagd	2	2	3
Weet niet	1	1	1
Anders	15	12	22

Opvallend is verder dat scheidsrechters/juryleden minder vaak het motief noemen dat ze de activiteit leuk vinden; zij noemen eerder de motieven dat ze iets voor de club willen betekenen en dat ze zich verplicht voelden iets te doen.

In tabel 4.3 staat weergegeven hoe aantrekkelijk mensen verschillende vrijwillige functies vinden. Daaruit blijkt dat de trainer/coachfuncties het meest aantrekkelijk worden gevonden (13%) en de functie van scheidsrechter/jurylid het minst aantrekkelijk (8%).

Tabel 4.3 Aantrekkelijkheid vervullen van vrijwillige functies in de sport, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten ‘aantrekkelijk’ en ‘zeer aantrekkelijk’).

	totaal	seks		sportfrequentie in afgelopen jaar			
		man	vrouw	geen	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.104)	(n=951)	(n=1.153)	(n=917)	(n=575)	(n=326)	(n=285)
Trainer/coach	13	16	10	9	10	18	26
Bestuurslid	11	16	7	8	11	13	18
Commissielid	9	13	6	8	8	11	14
Scheidsrechter/jurylid	8	12	5	6	8	10	14

Voor alle functies geldt dat mannen en frequente sporters deze aantrekkelijker vinden vergeleken met vrouwen en minder actieve sporters en dat meer dan veertig procent de functies (helemaal) niet aantrekkelijk vindt.

4.2 Sociale contacten

Beleidsmakers verwachten vaak veel van sport wat het sociale karakter betreft. Naast bijvoorbeeld het landelijke project ‘Meedoen allochtone jeugd door sport’ zijn er tevens (lokale) projecten om allochtone vrouwen, gehandicapten en ouderen uit hun isolement te halen. Met name voor kinderen zijn sportcontacten belangrijk (60%, zie tabel 4.4), maar ook de helft van de sporters van 15 jaar of ouder geeft aan dat medesporters belangrijke sociale contacten voor hen zijn. Naarmate men vaker sport, zijn de contacten ook belangrijker. Dit betekent dat voor de andere helft de contacten niet heel belangrijk zijn (onbelangrijk of neutraal). Drie vijfde heeft de meeste medesporters via de sport leren kennen.

Tabel 4.4 Oordeel contacten bij de meest beoefende sport, bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten ‘helemaal mee eens’ en ‘mee eens’).

	totaal	leeftijd		sportfrequentie per jaar		
		5-14 jaar	15 jaar en ouder	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.540)	(n=445)	(n=2.095)	(n=1.169)	(n=719)	(n=645)
De meeste sporters kende ik nog niet voordat ik ging sporten	60	64	60	57	64	62
Met de meeste medesporters is het contact oppervlakkig	49	52	49	51	52	44
Mijn medesporters zijn belangrijke sociale contacten	49	60	47	44	48	59
Ook als ik zelf niet sport, ga ik wel eens langs	31	31	32	27	31	40
Mijn medesporters vraag ik wel eens om informatie/hulp	27		27	25	27	33
Ik kom regelmatig bij medesporters thuis	25	24	25	21	22	33

Naar lidmaatschap van sportverenigingen voor de meest beoefende sport blijkt dat leden van verenigingen een duidelijk beter contact met medesporters hebben dan niet-leden (zie tabel-bijlage 4.1).¹⁰ Sporters die voor hun meest beoefende sport abonnee zijn (van een commerciële aanbieder zoals een fitnesscentrum bijvoorbeeld) blijken veel minder contact te hebben dan leden van verenigingen. Met de uitspraak ‘Mijn medesporters zijn belangrijke sociale contacten’ is 32 procent van de abonnees het eens tegenover 61 procent van de leden van een sportvereniging.

4.3 Ongewenst gedrag

Doordat mensen in de sport(vereniging) samenkomen, kunnen niet alleen positieve sociale effecten optreden, maar mogelijk ook ongewenst gedrag als sociale uitsluiting. In de Sporters-Monitor is vooral gevraagd naar ongewenst gedrag in de vorm van verbaal geweld tegenover verschillende sociale groepen. Tevens is gevraagd naar het vóórkomen van fysieke agressie. Net als de vragen over de sociale opbrengsten van sport, zijn ook de vragen over ongewenst gedrag gebaseerd op vergelijkbare vragen uit het *Nationaal Sport Onderzoek 2005* van het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Mulier Instituut. Een vijfde van de Nederlandse sporters van 15 jaar of ouder beaamt het vóórkomen van

vrouwonvriendelijke grappen of opmerkingen binnen de meest beoefende sport van de respondent; acht procent gaf aan dat het tegen henzelf gericht was (zie tabel 4.5).¹¹ De percentages ten aanzien van het voorkomen van vervelende opmerkingen of grappen over mensen met een andere huidskleur, religie of cultuur (14%) en over homoseksuelen (9%) liggen lager. Eén op de tien personen was ‘getuige’ van fysieke agressie en zes procent was zelf ‘slachtoffer’ van fysieke agressie.

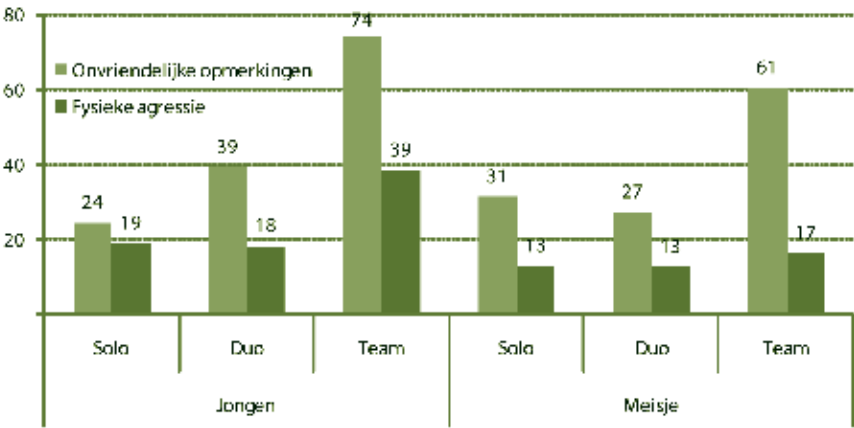
Volgens de inschatting van hun ouders is de omgang tussen kinderen in de sport duidelijk ruwer dan bij volwassenen, wat samenhangt met de relatief vaak beoefende deelname aan teamsporten. Eén op de vijf kinderen zou getuige zijn geweest van fysieke agressie en veertien procent was hier zelf slachtoffer van. Daarnaast heeft bijna de helft vervelende opmerkingen of uitschelden tegen anderen meegemaakt en drie tiende was hier zelf slachtoffer van. Een vijfde heeft gezien dat anderen werden buitengesloten, dertien procent van de sportende kinderen overkwam dat zelf.

Tabel 4.5 Ongewenst gedrag bij de meest beoefende sport, bevolking van 5 tot 80 jaar (in procenten ‘enkele keer’ of ‘regelmatig’ meegemaakt).

	5-14 jaar		15 jaar en ouder	
	tegen anderen	tegen persoon	tegen anderen	tegen persoon
	(n=444)	(n=444)	(n=2.411)	(n=2.411)
Vervelende opmerkingen, grappen over vrouwen			19	8
Vervelende opmerkingen, grappen over mensen met andere huidskleur, cultuur, religie	12	5	14	5
Vervelende opmerkingen, grappen over homoseksuelen			9	3
Onvriendelijke opmerkingen, uitschelden	43	30		
Buitensluiten	22	13		
Fysieke agressie	21	14	9	6

Het voorkomen van ongewenst sociaal gedrag is niet in alle sportcontexten even groot. Zo maken leden van sportverenigingen vaker ongewenst gedrag mee dan niet-leden of abonnees van commerciële sportaanbieders (niet in tabel). De resultaten van de SportersMonitor laten bovendien zien dat jonge mannelijke teamsporters er wat het meemaken van ongewenst gedrag betreft duidelijk uitspringen (zie figuur 4.2). Drie kwart van hen heeft volgens hun ouders onvriendelijke opmerkingen bij anderen gezien en vier tiende fysieke agressie.

Figuur 4.2 Voorkomen van ongewenst gedrag bij de meest beoefende sport, sporters van 5 tot 15 jaar (in procenten ‘enkele keer’ of ‘regelmatig’ meegemaakt).

Een kwart van de jonge mannelijke teamsporters was zelf slachtoffer van fysieke agressie. Ook onder meisjes en oudere sporters vallen de teamsporters op vanwege een hogere prevalentie van ongewenste gedragingen (zie tabellenbijlage 4.2 en 4.3).

4.4 Samenvatting

Een flinke groep Nederlanders van 15 jaar of ouder is actief als vrijwilliger in de sport. Daarnaast geeft een paar procent van de werkende bevolking aan voor hun werkzaamheden in de sportsector betaald te krijgen. De vrijwilligers zijn vooral actief in de horeca (bardienst) en als bestuurder. Direct daarna volgen trainers/coaches en scheidsrechters/juryleden. Bijna de helft is elke week actief, een derde enkele malen per jaar. De belangrijkste motieven om vrijwilligerswerk te verrichten zijn dat het leuk is om te doen (56%) en dat de betrokkenen iets voor de vereniging willen betekenen (55%). Een vijfde voelt het als een verplichting. Ongeveer een tiende van de bevolking lijkt het (zeer) aantrekkelijk om een vrijwilligersfunctie als bestuurder, trainer, scheidsrechter of commissielid te vervullen. Daarbij is het trainerschap het meest populair en een functie als scheidsrechter het minst.

De helft van de sporters vindt het sociale contact bij hun meest beoefende sport belangrijk. Een kwart komt ook wel eens bij medesporters thuis. Naast gewenste sociale gedragingen hebben we ook de ongewenste gedragingen onderzocht. Opvallend was dat vooral de rapportage onder de (ouders van de) jeugd hoog is. Zowel vervelende en discriminerende opmerkingen (ten aanzien van vrouwen, etnische minderheden of homoseksuelen) als fysieke agressie signaleren teamsporters vaker, en dan vooral de mannelijke teamsporters.

5. Leden van een sportclub

Hoofdstuk 5

Dit hoofdstuk richt zich op de leden van een sportvereniging. In hoofdstuk 2 vermeldden we reeds dat een derde van de bevolking lid is van een sportvereniging. Eerst kijken we in welke mate niet-verenigingsleden geïnteresseerd zijn in een clublidmaatschap. Daaropvolgend gaan we in op de bedreigingen en de kansen van een sportlidmaatschap. We onderscheiden dan sporters die lid zijn van een sportvereniging en mensen die abonnee zijn van een commercieel sportcentrum. Tot slot belichten we de wijze waarop de Nederlander tegen de verenigingssport aankijkt.

5.1 Overstappen naar een sportvereniging?

In welke mate zijn sporters die momenteel geen lid zijn van een vereniging of in commercieel verband sporten, bereid over te stappen naar een officieel verband? Voor de meest beoefende sport is hierover in de SportersMonitor een vraag gesteld.

Ruim twee derde van de niet-leden of -abonnees heeft geen behoefte om de meest beoefende sport in een ander verband te beoefenen (tabel 5.1). Dit geldt relatief vaker voor mensen van 15 jaar of ouder (71%) en voor mensen die weinig sporten (75%). Maar ook een ruime meerderheid van de intensieve sporters (120 keer per jaar of vaker) heeft geen behoefte zich aan te sluiten bij een sportorganisatie (59%). Een derde van de intensieve sporters zou hun sport wel via een sportvereniging willen beoefenen.

Tabel 5.1 Behoefte aansluiten bij een georganiseerd verband voor de meest beoefende sport, niet-leden van sportvereniging of commerciële aanbieder van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	leeftijd					
	sportfrequentie per jaar (RSO)					
	totaal	5-14 jaar	15 jaar en ouder	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=1.545)	(n=150)	(n=1.390)	(n=790)	(n=362)	(n=390)
Geen	68	38	71	75	62	59
Lid sportvereniging	23	51	19	16	27	33
Direct lid sportbond	4		5	3	5	6
Commerciële aanbieder	7	4	7	6	10	5
Bedrijfssport	2		3	2	5	2
School	1	12		1	1	1

Opvallend is dat veel jongeren in de leeftijd van 16 tot 20 jaar nog wel willen overstappen naar een vereniging (42%), maar de animo in de oudere leeftijdsgroepen beduidend lager is (15-19%). Twaalf procent van de jongeren die ongeorganiseerd sportief zijn wil hun sport wel via school beoefenen. Van de mensen van 15 jaar of ouder ziet drie procent hun werkgever als alternatief verband om in te sporten.

De mensen die interesse hebben in een lidmaatschap van een sportvereniging, hebben door- gaans betere sociale contacten via de sport dan mensen zonder deze intentie.

5.2 Kansen en bedreigingen lidmaatschap sportvereniging

Aan de mensen die lid zijn van een sportvereniging of abonnee zijn van een commercieel sportcentrum hebben we gevraagd hoe lang ze nog lid willen blijven van hun club voor hun meest beoefende sport (zie tabel 5.2). Ruim de helft wil zo lang mogelijk lid blijven, een tien- de overweegt te stoppen, ruim een kwart houdt de mogelijkheid van vertrek open, bijna een tiende weet het niet. Met name jongeren zijn minder zeker dat de vereniging of het commerci- eel centrum voor altijd is. Een verschil tussen leden van een vereniging en abonnees van een commercieel sportcentrum is er nauwelijks. Van de laatste groep denkt twaalf procent erover om binnenkort te stoppen, van de verenigingsleden acht procent. Verder wil 56 procent van de leden zo lang mogelijk lid blijven tegen 52 procent van de abonnees.

Tabel 5.2 Toekomst lidmaatschap van een sportvereniging of commerciële aanbieder voor de meest beoefende sport, leden van een sportvereniging van 5 tot 80 jaar (in pro- centen).

	verband			leeftijd	
	totaal	lid	abonnee	5-14 jaar	15-80 jaar
		vereniging			
	(n=1.650)	(n=1.080)	(n=612)	(n=375)	(n=1.275)
Ik denk erover om binnenkort te stoppen	10	8	12	12	9
Ik blijf zo lang mogelijk lid	54	56	52	38	59
Als het me niet meer bevalt, ga ik weg	28	28	29	41	24
Weet ik niet	8	8	7	9	7

Welke motieven hebben de mensen die zo lang mogelijk lid van een sportvereniging of abon- nee van een commerciële aanbieder willen blijven, en welke de mensen die willen stoppen? In tabel5.3 zijn de motieven voor de belangrijkste sport afgezet tegen deze intentie.

Tabel 5.3 Motieven deelname aan de meest beoefende sport, leden van een sportvereni- ging of commerciële aanbieder van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	leden vereniging			abonnee commercieel		
	totaal	wil binnen- kort stoppen	zo lang mogelijk lid	totaal	wil binnen- kort stoppen	zo lang mo- gelijk lid
	(n=1.080)	(n=73)	(n=635)	(n=612)	(n=68)	(n=321)
Leuke activiteit/plezier	76	72	77	51	39	55
Lichaamsbeweging/ge- zondheid	76	71	77	91	90	93
Gezelligheid/sociale contacten	65	44	69	38	16	43
Opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid	55	57	54	75	67	80
Uitlaatklep voor dagelijks leven/ontspanning	52	37	56	43	21	47
Prestatie, jezelf verbe- teren	40	22	45	32	21	36
Competitie, meten met anderen	35	18	39	7	2	11
Lekker buiten zijn	32	17	34	8	8	8
Leren nieuwe vaardig- heden	29	32	29	17	12	18
Goede voorzieningen, accommodatie	26	10	31	27	7	34
Niet duur	18	5	21	10	7	13
Weinig/geen reistijd nodig	17	5	20	17	10	18
Afslanken	15	10	16	44	39	43
Advies opvolgen van arts/ fysiotherapeut	7	7	8	24	26	27
Kan met specifieke aan- doening deze sport doen	8	5	10	11	4	13
Zakelijke contacten	3	1	4	3	1	3
Aanzien/status	5	2	5	3		4
Moet van vader/moeder	4	8	3	4	9	3

In het algemeen verschillen de motieven om te sporten voor verenigingsleden sterk van die van abonnees van een commercieel sportcentrum. Verenigingsleden noemen vaker competitie, prestatie, de leuke activiteit, gezelligheid en lekker buiten willen zijn als reden om te sporten. Abonnees van sportcentra noemen vaker de motieven lichaamsbeweging, advies van een arts of fysiotherapeut en afslanken.

Verenigingsleden die het plan hebben binnenkort te stoppen, hebben minder vaak het motief om zichzelf te verbeteren of zich met anderen te meten. Zij zien de club daarnaast minder vaak als een uitlaatklep en vinden het minder gezellig. Ook hun enthousiasme voor het buiten zijn en de voorzieningen van de vereniging is fors lager.

De abonnees van een commercieel sportcentrum die willen stoppen laten ongeveer hetzelfde patroon zien in vergelijking tot zij die lid willen blijven van een vereniging. Bij de eerste groep is het motief zich te meten met anderen echter afwezig. De stoppers vallen op doordat zij de opbouw van conditie, kracht en/of lenigheid minder vaak noemen en hun sportactiviteit minder leuk vinden.

Tevredenheid voorzieningen

De twee groepen die spoedig willen stoppen, kunnen we ook beschouwen aan de hand van rapportcijfers over de voorzieningen. In welke mate zijn zij daar meer of minder mee tevreden dan de trouwe leden of abonnees? De tevredenheid in het algemeen is redelijk groot, zowel onder personen die willen stoppen als onder mensen die lid willen blijven (de meeste rapportcijfers zijn 7,5 of hoger). Alleen de tevredenheid met financiële aspecten blijft achter.

Over de toegankelijkheid/informatie zijn de verschillen tussen de weergegeven groepen beperkt (zei tabel 5.4). De tevredenheid met het personeel en de trainingen is onder de twee groepen stoppers wel minder groot dan onder de mensen die lang lid willen blijven. Abonnees van een commercieel sportcentrum zijn met name minder tevreden over de persoonlijke aandacht van de trainer/instructeur en de aandacht voor gezondheid en blessurepreventie. Ook de vriendelijkheid en behulpzaamheid van het personeel en de variatie in trainingen beoordelen zij minder goed dan abonnees die zo lang mogelijk willen blijven. Met betrekking tot de aanwezigheid en kwaliteit van het sportaanbod zijn de verschillen tussen de groepen minder groot. De 5,5 die abonnees met stopintentie aan de organisatie van wedstrijden geven is matig, maar kan ook te maken hebben met het geringe aantal voor wie dit van toepassing is. Wat opvalt is dat de mensen die willen stoppen met hun sport in een commercieel sportcentrum minder tevreden zijn met de hoogte van de contributie. Met een gemiddelde rapportcijfer van 5,5 is dit net aan voldoende. De trouwe abonnees beoordelen dit aspect niet anders dan de leden van een vereniging (gemiddeld een 7,1).

Tabel 5.4 Oordeel voorzieningen van de meest beoefende sport in een officiële binnen- of buitenaccommodatie, leden van een sportvereniging of commerciële aanbieder van 5 tot 80 jaar (rapportcijfers¹², 1-10).

	leden vereniging			abonnee commercieel		
		wil bin- nenkort stoppen	zo lang mogelijk lid		wil bin- nenkort stoppen	zo lang mogelijk lid
	totaal (n=1.080)	(n=73)	(n=635)	totaal (n=612)	(n=68)	(n=321)
Toegankelijkheid/informatie						
Bereikbaarheid per auto	8,2	8,2	8,2	8,1	8,1	8,3
Bereikbaarheid per fiets	8,2	7,9	8,2	8,4	8,1	8,5
Openingstijden sportaccommodatie	8,1	8,0	8,2	8,0	7,9	8,2
Informatie over de (sport)activiteiten	7,8	7,5	7,9	7,9	7,6	8,1
Snelle behandeling klacht/ verzoek	7,3	7,4	7,5	7,4	6,6	7,8
Training/personeel						
Deskundigheid trainer/instructeur	7,9	7,5	8,1	8,0	7,5	8,2
Persoonlijke aandacht instructeur	7,6	7,1	7,9	7,7	6,9	8,0
Variatie in trainingen/oefeningen	7,7	7,1	7,9	7,8	7,0	8,0
Aandacht gezondheid/preventie	7,5	7,2	7,7	7,4	6,6	7,8
Vriendelijkheid personeel	8,0	8,0	8,2	8,2	7,5	8,5
Behulpzaamheid personeel	8,0	7,9	8,2	8,1	7,4	8,4
Aanwezigheid/kwaliteit aanbod						
Organisatie wedstrijden	7,6	7,1	7,8	6,7	5,5	7,1
Organisatie recreatief sportaanbod	7,5	6,8	7,7	7,5	6,7	7,8
Organisatie nevenactiviteiten	7,3	6,7	7,5	6,8	6,1	7,1
Horecavoorzieningen	7,3	6,8	7,5	7,1	6,8	7,4
Mogelijkheid ontmoetingen	7,8	7,3	8,0	7,6	7,1	7,8
Kosten en accommodatie						
Hoogte contributie/lesgelden e.d.	7,0	6,8	7,2	6,6	5,5	7,0
Prijzen consumpties	6,9	6,7	7,0	6,9	6,9	7,1
Entreprijs accommodatie	7,0	6,7	7,2	6,9	6,7	7,3
(Sociale) veiligheid	7,7	7,6	7,8	7,7	7,3	8,0
Netheid douches en kleedruimten	7,1	7,1	7,4	7,5	7,4	7,8

In welke mate wil de sporter zijn of haar sportclub of commerciële aanbieder aanbevelen aan anderen? Een kleine minderheid van vijf procent geeft aan dat zij de club niet zal aanbevelen (zie tabel 5.5). Over het algemeen zijn verenigingsleden iets meer geneigd hun club aan anderen aan te bevelen dan abonnees van fitnesscentra. Dit geldt voor zowel de potentiële stoppers als de loyale leden.

Tabel 5.5 Aanbeveling sportvereniging of commerciële aanbieder van de meest beoefende sport, uitsplitsing naar leden van een sportvereniging of commerciële aanbieder van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	leden vereniging			abonnee commercieel		
	totaal	wil binnenkort stoppen	zo lang mogelijk lid	totaal	wil binnenkort stoppen	zo lang mogelijk lid
	(n=1.080)	(n=73)	(n=635)	(n=612)	(n=68)	(n=321)
Nee, in geen geval	1	4	0	1	7	0
Nee, waarschijnlijk niet	3	2	2	5	15	0
Ja, waarschijnlijk wel	37	48	29	44	47	37
Ja, zeer zeker	55	35	67	45	24	58
Weet niet	4	11	2	5	7	4

Van de abonnees van een commercieel sportcentrum die willen stoppen beveelt bijna een kwart hun centrum niet aan (22%) tegen zes procent van de verenigingsleden die willen stoppen. Van de verenigingsleden die zo lang mogelijk lid willen blijven, zal twee derde hun club zeer zeker aanbevelen, tegen 58 procent van de trouwe abonnees van een commercieel sportcentrum.

5.3 Beeld van de verenigingssport

Naast de eigen (potentiële) betrokkenheid bij sportverenigingen van sporters zijn aan alle deelnemers van de SportersMonitor van 15 jaar of ouder vragen voorgelegd over hun visie op sportverenigingen. In hoeverre onderschrijven zij verschillende kenmerken die aan deze verenigingen worden toegeschreven?

Bijna twee derde van de Nederlandse bevolking van 15 jaar of ouder ziet voor sportclubs een belangrijke lokale sociale functie weggelegd; slechts zes procent onderkent deze functie (helemaal) niet (zie tabel 5.6). De overtuiging van het nut neemt toe naarmate de sportfrequentie

toeneemt, hoewel ook 55 procent van de niet-sporters deze overtuiging heeft (zie tabellen-bijlage 5.1).

Naast de uitspraak over de sociale functie van verenigingen zijn in het onderzoek vijf uitspraken opgenomen die verschillende beperkingen van verenigingen beschrijven.

Tabel 5.6 Uitspraken over aspecten van sport, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten, rij telt op tot 100%, n=2.465).

	'grotendeels' of 'helemaal' mee eens	'enigszins' mee eens	'grotendeels' of 'helemaal' mee oneens
Sportclubs leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale samenhang in een dorp, wijk of buurt	62	32	6
Sportverenigingen zijn te veel gericht op prestatie- en wedstrijd sport	31	46	21
Sportverenigingen zijn te weinig ingesteld op mensen met beperkte sportieve aanleg	30	48	18
Bij sportverenigingen heb je te veel regels en verplichtingen	23	46	31
Sportverenigingen kennen te beperkte trainingsmogelijkheden (dagen/tijden)	19	51	31
Sporten bij een sportvereniging kost te veel tijd	18	45	34

Geen van deze beperkingen is overtuigend ondersteund door meer dan een derde van de bevolking, maar evenmin werden ze overtuigend ontkend.¹³ In totaal is drie kwart van de Nederlanders het er 'enigszins' tot 'helemaal' mee eens dat verenigingen te veel zijn gericht op prestatie- en wedstrijd sport. Niet-sporters ondersteunen deze opvatting vaker dan mensen die veel sporten. Ook is bijna een derde het er (helemaal) mee eens en de helft het er enigszins mee eens dat sportverenigingen te weinig zijn ingesteld op mensen met een beperkte sportieve aanleg. Een iets kleinere groep stoort zich aan de hoeveelheid regels en verplichtingen bij een sportvereniging, vindt dat de trainingstijden beperkend zijn en/of dat sporten bij een vereniging te veel tijd kost; één op de drie Nederlanders vindt dat deze belemmeringen niet gelden.

5.4 Samenvatting

Ongeveer een derde van de Nederlanders is lid van een sportvereniging. Van de sporters beoefenen met name teamsporters hun sport in verenigingsverband. Ook de meerderheid van de sporters die een intensieve behendigheidssport beoefenen is lid. De mensen die aan een fitsport doen, beoefenen deze sport merendeels bij een commercieel sportcentrum (56%). Het belangrijkste verband voor de minder intensieve behendigheidssporten is met bekenden (48%). Van de sporters die hun meest beoefende sport niet bij een vereniging of commerciële aanbieder beoefenen heeft twee derde geen behoefte om in een ander verband te sporten. Bijna een kwart van deze groep wil zich bij een vereniging aansluiten, zeven procent bij een commerciële aanbieder.

Van de bestaande leden van een sportvereniging denkt tien procent binnenkort het lidmaatschap op te zeggen. Deze groep onderscheidt zich van de sporters die zo lang mogelijk lid willen blijven van hun vereniging, met name doordat zij gezelligheid, jezelf willen verbeteren en goede voorzieningen minder vaak als motief noemen om hun meest beoefende sport te doen. De voorzieningen beoordelen zij niet minder goed dan de sporters die nog lang lid willen blijven. Wel valt op dat de sporters bij een commercieel sportcentrum duidelijk ontevreden zijn over de hoogte van de contributie (nog net geen onvoldoende). Van deze groep zal bijna een kwart de aanbieder niet aanbevelen; van de mensen met een stopintentie bij een vereniging is dat zes procent.

Drie vijfde van de Nederlanders kent een sportvereniging een belangrijke functie voor de sociale samenhang van een gemeenschap toe. Een minderheid vindt dat verenigingen te veel zijn ingesteld op wedstrijd sport, dat mensen met een sportieve aanleg weinig aandacht krijgen en dat er bij verenigingen te veel regels en verplichtingen zijn. Bijna een vijfde noemt beperkte trainingstijden als minpunt van een vereniging. Een ongeveer even grote groep denkt dat sporten via een sportvereniging te veel tijd kost.

6. Sportfaciliteiten

Hoofdstuk 6

In dit hoofdstuk bespreken wij de tevredenheid met de sportfaciliteiten. Eerst inventariseren we echter waar sporters hun sport beoefenen.

6.1 Locatie van een sport

Het type locaties waar mensen sporten is interessant om te bepalen of voor de groeiende sportdeelname extra sportcapaciteit in de vorm van velden en sporthallen benodigd is. Deze informatie betrekken wij van de vragen waar men de drie belangrijkste sporten heeft beoefend.

De meerderheid van de sporten (55%) vindt plaats in een overdekte hal of zwembad (officiële binnensportaccommodatie), zoals in tabel 6.1 te zien is. Op de tweede plaats staat ‘andere ruimte’ met 44 procent. Hierbij valt te denken aan parken, bossen, open water en wegen, maar ook het eigen huis of de tuin. Ook buitensportaccommodaties zoals sportvelden of openluchtzwembaden zijn in trek (26%). Ongeveer een zevende van de sporten vindt plaats in een buurtcentrum, wijkcentrum of café (niet-officiële accommodatie). Tien procent van de sportbeoefening vindt plaats in sportvoorzieningen in de openbare ruimte, zoals halfpipes en voetbalkooien.

Tabel 6.1 Locatie van deelname aan een sport, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, indivi- dueel	be- hendig	be- hendig, intensief	denk
	(n=6.386)	(n=642)	(n=524)	(n=1.322)	(n=2.656)	(n=640)	(n=336)	(n=162)
Officiële binnensportaccommodatie	55	59	65	91	37	43	58	26
Officiële buiten sportaccommodatie	26	70	45	12	17	29	34	6
Niet-officiële sportaccommodatie	14	12	15	10	8	42	7	47
Sportvoorziening in openbare ruimte	10	30	14	8	6	9	7	5
Anders	44	34	29	19	68	23	49	38

Met name de individuele beweegsporten vinden vaak in de ‘andere’ openbare buitenruimten plaats (68%). Bijna alle fitsporten worden binnen beoefend (91%). Dit geldt ook voor twee derde van de racketsporten (68%) en de meerderheid van de intensieve behendigheidssporten (58%). Teamsporten zijn geschikt om zowel binnen (59%) als buiten (70%) in een officiële accommodatie te spelen. De behendigheidssporten die niet veel spierkracht vragen (42%) en de denksporten (47%) vinden vaak in niet-officiële sportaccommodaties plaats.

6.2 Oordeel over sportfaciliteiten

Drie vijfde van de sporters beoefent de meest beoefende sport in een officiële binnenaccommodatie en een kwart in een officiële buitenaccommodatie. Wij hebben hen gevraagd wat voor hen het belangrijkste verbeterpunt is waarvoor zij bereid zijn extra te betalen (zie tabel 6.2).

Tabel 6.2 Verbetermogelijkheden voor de meest beoefende sport in officiële binnen- en/of buitenaccommodatie waarvoor men extra wil betalen, 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	5-14 jaar	15 jaar en ouder	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=865)	(n=207)	(n=658)	(n=360)	(n=256)	(n=246)
Training/personeel	35	50	31	30	38	40
Kosten en accommodatie	32	24	34	35	29	30
Aanbod	18	14	19	18	19	17
Toegankelijkheid	15	12	16	17	14	13

Bijna de helft van de sporters in deze accommodaties is bereid meer te betalen om verbeteringen mogelijk te maken (42% wil iets extra's betalen, 2% veel extra). Zij konden kiezen uit vier te verbeteren onderwerpen: ‘toegankelijkheid’, ‘training/personeel’, ‘aanbod’ en ‘kosten en accommodatie’. Voor elk gekozen onderwerp konden zij vervolgens een specifiek aspect aangeven waar zij aan dachten om te verbeteren. Overigens hebben wij over deze aspecten een rapportcijfer gevraagd (zie tabellenbijlage 6.1) aan zowel mensen die wel als niet extra willen betalen om knelpunten op te lossen.

Het meeste valt volgens de sporters te verbeteren aan de trainingen en het personeel: meer dan een derde wil dit aspect verbeteren. Bijna de helft van de mensen met deze verbeterwens wil de deskundigheid van de trainers/instructeurs verbeteren. De variatie in de trainingen en oefeningen ziet een kwart als knelpunt, en van de duosporters zelfs een derde. Een zesde noemt de persoonlijke aandacht van de trainer/instructeur niet toereikend. Het gebrek aan aandacht voor de gezondheid noemt een tiende als knelpunt. Met de behulpzaamheid en de

vriendelijkheid van het personeel heeft vrijwel niemand moeite.

Tevens ziet een derde van de sporters verbetermogelijkheden in de categorie kosten en accommodatie voor de officiële binnen-/buitensportaccommodatie waar zij actief zijn. Bijna twee vijfde van deze groep wil de netheid van de douches en de kleedruimten aanpakken. Drie tiende denkt aan een verlaging van de kosten zoals lesgeld en contributie. Daarbovenop wil dertien procent dat de prijzen van consumpties omlaag gaan. De sociale veiligheid en de entreprijs van de accommodatie noemt circa tien procent van de sporters in een officiële binnen- en/of buitenaccommodatie.

Bijna een vijfde (18%) van de sporters in een officiële accommodatie ziet verbetermogelijkheden op het gebied van het aanbod. Drie tiende van deze groep wil het aanbod van recreatief sporten verbeteren. Een vijfde wil het aanbod van wedstrijden verbeteren. Dit geldt met name voor duosporters en jongeren. Bijna een vijfde (18%) wil het aanbod van de horeca en de nevenactiviteiten verbeteren. De mogelijkheid om mensen te ontmoeten wil twaalf procent tot een hoger niveau opkrikken.

Vijftien procent vindt dat er voor hun sport op het gebied van de toegankelijkheid het een en ander te verbeteren valt. Hierbij moesten zij denken aan de bereikbaarheid per auto of fiets, de openingstijden van de sportruimte en de informatie over sportactiviteiten. Binnen deze groep vindt de helft dat de openingstijden zijn te verbeteren (met name de intensieve sporters). Een kwart wenst een betere bereikbaarheid met de auto en een vijfde wil de bereikbaarheid per fiets verbeteren. Daarnaast wil een paar procent betere informatie en een snellere afwikkeling van klachten. De (ouders van) kinderen kiezen relatief vaak voor het verbeteren van de trainings- en personeelsaspecten (50% tegen 31% voor 15 jaar of ouder). Ook sporters met een hogere deelnamefrequentie vinden deze aspecten belangrijker. Sporters van 15 jaar of ouder (34%) zien vaker dan kinderen (24%) verbetermogelijkheden in de kosten en accommodatie zelf.

Een belangrijke groep gebruikers van de officiële binnen- en buitensportaccommodaties zijn de leden van sportverenigingen en de abonnees van sportcentra (zoals fitnesscentra, niet in tabel). Verenigingsleden wijken nauwelijks af van het beeld van alle sporters in deze groep. Abonnees van (commerciële) sportcentra zien iets vaker dan gemiddeld de kosten en de accommodatie als verbetermogelijkheid (39%).

Naast sporters die gebruikmaken van een officiële binnen- en/of buitenaccommodatie zijn er veel sporters die voor de meest beoefende sport (ook) gebruikmaken van de openbare ruimte. Dit kunnen niet specifiek voor sport ingerichte ruimten zijn zoals parken (42% van de sporters maakt hiervan gebruik), maar ook een plek die wel speciaal voor sport is ingericht zoals een voetbalkooi (10% doet de sport (ook) in dergelijke ruimten). Een onbekend deel van de mensen die op een niet speciaal voor de sport ingerichte plek sporten beoefent de meest beoefende sport thuis. Te denken valt dan aan sporten met een roeiapparaat, zwemmen in een zwembad in de tuin en biljarten of tafeltennissen op een eigen tafel.

De oordelen zijn voor alle aspecten positief (zie tabel 6.3). Alleen de sociale veiligheid krijgt een lagere waardering, net als de mogelijkheid om mensen te ontmoeten en de variatie in de trainingen/oefeningen.

Tabel 6.3 Oordeel voorzieningen van de meest beoefende sport, sporters in openbare ruimte/thuis van 5 tot 80 jaar (rapportcijfers).

	totaal	5-14 jaar	15 jaar en ouder	solo	duo	team
	(n=1.231)	(n=165)	(n=1.066)	(n=952)	(n=103)	(n=152)
De hoeveelheid ruimte	8,2	7,8	8,3	8,3	7,5	7,9
Bereikbaarheid per fiets	8,1	8,1	8,1	8,1	7,7	8,2
Bereikbaarheid per auto	8,0	8,0	8,0	8,0	7,9	7,9
Ongestoord kunnen sporten	8,0	7,8	8,0	8,1	7,7	7,6
De sociale veiligheid	7,8	7,5	7,8	7,8	7,7	7,7
Variatie in trainingen, oefeningen	7,5	7,6	7,4	7,5	7,3	7,2
Mogelijkheden om mensen te ontmoeten	7,5	8,0	7,4	7,4	7,4	7,9

Het wekt geen verbazing dat teamsporters positiever zijn over de mogelijkheden om mensen te ontmoeten dan duo- en solosporters; ook kinderen scoren hierop hoger dan gemiddeld. Solo-sporters en sporters van 15 jaar of ouder waarderen vooral de hoeveelheid ruimte en, daarmee samenhangend, het ongestoord kunnen sporten.

6.3 Samenvatting

Ruim de helft van de sporters beoefent de meest gebezigde sport in een officiële accommodatie, binnen of buiten. De mensen die verbetermogelijkheden voor hun sport zien, noemen met name de trainingen en het personeel (35%). Daarna noemen zij de kosten en de accommodatie (32%), gevolgd door het aanbod (18%) en de toegankelijkheid (15%). De sporters in een officiële accommodatie geven bijna alle facetten van de sportbeoefening een rapportcijfer van 7,5 of hoger. De tevredenheid is dus als redelijk goed te beschouwen. Redelijke oordelen krijgen de hoogte van de contributie of het lesgeld, de prijzen van consumpties, de entreprijzen van accommodaties (allen 6,8), de netheid van douches/kleedruimten en ho-

recavoorzieningen (beiden 7,2) en de organisatie van nevenactiviteiten (7,1). De sporters die hun meest beoefende sport in de openbare ruimte of thuis beoefenen, zijn, voor zover van toepassing, het minst tevreden over de mogelijkheid mensen te ontmoeten en over de variatie in trainingen (beide rapportcijfer 7,5).

7. Niet-sporters

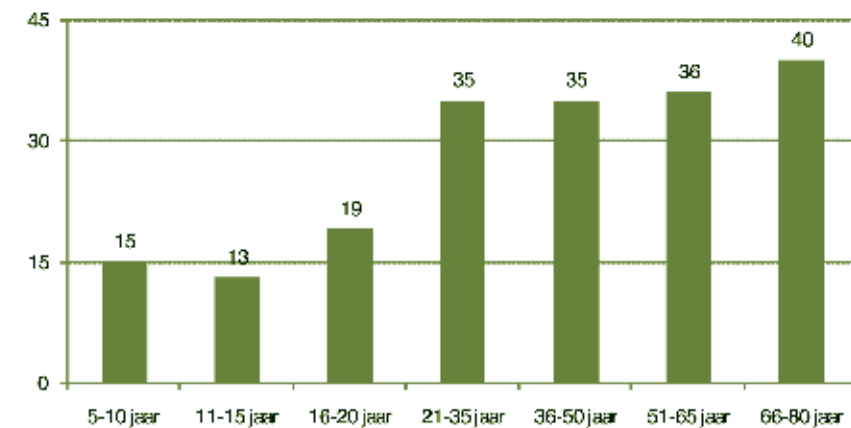
Hoofdstuk 7

In deze SportersMonitor is speciale aandacht voor de achtergronden en motieven van niet-sporters. De groep bestaat uit bijna een derde (32%) van de bevolking van 5 tot 80 jaar (1.321 respondenten). Daarbij beschouwen wij de mensen die weinig sporten (één tot elf keer per jaar) ook als niet-sporters. We beschrijven eerst wie de niet-sporters zijn, daarna kijken we in welke mate zij voldoen aan de beweegnorm en analyseren we de redenen waarom zij niet/weinig sporten en de voorwaarden om (meer) te gaan sporten.

7.1 Wie zijn de niet-sporters?

In totaal voldoet 32 procent van de Nederlandse bevolking niet aan de sportdeelnamenorm van minimaal twaalf maal per jaar actief (RSO). Figuur 7.1 laat zien dat het aandeel niet-sporters onder volwassenen beduidend hoger ligt dan onder de jeugd. Waar onder 16- tot 20-jarigen ongeveer één op de vijf personen tot de niet-sporters behoort, is dat onder 21- tot 35-jarigen gestegen tot één op de drie personen. Onder 66- tot 80-jarigen is de groep niet-sporters met veertig procent het grootst.¹⁴

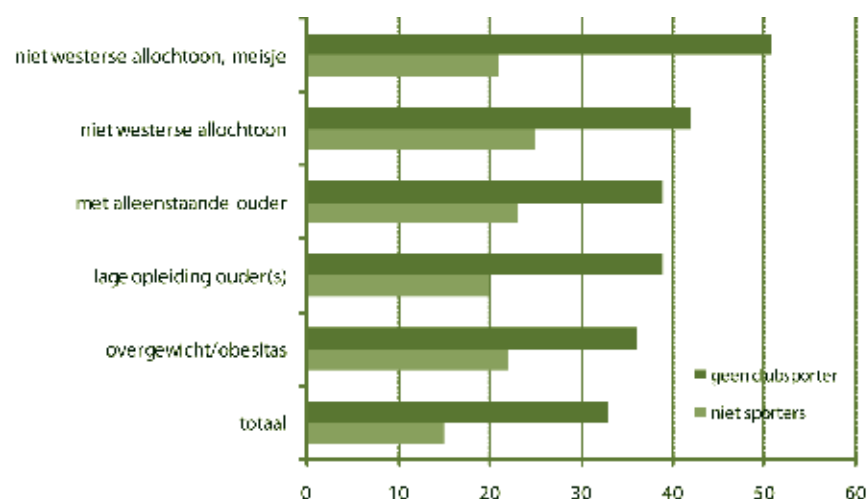
Figuur 7.1 Aandeel niet-sporters (0- 11 keer per jaar sportief actief), bevolking van 5 tot 80 jaar, naar leeftijd (in procenten).

Naast leeftijd hangen ook andere achtergrondkenmerken zoals opleiding en etnische achtergrond samen met sportgedrag. In de figuren 7.2 en 7.3 staat voor de leeftijdsgroepen 6 tot 17 jaar en 18 tot 65 jaar weergegeven welke specifieke groepen niet-sporters en niet-vereni-

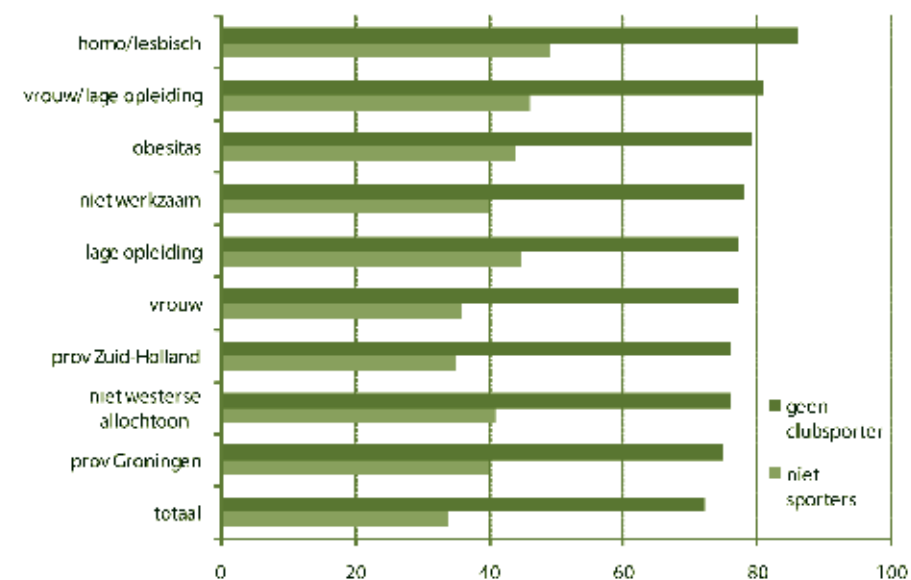
gingssporters sterk vertegenwoordigd zijn ten opzichte van het gemiddelde aandeel niet-(verenigings)sporters in deze leeftijdscategorieën (zie ook tabellenbijlage 7.1). Onder de groep van 6 tot 17 jaar is het aandeel niet-(verenigings)sporters vooral groot onder kinderen met een niet-westerse etnische achtergrond, met overgewicht, uit een éénoudergezin en met lager opgeleide ouders. Van de meisjes met een niet-westerse etnische achtergrond is de helft geen lid van een vereniging, tegenover 33 procent van de autochtone meisjes.

Figuur 7.2 Sterk oververtegenwoordigde niet-(verenigings)sporters, bevolking van 5 tot 17 jaar (in procenten).

Onder de volwassen bevolking zijn niet-(club)sporters vrij sterk oververtegenwoordigd in de groepen homoseksuele mannen en vrouwen, lager opgeleide vrouwen, mensen met obesitas en werklozen (zie figuur 7.3). De door marktonderzoeksbureau GfK onderscheiden leefstijlgroep 'gesettelden' (GfK, 2008) kent overigens het hoogste percentage niet-sporters (54%) en niet-verenigingsleden (86%; niet in tabel).¹⁵

Figuur 7.3 Sterk oververtegenwoordigde niet-(verenigings)sporters, bevolking van 18 tot 65 jaar (in procenten).

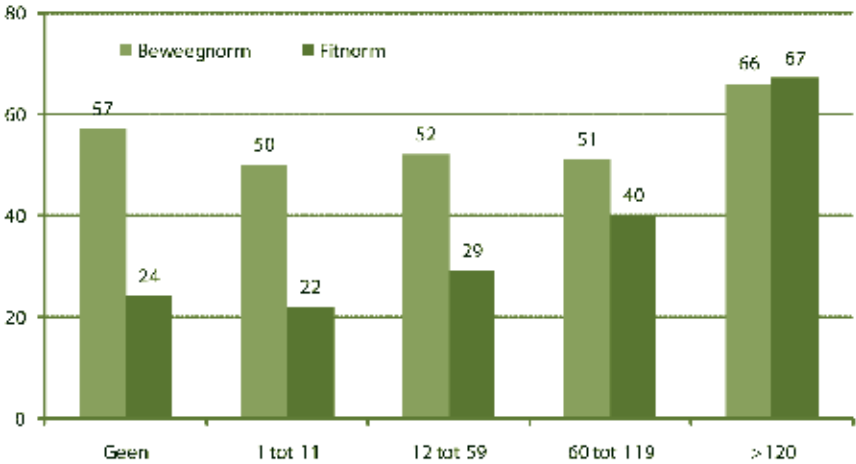

Bij de indeling van verschillende sportclusters zagen we dat sportdeelname niet altijd betekent dat er tevens sprake is van intensieve beweging. In de volgende paragraaf staat de relatie tussen sport en beweeggedrag centraal.

7.2 Beweeggedrag en sportachtergrond niet-sporters

Veelal wordt gesteld dat mensen die te weinig bewegen maar moeten gaan sporten. De veronderstelling is daarbij dat sporters vaker dan niet-sporters voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Uit figuur 7.4 blijkt dat niet-sporters van 15 jaar of ouder naar eigen inschatting ongeveer even vaak aan de beweegnorm voldoen als matig intensieve en regelmatige sporters; ongeveer de helft beweegt minimaal vijf dagen per week dertig minuten matig intensief. Pas vanaf een sportfrequentie van meer dan 120 maal per jaar voldoen sporters (66%) beduidend vaker aan de beweegnorm.¹⁶

Figuur 7.4 De relatie tussen sportfrequentie en het halen van de beweeg- en fitnorm, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

Er bestaat een relatie tussen de sportfrequentie en het voldoen aan de fitnorm van minimaal drie maal per week twintig minuten intensief bewegen. Interessant is dat een kwart van de niet-sporters aangeeft de fitnorm te halen.

7.3 Redenen om niet (meer) te sporten

In de vragenlijst is aan sporters die niet aan de RSO-norm voldoen (minimaal twaalf keer per jaar sporten) gevraagd waarom zij het afgelopen jaar niet/weinig deelnamen aan sport. In tabel 7.1 staan de verschillende redenen die mensen hebben weergegeven, uitgesplitst naar sekse en leeftijd (zie tabellenbijlage 7.2 voor de uitsplitsingen naar opleiding, etniciteit en Body Mass Index). De meest onderschreven reden (26%) is dat mensen geen tijd hebben vanwege werk en/of gezin. Bijna evenveel personen ervaren gezondheidsbelemmeringen of vinden juist dat ze voldoende bewegen. Mannen geven iets vaker aan geen tijd te hebben dan vrouwen, terwijl vrouwen vaker gezondheidsbeperkingen ervaren. Vooral onder de leeftijdsgroepen 21 tot 35 jaar (43%) en 36 tot 50 jaar (34%) is een gebrek aan tijd de meest belemmerende factor. Onder de 50- tot 65-jarigen is een gebrekkige gezondheid de meest genoemde reden en de oudste leeftijdsgroep (60-80 jaar) vindt zichzelf veelal te oud om te sporten (48%). Van deze laatste groep geeft ook bijna een derde aan voldoende lichaamsbeweging te hebben; minder dan een kwart van alle niet-sporters is deze mening toegedaan. De niet-sporters onder de jongste groep van 6 tot 20 jaar vinden vooral andere activiteiten leuker en hebben ook vaak al voldoende lichaamsbeweging.

Tabel 7.1 Reden niet/weinig sporten, niet-sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten).

		seks		leeftijd				
		man	vrouw	5-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
	totaal (n=1.321)	(n=601)	(n=720)	(n=131)	(n=248)	(n=383)	(n=367)	(n=192)
Geen tijd vanwege werk/gezin	26	29	23	21	43	34	14	2
Laat gezondheid niet toe	24	20	28	9	12	23	40	33
Heeft voldoende beweging	23	23	22	27	18	21	23	31
Eigenlijk onbekend, geen gewoonte	20	23	18	17	28	23	14	11
Andere bezigheden leuker	19	20	18	29	18	21	18	15
Te duur	17	13	20	24	23	18	10	9
Voor sporten ben ik te oud	10	12	8	0	1	1	11	48
Ik kan niet goed sporten	9	9	10	11	8	9	11	11
Vind sporten niet nodig	9	10	8	6	15	10	8	3
Kent geen mensen om te sporten	9	9	9	8	15	9	7	3
Weet niet welke sport past	6	7	5	16	9	5	3	1
Reistijd naar sport- gelegenheid te lang	3	3	3	0	3	4	2	
Ziet tegen leren kennen nieuwe mensen op	3	3	2	2	5	2	2	1
Ziet tegen leren (nieuwe) sport op	2	1	2	4	2	2	1	1
Kent mogelijkheden in omgeving niet goed	1	2	0	2	3	1	0	
Zwangerschap	1		2	0	4	0		
Anders	2	2	1	6		2	1	1

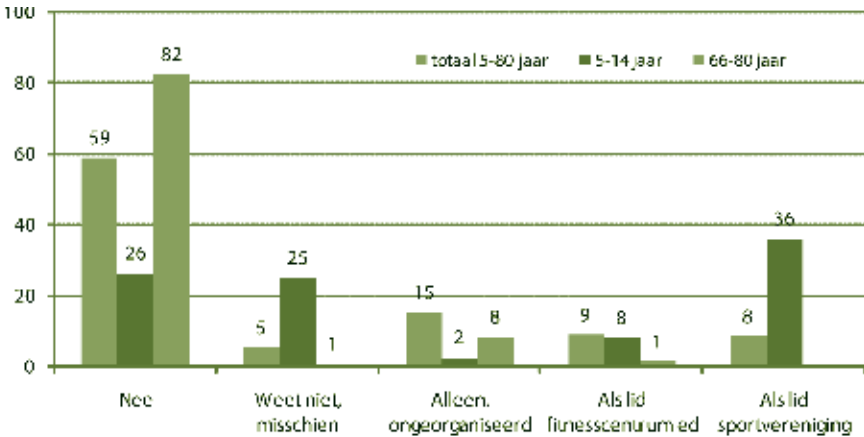
Opvallend is dat de niet-sporters onder de twee jongste leeftijdsgroepen (5-35 jaar) vaker dan oudere leeftijdsgroepen aangeven dat ze sport te duur vinden. Vrouwen zijn deze mening ook vaker toegedaan dan mannen. Eveneens opvallend is dat de 21- tot 35-jarigen vaker dan de oudste leeftijdscategorieën onderschrijven dat sporten voor hen geen gewoonte is, terwijl de jongere leeftijdscohorten opgroeiden in een tijd waarin sportdeelname meer gangbaar was dan voor de oudere generaties. De groep jongvolwassenen vindt het ook vaker niet nodig om te sporten en geeft het vaakst aan geen mensen te kennen om mee te sporten (beide 15%).

Tabel 7.2 in de tabellenbijlage laat zien dat lager opgeleiden ‘geen tijd’ minder vaak als reden aanvoeren voor hun geringe sportparticipatie dan middelbaar en hoger opgeleiden, terwijl tijd niet onderscheidend blijkt naar etniciteit. Hoger opgeleiden en autochtonen noemen vaker dat ze andere vrijetijdsactiviteiten leuker vinden. Autochtonen en lager opgeleiden vinden relatief vaak dat ze voldoende lichaamsbeweging hebben. Het is niet verbazingwekkend dat dat laatste niet geldt voor personen met obesitas; evenals ouderen ervaart die specifieke groep hun gezondheid als grootste belemmering.

7.4 Sportintenties?

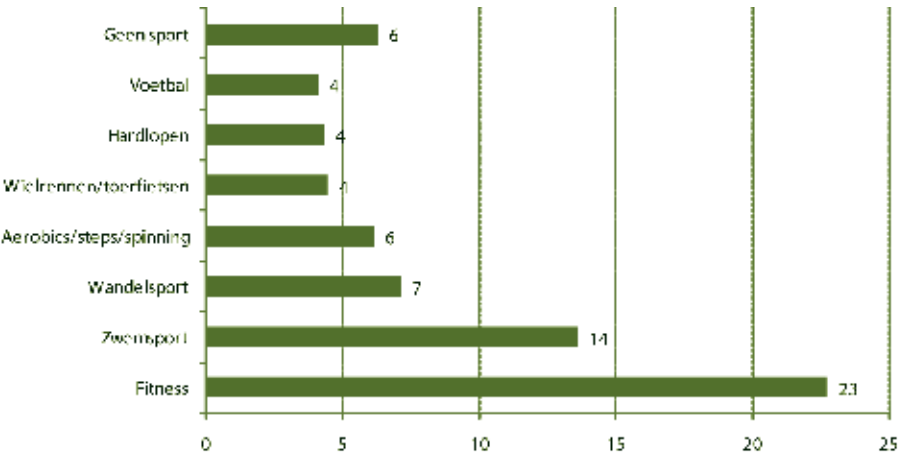
Aan de groep niet-sporters is tevens gevraagd of ze in de toekomst van plan zijn (weer) te gaan sporten. Zes op de tien personen verwachten niet dat zij het komende jaar (meer) gaan sporten (zie figuur 7.5 en de tabellenbijlage 7.3). Vooral de twee oudste leeftijdsgroepen tonen een zeer geringe intentie tot (meer) sportdeelname. Dertig procent van de 50- tot 65-jarigen en achttien procent van de 65- tot 80-jarigen verwacht in de toekomst wel (weer) actiever te worden. Drie kwart van de ouders van kinderen van 5 tot 15 jaar verwacht wel dat hun kind het komende jaar gaat sporten, vooral bij een sportvereniging (36%). Bij de oudere leeftijdsgroepen is de intentie om lid te worden bij een sportvereniging steeds geringer. De meeste niet-sporters met een sportintentie verwachten alleen in ongeorganiseerd verband actief te worden (15%, evenveel mannen als vrouwen en vooral 36- tot 50-jarigen (21%)).

Figuur 7.5 Intentie om het komende jaar (weer/meer) te gaan sporten en in welk verband, niet-sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten).

De 21- tot 35-jarigen geven het vaakst aan zich bij een fitnesscentrum te willen aansluiten (18%). Personen die het afgelopen jaar helemaal niet sportief actief waren verwachten vaker ook in de toekomst niet te gaan sporten (64%) dan zij die nog wel één tot twaalf maal per jaar een sportactiviteit beoefenden (44%). Ook een negatieve ervaring tijdens de gymlessen in het voortgezet onderwijs heeft een negatieve invloed op de sportintentie van niet-sporters. Gevraagd naar de tak van sport die niet-sporters verwachten te gaan beoefenen, zijn fitness (23%) en zwemmen (14%) het meest genoemd (zie figuur 7.6). Onder 21- tot 35-jarige mannen en vrouwen noemt een derde fitness als eerste potentiële sport. Na fitness en zwemmen volgen vijf andere individuele takken van sport, waaronder (hard)lopen en fietsen. Zie tabel 7.4 in de tabellenbijlage voor uitsplitsingen naar geslacht en leeftijd.

Figuur 7.6 Verwachte te gaan beoefenen takken van sport in de toekomst, niet-sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten).

Voetbal staat als meest genoemde teamsport op de zevende plaats, vooral genoemd door (jonge) mannen. Aerobics wordt vooral door jonge vrouwen genoemd.

Voorwaarden sportdeelname

Een kwart van de niet-sporters geeft aan dat ze geen voorwaarden kunnen aangeven waaronder ze wel zouden gaan sporten; ze willen het gewoonweg niet (zie tabel 7.2). Dit geldt vooral voor personen die helemaal niet actief waren (30%) en ouderen (53%). Overeenkomend met de grootste belemmering om te gaan sporten is de meest genoemde voorwaarde van niet-sporters om te gaan sporten dat ze het minder druk krijgen. Opvallend is dat een op de vijf niet-sporters een sportmaatje als voorwaarde noemt. Dit geldt vooral voor de jongere leeftijdsgroepen. Daarnaast noemen ongeveer evenveel personen de verbetering van hun gezondheid en/of financiële situatie als voorwaarde.

Tabel 7.2 Voorwaarden om het komende jaar (weer/meer) te gaan sporten, niet-sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten).

		sportfrequentie		leeftijd				
				16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
	totaal (n=1.321)	geen (n=917)	1 - 11 (n=324)	(n=46)	(n=248)	(n=383)	(n=367)	(n=192)
Geen reden, wil niet sporten	25	30	11	6	16	21	28	53
Als ik het minder druk krijg	25	20	38	34	41	31	16	3
Als ik met bekende kan sporten	21	18	30	52	31	24	15	7
Als gezondheidsklachten afnemen	19	18	23	21	13	21	28	20
Als ik meer geld te besteden heb	19	16	25	35	28	18	13	6
Als anderen (arts of familie) zeggen dat dit nodig is	12	11	15	14	10	10	17	16
Als huidige lichamelijke activiteiten verminderen	7	10	7	3	9	9	7	2
Als ik weet welke sporten ik in de buurt kan doen	4	6	10	4	5	3	3	3
Als de reistijd vermindert	2	3	5	5	3	3	2	1
Als het sportaanbod verbetert	2	2	4	0	4	2	1	1
Als ik weinig nieuwe vaardigheden hoeft te leren	2	2	2		2	0	2	3
Anders	9	1	5	9	10	7	7	4

Ten slotte is niet-sporters gevraagd naar het te besteden geldbedrag voor sportdeelname en het maximaal aanvaardbare te reizen kilometers naar een sport (zie tabellenbijlage 7.5). Een kwart van de niet-sporters wil minder dan 50 euro per jaar uitgeven aan sportbeoefening, tevens een kwart meer dan 200 euro per jaar. Veertig procent wil maximaal tien minuten reizen voor een sport. Jongeren en mannen hebben meer geld over voor een sport en zijn bereid verder te reizen.

7.5 Samenvatting

Ongeveer een derde van de bevolking sport niet of minder dan twaalf keer per jaar. Dit betekent echter niet dat zij automatisch slecht scoren op de beweegnorm. Het gebrek aan tijd vanwege werk of gezin noemt een kwart van de niet-sporters als reden. Tevens geeft een kwart aan dat de gezondheid het niet toelaat (vooral vijftigplussers) of dat ze reeds voldoende bewegen. Daarnaast is er een waaier van redenen om niet te sporten: de voorkeur voor andere activiteiten, te duur, het niet kunnen sporten en het niet nodig vinden om te sporten. Van de 65-plussers vindt de helft van de niet-sporters zichzelf te oud om te sporten.

Een ruime meerderheid van degenen die niet dan wel weinig sporten (59%) heeft geen intentie om het komende jaar meer te gaan sporten. De voorwaarden om te gaan sporten zijn het minder druk krijgen en kunnen sporten samen met een bekende. Ongeveer een vijfde noemt verbetering van de gezondheid als voorwaarde en een even groot deel stelt dat ze meer geld te besteden moeten hebben. Sportgerelateerde zaken zoals een beter aanbod of het leren van vaardigheden noemen zij nauwelijks. Een kwart geeft aan geen reden te zien om te gaan sporten. Een kwart sport niet, dus dit is acht procent van de bevolking. Van de oudere niet-sporters (65-plus) ziet meer dan de helft geen reden om te gaan sporten.

8. Ideeën over sport en sportwaarden

Hoofdstuk 8

In dit hoofdstuk richten wij ons op de ideeën die er over sport leven. In eerste instantie gaat dat over de functie van sport in de maatschappij, de ideeën over sportverenigingen en het nut van topsport. Vervolgens richt de focus zich op belangrijke sportwaarden die voor het Olympisch Plan 2008 zijn geformuleerd. Tot slot vergelijken wij de vijftien grootste sporten op verschillende uitspraken (imago).

8.1 Beeld van de sport

Welk beeld hebben de Nederlanders nu van een aantal aspecten van de sport? We richten ons op de functies van de sport, ideeën over topsport en overwegingen met betrekking tot nationale trots en het enthousiasme om de Olympische Spelen van 2028 naar Nederland te halen.

De opvoeding van kinderen beschouwt de bevolking als de belangrijkste taak van sport (71% grotendeels of helemaal mee eens, zie tabel 8.1); slechts vijf procent is het (volledig) oneens met de stelling dat sport belangrijk is bij de opvoeding van kinderen (zie tabellenbijlage 8.1). Ook met de visie dat een actieve sportbeoefening nodig is voor een goede gezondheid is de meerderheid (59%) het grotendeels of helemaal eens; een derde is hiervan niet helemaal overtuigd en één op de tien Nederlanders is het (helemaal) niet eens met de stelling. Opvallend is dat naar de intensiteit van de sportdeelname een duidelijk verschil zichtbaar is: van de sporters die 120 keer per jaar of vaker aan sport doen onderschrijft vier vijfde de uitspraak, van de niet-sporters is dat slechts twee vijfde.

De bevolking is meer ambivalent wanneer het gaat om de bijdrage van sport aan de integratie van etnische minderheden. Een derde is het hier (grotendeels) mee eens; een vijfde bestrijdt de stelling; de helft heeft hierover geen eenduidige mening. Vier op de tien Nederlanders vinden niet dat het in de sport gaat om het overwinnen van een tegenstander.

Met betrekking tot de aandacht voor topsport kent de bevolking enige reserves. Zo vindt de meerderheid (53%) dat topsport in ieder geval niet ten koste mag gaan van de breedtesport. Opvallend genoeg onderschrijven intensieve sporters deze stelling nog wat vaker dan niet-sporters. Een derde van de bevolking – niet-sporters even vaak als veelsporters – zou zijn kind willen stimuleren tot het nastreven van een topsportcarrière als het kind sporttalent blijkt te hebben; een kwart zou dit in ieder geval niet doen.¹⁷

Tabel 8.1 Uitspraken over aspecten van sport, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten ‘grotendeels’ of ‘helemaal’ mee eens).

	totaal	sportfrequentie in afgelopen jaar				
		geen	1 tot 11 keer	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.465)	(n=917)	(n=324)	(n=591)	(n=326)	(n=303)
Sportfuncties						
Sport is heel belangrijk bij de opvoeding van kinderen	71	60	65	73	77	79
Voor een goede gezondheid is actieve sportbeoefening nodig	59	39	45	64	69	79
Sport levert een belangrijke bijdrage aan de sociale integratie van etnische minderheden	33	29	28	36	32	39
Het gaat er tijdens het sporten om zich met anderen te meten en de tegenstander te overwinnen	22	23	19	25	15	24
Topsport						
Meer geld en aandacht voor topsport mag niet ten koste gaan van de breedtesport	53	48	51	54	56	59
Als ik een kind had met veel aanleg voor sport, zou ik het zeker stimuleren om een topsportcarrière na te streven	32	32	29	33	30	35
Nationale overwegingen						
Ik zou graag zien dat de Olympische Spelen in 2028 in Nederland worden gehouden	31	26	27	31	35	38
Het maakt mij niets uit of Nederlandse sporters internationaal goed presteren	25	27	28	25	19	24
Als Nederlanders een olympische medaille of wereldkampioenschap winnen, heeft dat een positieve invloed op mij	19	16	13	20	21	25

Een kwart van de bevolking maakt het niets uit of Nederlanders op een internationaal toernooi goed presteren; twee vijfde is juist wel betrokken. Als een Nederlander een olympische medaille of een wereldkampioenschap wint, heeft dat op een vijfde deel van de bevolking een positieve invloed. Bijna de helft geeft aan geen positief gevoel te krijgen. Bijna een derde van de bevolking ziet de Olympische Spelen van 2028 graag naar Nederland komen; ruim een derde wijst de Spelen in Nederland ronduit af. Ook een derde deel is neutraal.

8.2 Sportwaarden

NOC*NSF heeft als doelstelling om van Nederland in 2028 een sportland te maken. Dit betekent een land met een hoge sportdeelname en mensen die positief tegenover sport staan. Om deze doelstelling te realiseren, zijn grote investeringen in bijvoorbeeld accommodaties nodig, maar ook het beeld van de sport behoeft aandacht. NOC*NSF onderbouwt in het Olympisch Plan 2028 (Posthuma en Horsting, 2008) het begrip ‘sportwaarden’ als individuele waarden, houdingen of eigenschappen die door sport bevorderd kunnen worden en waarvan (ook) buiten de sport wordt geprofiteerd. Het doel is om deze sportwaarden te bevorderen met als achterliggend doel het vergroten van het aantal sporters. De rapportage onderscheidt vier centrale waarden die door sport zijn te beïnvloeden: ‘zelfvertrouwen/zelfwaardering’, ‘sociaal gedrag’, ‘presteren/prestatievermogen’ en ‘well being/gezondheid’. In de SportersMonitor zijn deze waarden in twaalf stellingen over de eigen persoon vertaald. Daarnaast zijn dezelfde stellingen voorgelegd in relatie tot de hypothetische ‘sporter’. Het idee achter de vergelijking is om na te gaan of het zelfbeeld van mensen overeenkomt met het beeld dat zij hebben van een typische sportmentaliteit. De sportwaarden moeten in 2016 zijn gerealiseerd. In tabel 8.2 zijn de beelden die mensen van zichzelf hebben vergeleken met de beelden van ‘de sporter’.

Het belangrijkste beeld dat de mensen van zichzelf hebben, is dat zij respect voor anderen hebben (89%). Bijna twee derde vindt respect van anderen krijgen van toepassing op sport (64%). De belangrijkste associaties met sport zijn ‘Je fysiek en mentaal gezond voelen’ en ‘Goed kunnen doorzetten’ (beide door 73% onderschreven). Het laatste aspect onderschrijft zeventig procent ook voor zichzelf. Een veel minder grote groep, zestig procent, voelt zich fysiek en mentaal gezond. De overgrote meerderheid (83%) vindt van zichzelf dat zij verantwoordelijkheidsgevoel hebben. Zij associëren dat echter veel minder met sport (58%).

Tabel 8.2 Uitspraken sportwaarden, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten ‘groten-deels’ of ‘helemaal’ mee eens).

	totaal	man	vrouw	totaal	man	vrouw	
	(n=2.465)	(n=1.172)	(n=1.293)	(n=2.465)	(n=1.172)	(n=1.293)	
Persoonlijke uitspraken							Uitspraken van toepassing op ‘de sporter’
Ik ben zeker van mezelf	62	67	56	63	66	61	Zeker van jezelf te zijn
Ik durf mijn mening te geven	75	79	72	51	52	50	Je mening te durven geven
Ik voel me door anderen gewaardeerd	59	60	59	50	54	47	Je door anderen gewaardeerd te voelen
Ik heb respect voor anderen	89	87	91	64	64	63	Respect voor anderen te krijgen
Ik ben goed in communiceren met anderen	68	66	70	59	59	58	Te communiceren met anderen
Ik heb veel gevoel voor verantwoordelijkheid	83	81	84	58	58	58	Verantwoordelijkheidsgevoel krijgen
Ik stel doelen en ik ga ervoor om die te bereiken	54	56	53	63	63	63	Doelen te kunnen stellen en ervoor te gaan
Ik kan goed doorzetten	70	72	67	73	73	72	Goed kunnen doorzetten
Ik durf de competitie met anderen aan te gaan	54	63	45	62	66	57	Competitie met anderen aan te durven gaan
Ik voel me fysiek en mentaal gezond	60	64	55	73	74	73	Je fysiek en mentaal gezond voelen
Ik zit lekker in mijn vel	66	69	63	69	69	69	Lekker in je vel te zitten
Ik sta positief in het leven	75	77	74	63	63	62	Positief in het leven te staan

Het beeld dat mannen en vrouwen hebben over de sportmentaliteit komt redelijk goed overeen. Alleen ‘Je door anderen gewaardeerd voelen’ past voor vrouwen minder bij sport dan voor

mannen, net als ‘De competitie aan durven gaan’. Het zeker van jezelf zijn laat bij vrouwen in hun associatie met sport ook een lager percentage zien. Op persoonlijk niveau laten mannen duidelijk hogere percentages zien voor de uitspraken ‘Ik ben zeker van mezelf’, ‘Ik durf de competitie met anderen aan te gaan’ en ‘Ik voel me fysiek en mentaal gezond’.

Uiteraard is het ook interessant om te kijken of de sportfrequentie van invloed is op het persoonlijk beeld en het beeld van de sporter (zie tabellenbijlage 8.2). Het beeld dat mensen van zichzelf hebben verschilt niet heel sterk naar sportfrequentie, hoewel sporters vaker doelen stellen waarvoor ze gaan. Alleen het zich mentaal en fysiek gezond voelen heeft een duidelijke relatie met de sportfrequentie: mensen die niet sporten (waaronder veel ouderen) geven minder vaak aan dat ze zich mentaal en fysiek gezond voelen (51%) dan sporters die 120 keer per jaar of vaker sporten (73%).

Het beeld van ‘de sporter’ verschilt voor een aantal uitspraken sterk naar sportfrequentie. De frequente sporters (120 keer per jaar of vaker) vinden ‘Zeker van jezelf zijn’ vaker bij een sporter passen (72%) dan de mensen die niet of weinig sporten (tot twaalf keer per jaar, 56-58%). Voor de uitspraken ‘Je fysiek en mentaal gezond voelen’, ‘Lekker in je vel zitten’ en ‘Positief in het leven staan’ zijn de verschillen tussen niet-sporters en frequente sporters nog wat groter (20 procentpunten).

8.3 Imago

Bij de keuze voor een product in een winkel houden veel mensen behalve met zaken als de prijs en de kwaliteit al dan niet bewust ook rekening met de ideeën die zij vooraf over het product hebben. Datzelfde geldt uiteraard ook voor de keuze van een sport. Behalve overwegingen als de kosten, de afstand en de eigen inschatting in welke mate een sport bij de fysieke gesteldheid past, spelen ook de beelden die er vooraf zijn, het imago, sterk mee. Het is daarom leerzaam om deze denkbeelden voor een aantal sporten met elkaar te vergelijken. In figuur 8.1 zijn de sporten en de uitspraken samen weergegeven.¹⁸ Daarbij geldt dat hoe dichter de punten met tekstlabels bij elkaar liggen, hoe meer deze bij elkaar horen. De bijbehorende tabel is opgenomen in de tabellenbijlage (tabel 8.3).

Zwemmen en fitness beschouwen de beoordelaars vooral als goed voor de gezondheid. Dit geldt ook voor hardlopen, maar deze sport heeft ook duidelijk het stempel dat het goed voor het doorzettingsvermogen is. Dit laatste geldt eveneens voor wielrennen. Voetbal en vechtsport staan bekend als fysiek harde sporten, blessuregevoelig en ook wel als typische mannensporten en spannende actiesporten. De duosporten badminton, tennis en tafeltennis passen het meest bij de kenmerken ‘gezellig’ en ‘ouderwets’. Golf heeft als voornaamste kenmerk dat het als elitair wordt gezien.

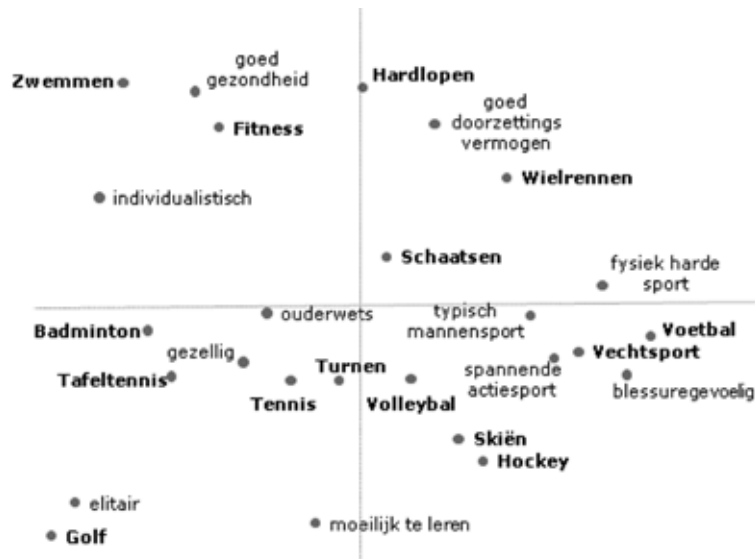
De sporten turnen, volleybal, skiën en hockey zijn wat minder eenduidig aan één kenmerk te koppelen, maar passen het best bij ‘moeilijk te leren’. In de figuur zijn een paar algemene tendensen waar te nemen. Links staat individualisme samen met sporten die men associeert met

9. Conclusies en beleidsimplicaties

Hoofdstuk 9

wat rustiger en rechts staan groepssporten welke wat ruwer zijn. Van boven naar beneden gaat het van doorzettingssporten tot sporten waarvoor men iets moet leren.

Figuur 8.1 Imago sporten, bevolking van 15 tot 80 jaar (Anacor-plot, gebaseerd op percentages 'past bij', 'past niet bij').

8.4 Samenvatting

De Nederlandse bevolking onderschrijft duidelijk het nut van sport voor de opvoeding van kinderen. Ook de functie van sport om de gezondheid te verbeteren steunt de bevolking in meerderheid. Een derde is ervan overtuigd dat het bevorderen van de integratie van etnische minderheden een functie is van de sport. Over topsport denkt de meerderheid gematigd positief, maar geld voor topsport mag niet ten koste gaan van de breedtesport. Een derde zou een eigen kind met talent zeker stimuleren om een topsportcarrière te volgen. Bijna een derde ziet graag de Olympische Spelen in 2028 in Nederland; 37 procent van de bevolking is daar niet voor.

Het respect hebben voor anderen en het hebben van verantwoordelijkheidsgevoel zijn de belangrijkste waarden die mensen voor zichzelf zien. Fysiek en mentaal gezond zijn en goed kunnen doorzetten zijn de belangrijkste waardeassociaties met sport.

Het beeld dat de Nederlanders hebben van diverse sporten verschilt sterk. Enerzijds beoordelen mensen sport op de as gezellig versus fysiek harde sport, anderzijds oordelen zij op een as van moeilijk te leren tot goed voor de gezondheid/goed voor het doorzettingsvermogen.

In dit laatste hoofdstuk presenteren en bediscussiëren wij de belangrijkste resultaten van de SportersMonitor 2008 en formuleren wij enkele beleidsimplicaties richting de georganiseerde sport. De SportersMonitor is een tweejaarlijkse monitor onder de Nederlandse bevolking naar de verschillende vormen van sportbetrokkenheid en visies op sport. In dit hoofdstuk vergelijken wij derhalve op verschillende plaatsen met de eerste SportersMonitor 2005-2006 (Hoekman e.a., 2007). Waar dat niet mogelijk is, gebruiken wij andere relevante bronnen.

9.1 Sportbetrokkenheid

De SportersMonitor 2008 genereert diverse algemene cijfers over de sportbetrokkenheid van de Nederlandse bevolking. Twee derde van de Nederlanders (5-80 jaar) doet volgens de opgenomen RSO-richtlijnen (minimaal twaalf keer per jaar) aan sport; 35 procent is lid van een sportvereniging en zeventien procent van de 15- tot 80-jarigen verricht vrijwilligerswerk in de sport. Deze cijfers komen in hoofdlijnen overeen met bevindingen in ander onderzoek, zoals het *Aanvullend Voorzieningen Onderzoek 2007* van het Sociaal en Cultureel Planbureau (zie Breedveld, Kamphuis & Tiessen-Raaphorst, 2008). Dat de sportdeelname en de vrijwilligersparticipatie iets ten gunste afwijken, is mogelijk verklaarbaar door het gegeven dat de SportersMonitor gebruikmaakt van online vragenlijsten, waardoor bijvoorbeeld minder maatschappelijk actieve ouderen en allochtonen iets minder goed vertegenwoordigd zijn. Steeds meer mensen zijn in anders georganiseerde sportvormen (commercieel, bedrijfssport, informeel) of alleen (hardlopen, thuis) actief. De uitkomsten van de SportersMonitor 2005-2006 lieten een duidelijk hogere sportdeelname zien. Dit is verklaarbaar door de andere steekproefopbouw van het onderzoek en de andere leeftijdselectie.

9.2 Naar een nieuwe sportertypologie

In de SportersMonitor 2008 is gebruik gemaakt van een nieuwe clustering van takken van sport, die meer verfijning biedt dan de veelgebruikte driedeling naar team-, duo- en solosporten en daarom ook beleidsrelevant is. Bij deze indeling wordt naast inhoudelijke kenmerken, zoals met hoeveel mensen een sportactiviteit doorgaans beoefend wordt, vooral rekening gehouden met de intensiteit van de betreffende sporten. Deze extra dimensie is ingegeven door de sterke maatschappelijke focus op bewegen en gezondheid. De nieuwe sporttypologie bestaat uit zeven categorieën: teamsporten, racketsporten, fitsporten (o.a. fitness, aerobics), beweegsporten individueel (o.a. hardlopen, schaatsen), intensieve behendigheidssporten (o.a. vechtsporten, skiën), gematigd intensieve behendigheidssporten (o.a. darten, jeu de boules) en denksporten.

Uit de resultaten blijkt dat bijna twee derde van alle sporters ongeacht leeftijd of geslacht (ten minste) een individuele beweegsport zoals fietsen, schaatsen of hardlopen beoefent. Daarna kennen fitsporten de hoogste deelname, vooral onder volwassenen en vrouwen. Extensieve behendigheidssporten zijn minder populair bij jongeren. Intensieve behendigheidssporten en teamsporten kennen een afnemende populariteit met toenemende leeftijd. Bovendien zijn jongens en mannen oververtegenwoordigd bij teamsporten. De categorie denksporten kent de laagste deelname, maar is relatief populair onder 65-plussers. Bijna één op de vijf personen beoefent een combinatie van de verschillende sportvormen. Vier procent beoefent alleen één of meerdere extensieve sporten (behendigheid en denksporten).

De onderscheiden sportclusters verschillen bovendien van elkaar wat de organisatiegraad van de beoefenaars in verenigingsverband en de motieven voor sportdeelname betreft. De meeste team- en racketsporters zijn lid van een vereniging, en dat geldt tevens voor twee derde van de extensieve sporters. Individuele beweegsporters en fitsporters zijn relatief weinig in verenigingsverband actief.

Tussen de sportclusters bestaat weinig onderscheid wat het meest genoemde en maatschappelijk dominante gezondheidsmotief betreft. Bijna negen op de tien sporters benoemt lichaamsbeweging en/of gezondheid als reden om te sporten. Drie kwart van de sporters geeft ook aan de betreffende activiteit leuk/plezierig te vinden. Deze intrinsieke motivatie vinden we echter niet bij alle groepen sporters even sterk terug; slechts de helft van de fitsporters noemt het leuk vinden/plezier beleven als reden. Naast het opbouwen van conditie, kracht en/of lenigheid is deze categorie sporters relatief vaak actief omdat ze willen afslanken, al dan niet op advies van een arts of therapeut. Team- en denksporters benoemen het vaakst sociale en competitieve motieven. Vooral voor individuele beweegsporters (o.a. wandelen, fietsen) is ook lekker buiten zijn een belangrijk motief. De resultaten sluiten aan bij eerder onderzoek van Lucassen & Tieszen-Raaphorst (2006), die op basis van cijfers van het *Nationaal Sport Onderzoek 2005* lieten zien dat verenigingssporters en fitnesssporters sterk van elkaar verschillen in hun sportmotieven.

Combinaties van persoonskenmerken zoals leeftijd en sekse, de beoefening van bepaalde sportvormen en sportmotieven, leveren specifieke typen van sportbeoefenaars op, waarop sportbeleidsmakers in kunnen spelen met een meer op maat gericht sportaanbod. Bij de ontwikkeling van nieuwe sportvormen, zoals gebeurt in het kader van het 'Nationaal Actieplan Sport en Bewegen', zijn dergelijke gegevens dan ook van waarde. Ook is de populariteit van meer en minder intensieve sportvormen op deze wijze beter te volgen. Ook al dragen denksporten en behendigheidssporten als darten en jeu de boules niet veel bij aan het tegengaan van bewegingsarmoede, vanwege het sociale karakter leveren deze sportvormen wel een maatschappelijke bijdrage.

9.3 (A) sociale aspecten van sportdeelname

De resultaten van de SportersMonitor bieden ondersteuning voor de sociale meerwaarde van sport en voor de stelling dat de sociale functie van sportverenigingen groter is vergeleken met de beoefening in commercieel verband (Elling, 2007; Van der Meulen, 2007). Zes op de tien Nederlanders vinden dat sportverenigingen een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale samenhang; slechts zes procent is het daar (helemaal) niet mee eens. De helft van alle sporters – vooral kinderen en verenigingssporters – onderschrijft dat hun medesporters belangrijke sociale contacten zijn. De meerderheid van de sporters kende de meeste medesporters niet voordat ze zich aansloten bij hun sportgroep, wat laat zien dat sportdeelname hun sociale netwerk heeft uitgebreid. De meeste contacten blijven overigens beperkt tot de sportdeelname zelf; een kwart komt wel eens bij medesporters thuis. Opvallend is dat vergeleken met eerder onderzoek (Lucassen & Tieszen-Raaphorst, 2006) fitnessleden niet negatiever oordelen over de mogelijkheid om mensen te ontmoeten dan verenigingssporters. Sportverenigingen en fitnesscentra gaan mogelijk steeds meer op elkaar lijken: sportverenigingen hebben in toenemende mate te maken met consumentistisch ingestelde sporters en fitnesscentra steken juist veel energie in retentieprogramma's om leden te behouden. Hoe langer mensen lid zijn van een fitnesscentrum, hoe meer ook daar het sociale karakter groeit (Elling & Ferez, 2007).

Omdat we weten dat juist groepen die het meest gebaat lijken bij vergroting of verbreding van hun sociaal kapitaal (werkzoekenden, ouderen, etnische minderheden) minder vaak lid zijn van een sportvereniging, kunnen we concluderen dat helaas niet iedereen even sterk profiteert van de sociale kracht van de sport(vereniging). Natuurlijk is er ook een groep sporters die helemaal niet zit te wachten op 'gezellige' sportdeelname of nieuwe sociale contacten en de daarmee gepaard gaande verplichtingen. Verenigingen zouden hun sociale meerwaarde echter sterker kunnen promoten onder specifieke groepen niet-sporters en anders georganiseerde sporters voor wie het sociale aspect juist een belangrijke stimulans of voorwaarde is.

In de laatste jaren is er niet alleen toenemende beleidsaandacht voor de mogelijke opbrengsten van sportdeelname, zoals ook neergelegd in het kabinetsdocument *Tijd voor Sport* (Ministerie van VWS, 2005), maar tevens voor het terugdringen van ongewenst gedrag, zoals discriminatie. In de SportersMonitor is vooral gevraagd naar het voorkomen van verbaal geweld, zowel onder jeugd als volwassenen. Opvallend is dat bijna de helft van de (ouders van) sportende kinderen van 5 tot 14 jaar aangeeft dat zij wel eens of regelmatig getuige zijn van onvriendelijke opmerkingen of uitschelden tijdens de sportdeelname. Bijna een derde van de kinderen zou ook zelf onderwerp zijn van verbaal geweld of pesterijen. De resultaten laten zien dat sportverenigingen hun leden wel meer sociale verbondenheid bieden dan commerciële sportorganisaties, maar ook 'winnen' als het gaat om ongewenst sociaal gedrag. Verenigingssporters, en dan in het bijzonder mannelijke teamsporters, rapporteren het vaakst vervelende grappen of opmerkingen over vrouwen, etnische minderheden of homoseksuelen en/of fysieke agres-

sie. Deze resultaten benadrukken in navolging van andere recente onderzoeken (Elling, 2007, 2009; Tiessen-Raaphorst e.a., 2007, 2008) dat hernieuwde of gecontinueerde aandacht voor de implementatie van sportiviteitscampagnes en antidiscriminatiecodes zeker niet overbodig is in de verenigingssport. Daarbij zou in het bijzonder aandacht moeten zijn voor de jeugd en voor minder expliciete vormen van pestgedrag.

9.4 Vluchtige en trouwe sporters

Niet alleen het huidige sportgedrag is interessant, maar ook het sportverleden en de sportieve voornemens. De uitkomsten laten zien dat één op de twintig Nederlanders (nog) nooit gesport heeft. Onder de groepen 5- tot 10-jarigen en 66- tot 80-jarigen behoort één op de tien tot deze categorie. Van de jongste groep mogen we aannemen dat de meesten hiervan nog beginnen aan een sportloopbaan. De oudste generatie groeide op in een tijd dat sportdeelname veel minder vanzelfsprekend was als vandaag de dag. Vrijwel alle ‘nieuwe’ ouderen hebben echter wel een bepaald sportverleden. Re-integratie van deze groep is over het algemeen makkelijker dan wanneer mensen nooit sportief actief zijn geweest. De georganiseerde sport kan de mogelijkheden voor levenslange sportdeelname optimaliseren met een specifiek aanbod dat aansluit bij de veranderende wensen en mogelijkheden van de ouder wordende sporter (flexibeler, re-creatiever, socialer).

Zoals ook reeds naar voren kwam in de SportersMonitor 2005-2006 (Hoekman e.a., 2007), zijn de meeste afgeronde sportloopbanen van 15- tot 80-jarigen begonnen in de kindertijd. Veel sporten welke voor het twaalfde jaar zijn begonnen, eindigen echter ook vóór het achttiende jaar. Dat geeft aan dat de jeugd in die tijd op zoek is naar een voor hen passende sport. Vooral gymnastiek, voetbal en zwemmen kennen een relatief lage startleeftijd. Fitness, aerobics en hardlopen kennen een hogere aanvangsleeftijd dan gemiddeld. Niet alle vroeg begonnen sportloopbanen eindigen na korte tijd. Van alle afgeronde sportloopbanen waren sporters het langst actief in de zwemsport (dertien jaar), voetbal en hardlopen (beide twaalf jaar) en duurde deelname aan aerobics (vijf jaar), fitness (vijf jaar) of badminton (zes jaar) gemiddeld het minst lang. In totaal duurde de helft van de afgeronde sportloopbanen minder dan vijf jaar en was een kwart langer dan tien jaar in een bepaalde sport actief. Sportloopbanen in commercieel verband kennen de kortste looptijd, alleen of in groepsverband beoefende sporten de langste. Deze cijfers geven aan dat een groot deel van de patronen van sportdeelname relatief vluchtig is, maar er ook vandaag de dag een relatief grote groep ‘trouwe’ sporters bestaat. Een kwart was langer dan tien jaar actief met een sport.

Hoewel het sportgedrag van sporters in commercieel verband vluchtiger is te noemen dan dat van verenigingssporters als we kijken naar afgeronde sportloopbanen, blijkt de lidmaatschapsintentie van leden van commerciële sportorganisaties niet minder loyaal dan die van le-

den van sportverenigingen. In beide groepen geeft één op de tien personen aan te verwachten binnenkort te stoppen en is meer dan de helft van plan zo lang mogelijk lid te blijven. Ouders van 5- tot 14-jarigen hebben een meer consumentistische instelling – ‘Als het me niet bevalt, ga ik weg’ (41%) – dan mensen van 15 jaar of ouder (24%).

Mensen die willen stoppen, blijken over het algemeen wel tevreden over de voorzieningen, maar oordelen gemiddeld iets minder positief over de deskundigheid en aandacht van het sporttechnisch kader en over de hoogte van de contributie. Dat geldt in het bijzonder voor potentieel stoppende leden van commerciële sportaanbieders.

Het ‘niet leuk meer vinden’ is de meest genoemde expliciete reden om te stoppen (19%), vooral onder de jeugd. Bij de jeugd speelt mee dat zij nog zoekende zijn naar hun sport en vaak meerdere sporten beoefenen waarvan er één moet afvallen. Personen die tussen 19 en 25 jaar stoppen met een sport gaven het vaakst aan dat de combinatie met werk/studie te veel werd en/of dat ze in die tijd verhuisden. Naast deze motieven speelt drukte met werk en/of gezin een grote rol, maar worden ook lichamelijke klachten belangrijker als stopredenen. In de stopleeftijd van 41 tot 60 jaar noemt meer dan een kwart ziekte of lichamelijke problemen; boven de 60 jaar is dat de helft.

9.5 Kansen en bedreigingen sportvereniging

Op basis van trendonderzoek (AVO) weten we dat het percentage van de bevolking dat lid is van één of meer sportverenigingen al lange tijd stabiel is (Breedveld, Kamphuis & Tiessen-Raaphorst, 2008). Van 1983 tot en met 1991 was er nog wel enige toename, maar daarna trad tot 2007 een lichte daling op. Toch kan er nog wel sprake zijn van een toename van het aantal lidmaatschappen doordat mensen vaker voor meerdere sporten tegelijkertijd lid van een vereniging zijn (in 2007 gemiddeld 1,4). Een belangrijke reden dat het percentage leden van een vereniging niet is meegegroeid met de toename van het percentage sporters is dat mensen steeds vaker kiezen voor sporten waarvoor lidmaatschap minder voor de hand ligt omdat men ze alleen kan beoefenen, zoals hardlopen.

Wanneer we de motieven van verwachte uittrekders van verenigingen vergelijken met die van personen die verwachten zo lang mogelijk lid te blijven, blijken zij vooral te verschillen op intrinsieke en sociale motieven. Sporters die verwachten te stoppen, vinden hun sport minder leuk en gezellig. De genoemde stopredenen zijn deels persoonsgebonden, maar zijn vooral de uitkomst van de interactie tussen sportvraag (persoonlijke wensen en mogelijkheden) en sportaanbod. Vooral sociale motieven lijken zich ook te ontwikkelen gedurende sportdeelname. Hoewel sociale contacten en gezelligheid meestal geen dominante motieven zijn om lid te worden, weerhoudt een gezellige en sociale sportomgeving mensen er wel van om te stoppen

als lid. Daarnaast heeft de kwaliteit van trainingen een belangrijke invloed op het al dan niet (leren) leuk vinden van een bepaalde tak van sport. Technisch deskundige én sociaal vaardige trainers vormen in die zin een belangrijk bindmiddel voor verenigingen.

Wat zijn de kansen van sportverenigingen op nieuwe leden? De data van de SportersMonitor laten zien dat bijna een kwart van de sporters die voor hun belangrijkste sport geen lid van een vereniging of sportcentrum zijn zich wel bij een sportvereniging zou willen aansluiten. Voor de regelmatige sporters is dat zelfs een derde. Er lijkt dus een zekere potentie voor het verenigingslidmaatschap te zijn. Deze potentiële groep verenigingssporters kan wellicht groter worden wanneer verenigingen op een aantal aspecten veranderen en daarmee hun imago verbeteren. Zo vindt nog altijd een derde van de bevolking dat sportverenigingen te veel gericht zijn op prestatie en wedstrijdsport en te weinig ingesteld op mensen met een beperkte sportieve aanleg; slechts een vijfde bestrijdt deze opvatting. De groep intensieve sporters en verenigingsleden oordeelt positiever over deze aspecten; de niet-sporters en de niet-leden van een vereniging staan juist meer achter deze uitspraken. Ook is er een duidelijk verschil tussen de sporters die geen lid zijn maar een lidmaatschap niet afwijzen en de groep die geen lidmaatschapsambitie heeft. De mensen met behoefte aan een lidmaatschap hebben een veel beter contact met medesporters dan de sporters zonder een dergelijke intentie.

Een grote groep van de huidige niet-sporters sport niet of weinig omdat ze niet willen sporten. Bij sommigen zal deze negatieve sportattitude ontstaan zijn omdat ze nooit positieve ervaringen hebben gehad en geen intrinsieke sportmotivatie hebben opgebouwd. Sportplezier valt echter ook op latere leeftijd te leren. Maar het is minder eenvoudig om deze groep te verleiden tot een actieve sportleefstijl dan personen die wel een positieve sportattitude hebben en vooral structurele belemmeringen ervaren. Bij deze laatste groep zal specifiek moeten worden ingestoken op het wegnemen van ervaren persoonlijke belemmeringen (kosten, tijd, gezondheid), waarbij aangesloten zal moeten worden bij de leefwereld van verschillende groepen mensen.

Ook wat het aantrekken van meer vrijwillig sportkader betreft, zoals onder meer via het 'Masterplan Arbitrage' wordt nagestreefd, is een meer vraaggerichte benadering, waarbij mensen aangesproken worden op hun competenties en persoonlijke motivaties, aan te bevelen. Het meest opvallend aan de uitkomsten is dat de functie van scheidsrechter weliswaar het minst geambieerd wordt (8%), maar het verschil met de meest populaire vrijwilligerstaak trainer/coach (13%) niet heel groot is.

Intensieve sporters vinden de functie aantrekkelijker dan niet-sporters en mannen vinden dat meer dan vrouwen. Opvallend is verder dat de huidige scheidsrechters/juryleden wat minder vaak dan andere kaderleden het motief opgeven dat ze de activiteit doen omdat ze het leuk vinden. Eerder kiezen zij voor de redenen dat zij iets voor de sport(vereniging) wilden betekenen en dat zij zich daartoe verplicht voelden.

Door zorg te dragen voor een flexibeler en laagdrempelig sportaanbod, voldoende gekwalificeerd kader en een prettige sociale omgang kan mogelijk een grotere groep verenigingsleden langer behouden blijven voor of re-integreren in de (georganiseerde) sport. Door meer aan te sluiten bij persoonlijke competenties en motieven van bepaalde groepen mensen is ook een nieuwe groep sporters te winnen voor het lidmaatschap van een sportvereniging en/of het vervullen van kaderfuncties. Daarbij is investering in een positiever imago van 'de nieuwe sportvereniging' van groot belang.

9.6 Implicaties Olympisch Plan 2028

Steun voor topsport en Olympische Spelen in Nederland is kwetsbaar.

Naar de steun van de Nederlandse bevolking voor de organisatie in Nederland van de Olympische Spelen in 2028 zijn in ieder geval drie onderzoeken uitgevoerd. Omdat de uitkomsten verschillen, staan wij wat uitgebreider bij deze onderzoeken stil.

De SportersMonitor 2008 geeft aan dat 31 procent het grotendeels of helemaal eens is met de stelling 'Ik zou graag zien dat de Olympische Spelen in 2028 in Nederland worden gehouden'. Ongeveer een derde koos voor het middelste antwoord, 'enigszins mee eens' (32%), waardoor in totaal dus 63 procent het op zijn minst enigszins met de stelling eens is. De overige groep respondenten (37%) is het grotendeels of helemaal niet eens met de stelling. De onderzoeks-onderneming MSI-ACI (2009) heeft voor NOC*NSF in februari 2009 een onderzoek uitgevoerd waarbij zij de volgende stelling aan respondenten voorlegde: 'Wat vindt u ervan dat het NOC*NSF de ambitie heeft de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen?' Precies een derde antwoordde daar helemaal voor te zijn en 23 procent gaf aan daar enigszins voor te zijn. Samen is 56 procent dus enigszins of helemaal voor. Een kwart (26%) heeft geen duidelijke mening; een vijfde is enigszins of helemaal tegen. Deze resultaten komen overeen met de cijfers die RTL Nieuws in juni 2006 (voor de officiële bekendmaking van NOC*NSF) presenteerde op basis van onderzoek van TNS NIPO (2006). Een kleine meerderheid (56%) van de bevolking reageerde positief (percentage 'tamelijk' of 'zeer goed idee') op de volgende vraagstelling: 'NOC*NSF overweegt Nederland kandidaat te stellen als gastland voor de Olympische Spelen in 2028. Vindt u het een goed of slecht idee als Nederland in 2028 de Olympische Spelen zou organiseren?'

Deze deels verschillende resultaten laten zien dat de precieze formulering van de stelling en de antwoordcategorieën van invloed is op de uitkomsten. Maar er bestaan ook duidelijke overeenkomsten tussen de drie onderzoeken. De uitkomsten geven in ieder geval aan dat er nog een forse minderheid van de bevolking tegen het organiseren van de Olympische Spelen in Nederland is. Een grote groep is enigszins ambivalent, maar in ieder geval niet ronduit tegen. Naar verwachting kan een positieve campagne vooral vanuit deze twijfelende groep meer steun creëren.

Deze ambivalentie ten aanzien van het streven om de Olympische Spelen naar Nederland te halen wortelt in een bredere enigszins dubbelzinnige houding ten aanzien van de waarden en functies van (top)sport. De Nederlandse bevolking is het meest overtuigd van het belang van sport voor de opvoeding van kinderen (71%), gevolgd door het belang van actieve sportbeoefening voor een goede gezondheid (59%). Respectievelijk vijf en negen procent erkent deze opvoedkundige waarde (helemaal) niet. Een derde onderschrijft de integratiewaarde van sport voor etnische minderheden en de helft van de bevolking heeft hierover een gematigd positief oordeel. Ook wat de aandacht voor en betekenis van topsport betreft is de bevolking gematigd positief. Men vindt vooral dat deze aandacht niet ten koste zou mogen gaan van de breedtesport.

Meer dan de helft van de bevolking is het enigszins tot helemaal eens met de stelling 'Als Nederlanders een olympische medaille of wereldkampioenschap winnen, heeft dat een positieve invloed op mij'. De helft is het hiermee oneens. Dit resultaat wijkt af van de uitkomsten uit eerder onderzoek in 1998, 2005 en 2007 waarin deze vraag eveneens aan de bevolking werd voorgelegd (zie Van Bottenburg, 2009). Uit die gegevens bleek dat zowel het aandeel mensen dat het eens is met de stelling (van 68% naar 59%) als het aandeel dat het oneens is (van 21% naar 15%) in het afgelopen decennium is afgenomen. Uit de SportersMonitor blijkt bovendien een minder positieve houding ten aanzien van de stelling 'Als ik een kind had met veel talent zou ik het zeker stimuleren om een topsportcarrière na te streven'. In het onderzoek van Intomart GfK van 2007 was achttien procent het hier (helemaal) mee oneens; in de SportersMonitor is dat aandeel 28 procent. Deze resultaten wijzen mogelijk op een meer kritische houding onder de bevolking ten aanzien van topsport.

9.7 Beleidsimplicaties

De belangrijkste beleidsimplicaties vatten wij als volgt samen:

- de sportdeelname neemt over een lange periode gestaag toe, maar het verenigingslidmaatschap houdt daarmee geen gelijke tred. Onder een deel van de sporters die geen lid zijn van een sportvereniging is er een latente interesse in een lidmaatschap. Om deze groep meer aan te spreken zal het aanbod van verenigingen nog flexibeler en laagdrempeliger moeten worden én dient het imago van verenigingen te veranderen. Verschillende bonden hebben de laatste jaren een ruimer aanbod ontwikkeld voor een breder publiek, maar veel mensen zien sportverenigingen nog als vooral gericht op prestatie- en wedstrijdsport en te weinig ingesteld op mensen met een beperkte sportieve aanleg. Homoseksuele mannen, laag opgeleide vrouwen en mensen met obesitas zijn sterk ondervertegenwoordigde sociale groepen in verenigingsverband;

- de resultaten ondersteunen tevens het reeds ingezette beleid ten aanzien van het aantrekkelijker maken van de functie van scheidsrechter. De andere vrijwilligersfuncties spreken de bevolking echter niet beduidend meer aan en verdienen eveneens beleidsaandacht. Voor het werven van vrijwilligers voor specifieke functies in de sport is het aan te bevelen om kandidaten persoonlijk te vragen en daarbij een beroep te doen op hun competenties en in te spelen op hun persoonlijke motieven en visies;
- de sociale meerwaarde is een onderwerp waarvan de verenigingen hun marktwaarde beter kunnen benadrukken. Voor veel huidige verenigingssporters is de sociale betekenis een belangrijke reden om lid te blijven. Voor sporters die in ander verband actief zijn en niet-sporters met een beperkte intrinsieke motivatie kan het grotere sociale karakter van sportverenigingen een doorslaggevende factor zijn om daar actief te worden;
- een deel van de niet-sporters wil onder geen voorwaarde sporten en heeft ook geen positieve gevoelens over sport. Verenigingen kunnen beter investeren in de groep niet-sporters die nog wel is te overtuigen om (weer) sportief actief te zijn. Daarbij zal vooral ingespeeld moeten worden op het wegnemen van persoonlijk ervaren belemmeringen, zoals 'te duur' (ouders jonge kinderen), 'te weinig tijd' (midlifers) en de eigen gezondheid (vijftigplussers);
- ongewenst verbaal en fysiek gedrag in de sport treedt relatief vaak op onder jeugdigen en onder mannelijke teamsporters. Het is derhalve raadzaam om gericht aandacht te blijven genereren door middel van preventieve campagnes en regelgeving ter bevordering van sportiviteit en het tegengaan van sociale uitsluiting en discriminatie;
- met betrekking tot de Nederlandse ambities om de Olympische Spelen te organiseren is het aan te bevelen om een betrouwbaar monitoringsysteem op te zetten om de steun voor de organisatie onder de bevolking te volgen. Daarvoor zal meting steeds op een vergelijkbare wijze onder een voldoende grote representatieve bevolkingssteekproef dienen plaats te vinden.

Referenties

- Ainsworth, B.E., W.L. Haskell, M.C. Whitt, M.L. Irwin, A.M. Swartz, S.J. Strath, W.L. O'Brien, D.R. Bassett Jr, K.H. Schmitz, P.O. Emplaincourt, D.R. Jacobs Jr & A.S. Leon (2000), 'Compendium of Physical Activities: An update of activity codes and MET intensities', in: *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32 (Suppl), p. 498-516.
- Bottenburg, M. van & S. Smit (2000), *Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek (RSO). Definitief basis en startdocument*, Diopter, Den Bosch.
- Bottenburg, M. van (red.) (2009), *Op jacht naar goud. Het topsportklimaat in Nederland 1998-2008*, Arko Sports Media, Nieuwegein.
- Breedveld, K., C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (2008), *Rapportage Sport 2008*, Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut, Den Haag.
- Elling, A. & S. Ferez (2007), *Fitnesscentra als vluchtige gemeenschappen*, Arko Sports Media, Nieuwegein.
- Elling, A. (2007), *Het voordeel van thuis spelen. Sociale betekenissen en in- en uitsluitingsprocessen in sportloopbanen*, W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media, Den Bosch/Nieuwegein.
- Elling, A. & R. van den Dool (2009, in druk), *Homo(in)tolerantie in de sport* [concepttitel], W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media, Den Bosch/Nieuwegein.
- GfK Panelservices Benelux (2008), *Onderzoeksverantwoording SportersMonitor 2008*, intern document, Dongen.
- Gratton, C. (editor) (1999), *Compass 1999: a project seeking the co-ordinated monitoring of participation in sport in Europe*, UK Sports Council, Londen.
- Hillebrandt, V.H., W.T.M. Ooijendijk & M. Hopman-Rock (2008), *Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2006-2007*, TNO Kwaliteit van Leven, Leiden.
- Hoekman, R., R. van der Meulen, J. Lucassen, A. Elling & K. Breedveld (2007), *Sporters in beeld. SportersMonitor 2005-2006*, W.J.H. Mulier Instituut, Den Bosch.
- Kamphuis, K. & R. van den Dool (2008), 'Sportdeelname', in: K. Breedveld, C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Rapportage Sport 2008*, Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut, Den Haag, p. 74-101.

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

De SportersMonitor is ontstaan uit een samenwerking tussen het Mulier Instituut en NOC*NSF. Naast deze twee organisaties hebben VSG, NISB en SHN vragen mee laten lopen in het onderzoek.¹⁹ In 2005-2006 is de eerste SportersMonitor uitgevoerd. De SportersMonitor van 2008 is uitgevoerd door het uitzetten van een internetvragenlijst onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking van 5 tot 80 jaar. Daarnaast is een grotere groep mensen benaderd met een selectie van vragen uit de monitor (screening).

In het vervolg van deze bijlage gaan wij nader in op de uitvoering van het onderzoek. Daarbij is gebruikgemaakt van de onderzoeksverantwoording van de uitvoerder van het veldwerk (GfK Panelservices, 2008).

Methode onderzoek

Er is gebruikgemaakt van het online ConsumerJury Panel van GfK Panelservices te Dongen. GfK beschikt over verschillende consumentenpanels. Dit panel bestaat uit een personenpanel van 15 jaar of ouder van 20.000 personen. De uitspraken over kinderen zijn door hun ouders beantwoord. In principe is één persoon per huishouden ondervraagd. Het panel vormt een representatieve afspiegeling van de Nederlandse populatie van 15 jaar of ouder op de kenmerken leeftijd, geslacht, regio en opleidingsniveau.

Vragenlijst

De vragenlijst bestond in 2008 uit de volgende blokken:

- A RSO-vraagblok
- B Aanvullende vragen over de drie meest beoefende sporten
- C Vragen over de meest beoefende sport
- D Sportverleden
- E Toekomst
- F Niet-sporten
- G Bewegen en gezondheid
- H Stellingen over verenigingen en sportwaarden (volwassenen)
- I Sportgedrag ouders
- J Overige sportbetrokkenheid (volwassenen)
- K Zwemmen (vraag 1-6, volwassenen)
- L Sport en homoseksualiteit (volwassenen)
- M Bewegingsonderwijs (kinderen)

Lucassen, J. & A. Tiessen-Raaphorst (2006), 'De kwaliteit van dienstverlening in een pluriforme sportmarkt', in: K. Breedveld en A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Rapportage Sport 2006*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, p. 342-369.

Meulen, R. van der (2007), *Brug over woelig water*, proefschrift Radboud Universiteit, Nijmegen.

Ministerie van VWS (2005), *Tijd voor Sport. Bewegen, meedoen en presteren*, Den Haag.

MSI-ACI, online onderzoek februari 2009, onderzoeksrapport MSI-ACI t.b.v. NOC*NSF, Amsterdam.

Posthuma, S. en K. Horsting (2008), *Visiedocument maatschappelijke waarde van sport. Olympisch vuur in Nederland*, intern document NOC*NSF, Arnhem.

Tiessen-Raaphorst, A., J. Lucassen, R. van den Dool & J. van Kalmthout (2008), *Weinig over de schreef*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

TNS NIPO (2006), 'Meerderheid wil Nederland als gastland Olympische Spelen 2028', Amsterdam, op http://www.tns-nipo.com/pages/nieuws-pers-vnipo.asp?file=persvannipo\amsterdam_os2028.htm.

Wisse, E., A. Elling & R. van den Dool (2009), *Ik wil wel dat mijn kind leert zwemmen*, W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media, Den Bosch/Nieuwegein.

Op de website van het Mulier Instituut (www.mulierinstituut.nl/monitoring/sporterspanel) zijn de volgende vragenlijsten opgenomen:

- vragenlijst voor volwassenen (15 jaar of ouder);
- vragenlijst voor kinderen van 5 tot en met 14 jaar (beantwoord door de ouders);
- vragenlijst met een aantal centrale vragen die aan het gehele panel is voorgelegd (screening).

De totale vraagtijd van alle vraagblokken van de vragenlijst voor volwassenen bedroeg circa dertig minuten. Aangezien dertig minuten te lang is, is besloten niet iedereen alle vraagblokken voor te leggen. De groep sporters kreeg in de vragenlijst relatief veel vragen voorgelegd. Zij zijn daarom in twee willekeurige groepen opgedeeld: de ene groep sloeg de blokken D en H over, de andere groep de blokken I, J2, K2 en L (splitrun programmering). Door deze maatregel kwam de maximumduur op twintig minuten uit. Het is daarmee niet mogelijk om bijvoorbeeld de vragen van blok D met die van blok I te kruisen.

In de vragenlijst voor kinderen zijn veel minder vragen gesteld. Hierdoor doet het probleem van de maximumduur zich voor deze vragenlijst niet voor. Uit de kindervragenlijst zijn de blokken H, J, K en L weggelaten omdat deze niet relevant voor kinderen zijn. Er is ook een apart blok voor deze vragenlijst gemaakt (bewegingsonderwijs).

Veldwerk

Het veldwerk heeft twee weken geduurd, namelijk van maandag 29 september 2008 tot en met maandag 13 oktober 2008. Om tot een optimale respons te komen, ontvingen de respondenten die na één week niet hadden deelgenomen een reminder.

De bruto steekproef van de SportersMonitor is representatief uitgezet naar leeftijd, geslacht, opleiding en etniciteit. Om de bruto steekproef representatief te maken voor de verhouding autochtoon/westerse allochtoon/niet-westerse allochtoon zijn extra inspanningen verricht.

Het doel was om 4.000 personen het onderzoek te laten doorlopen. Om dit aantal te realiseren, zijn 5.700 respondenten benaderd om de SportersMonitor in te vullen. Aangezien de respons beter was dan verwacht, kwam het aantal gerealiseerde interviews op 4.200 uit (respons in panel 74%). De panelleden van ConsumerJury die niet benaderd zijn voor de SportersMonitor, zijn benaderd voor de verkorte vragenlijst over sportdeelname (screening). In totaal hebben 9.000 personen deze vragen beantwoord.

Alle respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld kregen een beloning (bonuspunten). Het toekennen van een beloning leidt er tevens toe dat respondenten die mogelijk minder betrokken zijn bij het thema sport in dezelfde mate gemotiveerd zijn om de vragenlijst in te vullen.

Weging

Bij de volwassenen is gebruikgemaakt van een matrixweging (ook wel celweging) naar opleiding en geslacht gecombineerd met leeftijd. Hierna is op randtotaal gewogen naar etniciteit. Bij de kinderen is opleiding niet meegenomen in de weging en heeft een matrixweging plaatsgevonden naar etniciteit en geslacht gecombineerd met leeftijd. De databestanden van de vragenlijst voor kinderen zijn samengevoegd met het bestand van de vragenlijst voor volwassenen. Ook de weegfactoren zijn aangepast, zodanig dat de kinderen een evenredig aandeel naar leeftijd hebben.

Door de lange duur van de vragenlijst voor de sporters zijn zoals eerder vermeld niet alle vraagblokken aan alle sporters voorgelegd. Doordat voor de genoemde blokken het aantal sporters kunstmatig is gehalveerd, is er een aangepaste weging gemaakt om voor deze blokken de verhouding sporters versus niet-sporters te herstellen. De manier van wegen is niet anders dan voor het totale onderzoek. Het betreft dus alleen een correctie vanwege de uitval van een deel van de sporters. In het bestand zijn dus drie weegfactoren opgenomen:

- weging voor het totale bestand;
- weging voor de blokken D en H;
- weging voor de blokken I, J2, K2 en L.

Het bestand van de screening (15 jaar of ouder, 9.000 ondervraagden, verkorte vragenlijst) is gewogen naar opleiding en geslacht gecombineerd met leeftijd. Op randtotaal is daarnaast de verhouding naar sportfrequentie meegenomen. De SportersMonitor leverde de informatie over de sportfrequentie aan waarop deze verhouding is gebaseerd (n=4.200).

Bijlage 2 Aanvullende tabellen

In deze bijlage zijn de volledige tabellen opgenomen waarnaar in de tekst is verwezen. De nummering is per hoofdstuk.

Tabel 2.1 Indeling sporten afgezet tegen het percentage leden van een sportvereniging, het aantal beoefende sporten en de sportfrequentie, bevolking van 5 tot 80 jaar.

	lid sport- vereniging (%)	aantal sporten (gemiddelde)	sport frequentie (gemiddelde)	aantal waarnemingen
Totaal	35	1,9	80	4.193
Sport niet	0	0	0	968
Geen sport vaker dan 11 x per jaar	20	1,8	11	446
Alleen extensieve sporten	65	1,8	67	167
Alleen fitsporten	27	1,8	72	507
Alleen intensieve solosporten	46	2,3	74	579
Alleen wandelen/toerfietsen	22	2,4	99	419
Team-/racketsporten	79	2,5	78	363
Fit- + intensieve sporten	47	3,6	117	374
Team-/racket- + intensieve sporten	82	4,2	135	217
Team-/racket- (+ intensief) + fitsporten	81	4,4	145	153

Tabel 2.2 Belangrijke motieven deelname aan een sport, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk
	(n=6.386)	(n=642)	(n=524)	(n=1.322)	(n=2.656)	(n=640)	(n=336)	(n=162)
Lichaamsbeweging, gezondheid	70	71	68	90	80	24	51	3
Leuke activiteit, plezier	64	74	74	43	63	81	80	80
Opbouw conditie, kracht en/of lenigheid	49	51	38	75	52	9	38	1
Gezelligheid, sociale contacten	42	67	53	31	31	64	50	64
Uitlaatklep voor dagelijks leven, ontspanning	42	53	42	35	40	38	55	34
Lekker buiten zijn	33	39	29	4	51	24	38	4
Prestatie, jezelf verbeteren	27	30	27	29	23	32	34	41
Niet duur	25	16	19	13	34	29	12	42
Afslanken	22	10	11	43	24	2	7	1
Leren nieuwe vaardigheden	19	23	20	12	14	23	47	32
Weinig, geen reistijd nodig	18	14	15	17	20	17	12	27
Goede voorzieningen	18	22	19	25	12	20	16	16
Competitie, meten met anderen	16	40	28	4	6	34	16	47
Advies van arts, fysiotherapeut	11	4	4	26	11	4	3	1
Kan met specifieke aandoening doen	8	4	3	11	8	10	5	12
Aan zien, status	4	5	4	4	2	4	7	5
Zakelijke contacten	3	3	5	3	2	7	3	4

Tabel 2.3 Motivatie deelnemers aan sport, sporters van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	volwassenen	kinderen	man	vrouw	geen lid	lid
	(n=3.225)	(n=2.730)	(n=495)	(n=1.579)	(n=1.646)	(n=1.798)	(n=1.427)
Lichaamsbeweging, gezondheid	86	89	74	86	87	87	86
Leuke activiteit, plezier	75	73	85	75	75	68	83
Opbouw conditie, kracht en/of lenigheid	65	67	51	66	64	62	68
Gezelligheid, sociale contacten	55	54	55	57	52	42	69
Uitlaatklep voor dagelijks leven, ontspanning	52	51	59	55	49	45	61
Lekker buiten zijn	48	50	41	53	43	45	52
Prestatie, jezelf verbeteren	37	39	27	43	31	29	47
Niet duur	34	37	17	34	34	34	34
Afslanken	30	34	5	25	34	32	27
Leren nieuwe vaardigheden	27	23	49	28	26	17	39
Competitie, meten met anderen	25	25	23	32	17	12	40
Goede voorzieningen	24	25	16	26	22	18	31
Weinig, geen reistijd nodig	23	25	14	24	22	20	26
Advies van arts, fysiotherapeut	18	20	5	16	20	21	15
Kan met specifieke aandoening doen	12	14	4	10	15	12	12
Zakelijke contacten	5	6		6	4	3	7
Aan zien, status	5	6	3	5	5	2	8
Moet van vader/ moeder	4		27	4	4	2	6

Tabel 2.4 Kennismaking met een sport via bekenden, voor de maximaal drie beoefende sporten van mensen van 5 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk
	(n=6.386)	(n=642)	(n=524)	(n=1.322)	(n=2.656)	(n=640)	(n=336)	(n=162)
Vrienden	9	13	11	9	6	13	6	16
Gezinslid	6	15	8	4	4	6	9	8
Collega's	4	10	4	3	3	4	4	0
Andere familieleden	3	6	3	3	2	3	3	2
Partner, kind	2	1	5	3	2	2	2	4
Buren	2	7	2	2	1	2	4	1
Overigen	2	3	3	2	2	2	3	1
Geen van deze	82	67	77	83	88	79	76	79

Tabel 3.1 Sportverleden van de bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	sport nu (12 x per jaar of vaker)	sportte in het verleden	sportte nooit
	(n=2.465)	(n=1.220)	(n=1.067)	(n=174)
Leeftijd				
15-20 jaar	8	10	6	3
21-35 jaar	25	25	26	20
36-50 jaar	30	29	31	27
51-65 jaar	24	24	24	26
66-80 jaar	13	12	12	24
Geslacht				
Man	50	52	45	52
Vrouw	50	48	55	48
Etniciteit				
Autochtoon	81	82	80	81
Westerse allochtoon	7	8	6	5
Niet-westerse allochtoon	12	10	14	13
Hoogste gevolgde opleiding				
Laag	38	35	40	62
Midden	39	38	43	28
Hoog	23	26	17	11

Tabel 3.2 Kenmerken van de gestopte sporten van de bevolking van 15 tot 80 jaar, per loopbaan (in procenten).

	totaal	startleeftijd vroegere sport				verband			
		3-12 jaar	13-18 jaar	19-25 jaar	26-40 jaar	vereni- ging	commer- cieel	groep	alleen
	(n=4.976)	(n=2.184)	(n=1.231)	(n=657)	(n=680)	(n=2.692)	(n=757)	(n=1.037)	(n=933)
Duur vroegere sport									
0-2 jr	24	17	30	30	26	22	34	22	20
3-5 jr	26	27	27	21	23	28	27	22	18
6-10 jr	24	30	19	21	20	27	20	21	21
11-20 jr	14	13	12	14	21	13	12	18	22
21 jr of langer	12	13	12	13	10	10	7	16	20
Startleeftijd vroegere sport									
3-12 jr	46					56	25	35	37
13-18 jr	25					23	28	26	27
19-25 jr	13					9	19	16	16
26-40 jr	12					8	21	17	15
41-60 jr	4					2	6	5	5
61 jr of later	0					0	1	0	0
Stopleeftijd vroegere sport									
3-12 jr	14	30				19	10	9	6
13-18 jr	29	42	39			35	20	20	18
19-25 jr	20	13	36	35		18	22	21	21
26-40 jr	21	9	16	50	53	17	30	27	29
41-60 jr	13	5	7	11	42	9	15	19	18
61 jr of later	3	2	2	4	5	2	3	5	7
Verband vroegere sport									
Vereni- ging	54	66	50	39	37	100	23	25	12
Groeps- verband	21	16	22	26	30	10	19	100	23
Alleen	19	15	21	24	23	4	13	21	100
Anders	9	10	10	6	5	2	6	6	7

Tabel 3.3 Motieven om te stoppen met een sport, bevolking van 15 tot 80 jaar, per loopbaan naar stopleeftijd (in procenten).

	totaal	team	racket	fit	beweeg, individueel	behendig	behendig, intensief	denk
	(n=4.976)	(n=1.129)	(n=645)	(n=863)	(n=1.417)	(n=284)	(n=394)	(n=137)
Ik vond de sport niet leuk meer	19	15	20	29	18	12	24	13
Combinatie werk/ studie te veel	18	21	16	18	17	17	20	20
Lichamelijke pro- blemen	15	14	15	15	17	14	10	6
Ik heb voor een an- dere sport gekozen	12	11	11	16	12	9	12	8
Verhuisd	11	12	15	11	9	13	10	11
Blessures	9	13	10	6	8	6	10	2
Mensen met wie ik sportte stopten	9	7	12	9	10	9	9	12
Combinatie met gezin werd te veel	8	7	6	8	9	11	6	5
Werd te duur	7	3	6	15	6	10	12	2
Club/voorzieningen opgeheven/ver- plaatst	5	6	5	5	4	7	4	6
Te prestatiegericht	4	4	4	5	5	2	3	4
Onvoldoende bege- leiding	3	3	4	5	2	2	4	6
Niveau sloot niet goed aan	3	3	4	2	3	1	6	4
Sfeer niet meer goed, conflicten	3	4	3	3	3	5	2	3
Ongewenste om- gangsvormen	2	2	1	2	1	1	1	2
Anders	16	16	11	10	19	22	15	30

Tabel 3.4 Motieven om te stoppen met een sport, bevolking van 15 tot 80 jaar, per loopbaan naar stopleeftijd (in procenten).

	totaal	ondergewicht	normaal	overgewicht	obesitas
	(n=4.976)	(n=76)	(n=2.042)	(n=1.761)	(n=779)
Ik vond de sport niet leuk meer	19	10	22	17	18
Combinatie met werk/studie werd te veel	18	18	19	18	18
Anders	16	45	18	13	12
Lichamelijke problemen/ziekte	15	9	11	16	23
Ik heb voor een andere sport gekozen	12	13	14	10	8
Ik ben verhuisd	11	4	10	12	15
Mensen met wie ik sportte stopten	9	3	10	10	8
Blessures	9	2	7	11	11
Combinatie met gezin werd te veel	8	3	7	8	8
Werd te duur	7	3	6	8	9
Club en/of voorzieningen zijn opgeheven of verplaatst	5	2	4	7	5
Te prestatiegericht	4	0	4	4	4
Sfeer niet meer goed, conflicten	3	6	3	4	2
Onvoldoende begeleiding	3	1	3	3	3
Niveau sloot niet goed bij mij aan	3	1	3	3	5
Ongewenste omgangsvormen (pesten, agressie, discriminatie, intimidatie)	2	1	1	2	2

Tabel 4.1 Oordeel contacten bij de meest beoefende sport, 5 tot 80 jaar (in procenten ‘helemaal mee eens’ en ‘mee eens’).

	totaal	geen lid	lid vereniging	geen abonnee	abonnee
	(n=2.540)	(n=2.043)	(n=1.189)	(n=2.572)	(n=660)
Met de meeste medesporters is het contact oppervlakkig	49	52	45	45	64
Mijn medesporters zijn belangrijke sociale contacten voor me (hem/haar)	49	40	61	54	32
Mijn medesporters vraag ik wel eens om informatie/hulp (bijv. aankoop, oppas, verhuizing)	27	22	36	30	19
Ik kom regelmatig bij medesporters thuis (bijv. op verjaardagen)	25	21	30	28	14
Ook als ik zelf niet sport, ga ik wel eens langs	31	22	43	37	14
De meeste sporters kende ik (mijn kind) nog niet voordat ik ging sporten	60	58	64	56	75

Tabel 4.2 Ongewenst gedrag bij de meest beoefende sport, 15 tot 80 jaar (in procenten ‘helemaal mee eens’ en ‘mee eens’).

	type sport mannen			type sport vrouwen		
	solo	duo	team	solo	duo	team
	(n=811)	(n=169)	(n=167)	(n=992)	(n=175)	(n=54)
Tegen anderen gericht, 15 jaar en ouder						
Vervelende opmerkingen/grappen over vrouwen	21	22	48	11	17	34
Vervelende opmerkingen/grappen over mensen met een andere huidskleur of cultuur/religie	17	18	43	7	8	15
Vervelende opmerkingen/grappen over homoseksuele mannen en/of lesbische vrouwen	12	11	24	4	4	15
Fysieke agressie	6	8	48	4	5	28
Tegen individu zelf gericht, 15 jaar en ouder						
Vervelende opmerkingen/grappen over vrouwen	5	6	22	8	5	13
Vervelende opmerkingen/grappen over mensen met een andere huidskleur of cultuur/religie	5	5	19	3	3	7
Vervelende opmerkingen/grappen over homoseksuele mannen en/of lesbische vrouwen	4	3	11	2	3	
Fysieke agressie	5	2	31	2	2	15

Tabel 4.3 Ongewenst gedrag bij de meest beoefende sport, 5 tot 15 jaar (in procenten ‘helemaal mee eens’ en ‘mee eens’).

	type sport mannen			type sport vrouwen		
	solo	duo	team	solo	duo	team
	(n=81)	(n=35)	(n=96)	(n=124)	(n=48)	(n=43)
Gericht tegen andere kinderen						
Onvriendelijke opmerkingen/uitschelden	24	39	74	31	27	61
Vervelende opmerkingen/grappen over anderen vanwege hun huidskleur of cultuur/religie	8	11	24	10	3	12
Buitensluiten, niet mee mogen doen	11	18	33	18	19	38
Fysieke agressie (slaan, schoppen of duwen)	19	18	39	13	13	17
Gericht tegen kind zelf						
Onvriendelijke opmerkingen/uitschelden	20	23	49	22	24	42
Vervelende opmerkingen/grappen vanwege de huidskleur van uw kind of cultuur/religie	3	5	9	5		3
Buitensluiten, niet mee mogen doen	6	15	16	11	15	23
Fysieke agressie (slaan, schoppen of duwen)	11	13	25	12	6	10

Tabel 5.1 Uitspraken over aspecten van sport, bevolking 15 tot 80 jaar (in procenten ‘grotendeels’ of ‘helemaal’ eens).

	sportfrequentie in afgelopen jaar					
	15 jaar en ouder	geen	1 tot 11 keer	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.465)	(n=917)	(n=324)	(n=591)	(n=326)	(n=303)
Sportvereniging						
Sportclubs leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale samenhang in een dorp, wijk of buurt	62	55	55	62	63	72
Sportverenigingen zijn te veel gericht op prestatie- en wedstrijd sport	31	38	33	31	26	24
Sportverenigingen zijn te weinig ingesteld op mensen met beperkte sportieve aanleg	30	37	36	31	25	23
Bij sportverenigingen heb je te veel regels en verplichtingen	23	28	27	23	14	23
Sportverenigingen kennen te beperkte trainingsmogelijkheden (dagen/tijden)	19	18	18	23	17	14
Sporten bij een sportvereniging kost te veel tijd	18	24	28	19	12	11

Tabel 6.1 Oordeel voorzieningen van de meest beoefende sport, sporters in een officiële binnen- of buitenaccommodatie van 5 tot 80 jaar (rapportcijfers, 1-10).

	totaal	5-14 jaar	15-80 jaar	lid vereniging	abonnee
	(n=2.016)	(n=1.584)	(n=432)	(n=1.021)	(n=597)
Toegankelijkheid/informatie					
Bereikbaarheid per auto	8,2	8,2	8,1	8,1	8,2
Bereikbaarheid per fiets	8,2	8,1	8,2	8,1	8,4
Openingstijden van de sportaccommodatie	8,0	7,9	8,0	8,1	8,1
Informatie over de (sport)activiteiten	7,7	7,7	7,7	7,8	7,9
Snelle behandeling van klachten en verzoeken	7,3	7,3	7,3	7,3	7,4
Training/personeel					
Deskundigheid trainer/instructeur	7,9	7,9	7,9	7,8	8,0
Persoonlijke aandacht trainer/instructeur	7,6	7,7	7,6	7,6	7,7
Variatie in trainingen/oefeningen	7,7	7,7	7,7	7,7	7,8
Aandacht voor gezondheid/bleisurepreventie	7,5	7,5	7,5	7,5	7,4
Vriendelijkheid personeel	8,1	8,0	8,1	8,0	8,2
Behulpzaamheid personeel	8,0	7,9	8,0	7,9	8,1
Aanwezigheid/kwaliteit aanbod					
Organisatie (deelname aan) wedstrijden en/of competitie	7,4	7,4	7,4	7,6	6,8
Organisatie recreatief sportaanbod	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Organisatie nevenactiviteiten (bijv. feest)	7,1	7,2	7,1	7,3	6,8
Horecavoorzieningen (bar, kantine)	7,2	6,8	7,3	7,3	7,1
Mogelijkheden om mensen te ontmoeten	7,7	7,4	7,8	7,8	7,5
Kosten en accommodatie					
Hoogte contributie/lesgelden e.d.	6,8	6,9	6,8	7,0	6,6
Prijzen consumpties	6,8	6,8	6,9	6,9	6,9
Entreprijs accommodatie	6,8	6,9	6,8	7,0	6,9
(Sociale) veiligheid	7,6	7,5	7,6	7,7	7,7
Netheid douches en kleedruimten	7,2	6,9	7,3	7,1	7,5

Tabel 7.1 Aandeel niet-sporters (0-11 keer per jaar actief) en niet-verenigingssporters, bevolking van 5 tot 17 jaar en 18 tot 65 jaar (in procenten).

		5-17 jaar		18-65 jaar	
		niet-sporters	geen clubsporter	niet-sporters	geen clubsporter
Totaal		15	33	34	72
Sekse	Man	16	32	32	67
	Vrouw	15	33	36	77
Opleiding	Hoog	12	28	22	68
(ouder)	Midden	14	31	35	73
	Laag	20	39	45	77
Alleenstaande ouder	Ja	23	39	43	76
(gezin)	Nee	14	32	35	72
Etniciteit	Autochtoon	14	31	33	72
	Westerse allochtoon	15	38	31	68
	Niet-westerse allochtoon	25	42	41	76
BMI	Ondergewicht	10	32	43	71
	Normaal	15	31	30	69
	Overgewicht/obesitas	22	36	32	73
	Obesitas			44	79
Provincie	Groningen			40	75
	Friesland			34	65
	Drenthe			35	72
	Overijssel			34	76
	Flevoland			35	73
	Gelderland			34	76
	Utrecht			37	71
	Noord-Holland			31	71
	Zuid-Holland			35	76
	Zeeland			37	68
	Noord-Brabant			34	71
	Limburg			28	68

		5-17 jaar		18-65 jaar	
		niet-sporters	geen clubsporter	niet-sporters	geen clubsporter
Totaal		15	33	34	72
Werkzaamheid	(Semi-)overheid			26	71
	Loondienst			32	70
	Zelfstandig ondernemer			37	70
	Geen			40	78
Seksuele voorkeur	Heteroseksueel			35	73
	Biseksueel			35	70
	Homoseksueel			49	86
	Wil niet zeggen			45	75
Roper Consumer Styles	Settled			54	86
	Homebodies			42	74
	Dreamers			41	72
	Adventurers			27	60
	Open-minded			22	74
	Organics			35	75
	Rational-realists			31	73
	Demanding			36	77
Sekse*etniciteit (niet-westers)	Autochtone man	14	31	32	67
	Allochtone man	29	32	33	72
	Autochtone vrouw	13	31	35	77
	Allochtone vrouw	21	51	45	78
Sekse*seksuele voorkeur	Hetero man			31	66
	Homo/biseksuele man			44	80
	Hetero vrouw			37	79
	Lesbische vrouw			39	73
Sekse*opleiding	Hoog opgeleid, man			20	60
	Laag opgeleid, man			45	72
	Hoog opgeleid, vrouw			25	74
	Laag opgeleid, vrouw			46	81

Tabel 7.2 Reden niet/weinig sport, niet-sporters van 16 tot 80 jaar, naar etniciteit, opleiding en Body Mass Index (in procenten).

	totaal	etniciteit			opleiding			Body Mass Index ¹		
		autoch- toon	westerse alloch- toon	niet- westerse allochtoon	laag	midden	hoog	normaal	overge- wicht	obesitas
	(n=1.321)	(n=1.083)	(n=80)	(n=158)	(n=528)	(n=547)	(n=246)	(n=522)	(n=411)	(n=241)
Vanwege werken/of gezin	26	25	31	27	18	31	31	27	27	23
Vanwege gezondheid	24	24	28	22	30	20	22	17	25	41
Voldoende beweging	23	24	21	18	25	23	18	28	24	11
Weet niet, geen ge- woonte	20	20	19	19	17	22	22	20	18	22
Andere bezigheden leuker	19	20	12	15	15	20	26	18	21	20
Te duur	17	16	22	19	19	16	13	15	15	22
Te oud	10	10	9	7	13	7	7	8	13	8
Kan niet goed sporten	9	10	5	7	9	9	11	7	8	17
Sport niet nodig	9	9	5	13	7	9	14	10	7	6
Kent geen mensen om te sporten	9	9	5	9	10	9	6	8	7	9
Weet niet welke sport past	6	6	2	5	5	6	8	6	5	5
Reistijd te lang	3	2	3	8	2	3	4	3	2	3
Ziet tegen ontmoeten nieuwe mensen op	3	3	1	2	3	3	1	2	2	3
Ziet tegen leren sport op	2	2		1	1	2	3	1	1	1

	totaal	etniciteit			opleiding			Body Mass Index ¹		
		autoch- toon	westerse alloch- toon	niet- westerse allochtoon	laag	midden	hoog	normaal	overge- wicht	obesitas
	(n=1.321)	(n=1.083)	(n=80)	(n=158)	(n=528)	(n=547)	(n=246)	(n=522)	(n=411)	(n=241)
Kent moge- lijkheden omgeving niet	1	1	2	1	1	1	0	1	1	0
Zwanger- schap	1	1		3	1	1	1	1	1	1
Wil (weer) gaan sporten	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1
Anders	2	1	3	2	1	2	2	2	2	1

1. Exclusief ondergewicht, te kleine groep.

Tabel 7.3 Verwachting om in het komende jaar (weer/meer) te gaan sporten, niet-sporters van 16 tot 80 jaar, naar sekse en leeftijd (in procenten).

	totaal	seks		leeftijd				
		man	vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
	(n=1.321)	(n=601)	(n=720)	(n=46)	(n=248)	(n=383)	(n=367)	(n=192)
Nee	59	59	58	44	45	59	70	82
Weet niet	5	5	5	0	5	5	4	1
Alleen	15	15	15	17	19	21	12	8
Abonnee/lid/cursist sportaanbieder	9	8	9	12	18	7	6	1
Lid vereniging/bond	8	10	7	27	10	6	2	
Groep familie en/of vrienden	5	4	5	8	8	5	4	1
Zorginstelling	2	1	2		0	1	3	4
Werkgever	1	2	1		3	2	0	
Anders	2	1	2			1	2	4

Tabel 7.3-vervolg Verwachting om in komende jaar (weer/meer) te gaan sporten, niet-sporters van 15 tot 80 jaar, naar sekse en leeftijd (in procenten).

	totaal	sportdeelname		ervaringen gymlessen VO		
		geen	1 tot 11 keer	(heel) positief	neutraal	(heel) negatief
	(n=1.321)	(n=968)	(n=353)	(n=498)	(n=379)	(n=260)
Nee	5	64	44	52	66	67
Weet niet	15	5	5	6	3	3
Alleen	9	6	14	10	6	3
Abonnee, lid, cursist sportaanbieder	8	7	12	11	7	9
Lid vereniging/bond	5	1	2	1	2	2
Groep familie en/of vrienden	2	2	1	1	3	2
Zorginstelling	1	3	10	6	3	6
Werkgever	2	12	22	17	16	14
Anders		1	2	1	1	1

Tabel 7.4 Verwachte te beoefenen sport in toekomst, niet-sporters van 15 tot 80 jaar, naar sekse en leeftijd (in procenten).

	totaal	man	vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
	(n=1.321)	(n=601)	(n=720)	(n=46)	(n=248)	(n=383)	(n=367)	(n=192)
Fitness (cardio/kracht)	23	23	22	19	34	24	20	9
Zwemsport (excl. waterpolo)	14	10	17	7	9	15	15	18
Wandelsport	7	7	7		1	6	13	23
Aerobics/steps/spinning	6	1	11	17	10	6	4	3
Wielrennen/toerfietsen	4	6	3		1	5	6	12
Hardlopen/joggen/trimmen	4	5	3	1	6	6	4	
Voetbal	4	8	1		5	3	1	
Geen enkele sport	6	7	6	4	4	5	10	12

Tabel 7.5 Maximaal te besteden jaarlijks geldbedrag en maximaal aantal minuten reistijd naar sportlocatie voor sportbeoefening, niet-sporters van 15 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	geslacht		leeftijd				
		man	vrouw	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
Maximaal bedrag per jaar								
€1-€50	27	27	27	24	23	26	33	31
€51-€100	20	19	20	26	16	17	19	29
€101-€200	25	23	28	30	25	27	23	23
Meer dan €200	28	31	25	20	36	29	25	17
Maximale minuten reistijd								
1-5	11	11	10	13	9	10	13	21
6-10	29	26	33	12	27	34	25	29
11-15	35	30	40	59	39	32	34	27
16-30	21	28	16	14	21	22	24	19
31 of meer	3	5	2	2	4	3	4	4

Tabel 8.1 Uitspraken over aspecten van sport, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

	'grotendeels' of 'helemaal' mee eens	'enigszins' mee eens	'grotendeels' of 'helemaal' mee oneens
Sportfuncties			
Sport is heel belangrijk bij de opvoeding van kinderen	71	24	5
Voor een goede gezondheid is actieve sportbeoefening nodig	59	33	8
Sport levert een belangrijke bijdrage aan de sociale integratie van etnische minderheden	33	49	18
Het gaat er tijdens het sporten om zich met anderen te meten en de tegenstander te overwinnen	22	37	40
Topsport			
Meer geld en aandacht voor topsport mag niet ten koste gaan van de breedtesport	53	35	13
Als ik een kind had met veel aanleg voor sport, zou ik het zeker stimuleren om een topsportcarrière na te streven	32	41	27
Nationale overwegingen			
Ik zou graag zien dat de Olympische Spelen in 2028 in Nederland worden gehouden	31	32	37
Het maakt mij niets uit of Nederlandse sporters internationaal goed presteren	25	34	41
Als Nederlanders een olympische medaille of wereldkampioenschap winnen, heeft dat een positieve invloed op mij	19	33	48

Tabel 8.2 Uitspraken sportwaarden, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten ‘grootendeels’ of ‘helemaal’ mee eens).

	sportfrequentie per jaar (RSO)					
	15 jaar en ouder	geen	1 tot 11 keer	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.465)	(n=917)	(n=324)	(n=591)	(n=326)	(n=303)
Persoonlijke uitspraken						
Ik ben zeker van mezelf	62	59	59	62	63	63
Ik durf mijn mening te geven	75	73	75	75	73	82
Ik voel me door anderen gewaardeerd	59	57	53	61	62	62
Ik heb respect voor anderen	89	89	87	89	91	88
Ik ben goed in communiceren met anderen	68	63	70	71	71	67
Ik heb veel gevoel voor verantwoordelijkheid	83	83	84	84	80	82
Ik stel doelen en ik ga ervoor om die te bereiken	54	48	53	57	56	56
Ik kan goed doorzetten	70	65	68	71	70	77
Ik durf de competitie met anderen aan te gaan	54	48	49	56	55	61
Ik voel me fysiek en mentaal gezond	60	51	49	59	63	74
Ik zit lekker in mijn vel	66	60	57	68	69	75
Ik sta positief in het leven	75	72	73	74	77	81
Uitspraken van toepassing op sport						
Zeker van jezelf te zijn	63	56	58	67	62	72
Je mening te durven geven	51	47	47	54	50	55
Je door anderen gewaardeerd te voelen	50	47	45	53	50	53
Respect voor anderen te krijgen	64	59	54	67	64	70
Te communiceren met anderen	59	52	58	61	61	61
Verantwoordelijkheidsgevoel krijgen	58	53	50	60	56	67
Doelen te kunnen stellen en ervoor te gaan	63	57	59	66	66	67
Goed kunnen doorzetten	73	66	66	75	74	79

	sportfrequentie per jaar (RSO)					
	15 jaar en ouder	geen	1 tot 11 keer	12 tot 59 keer	60 tot 119 keer	120 keer of meer
	(n=2.465)	(n=917)	(n=324)	(n=591)	(n=326)	(n=303)
Competitie met anderen aan te durven gaan	62	56	59	63	64	67
Je fysiek en mentaal gezond voelen	73	63	68	77	75	82
Lekker in je vel te zitten	69	60	64	72	70	79
Positief in het leven te staan	63	55	53	64	66	75

Tabel 8.3 Imago sporten, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten)

	totaal	badminton	fitness	golf	hard- lopen	hockey	schaatsen	skiën	tafel- tennis
	(n=7.395)	(n=453)	(n=471)	(n=509)	(n=482)	(n=507)	(n=510)	(n=467)	(n=459)
Goed voor de gezondheid	50	49	75	26	62	42	60	36	33
Blessuregevoelig	50	31	40	9	49	67	48	81	24
Moeilijk om aan te leren	50	37	23	65	20	57	61	75	53
Elitair	50	49	42	87	33	79	41	69	42
Gezellig	50	60	60	48	31	60	57	53	51
Individualistisch	50	39	68	62	73	19	64	61	50
Een fysiek harde sport	50	28	38	10	52	68	58	56	27
Goed voor doorzettingsvermogen	50	31	51	15	74	43	69	47	31
Ouderwets	50	61	22	50	55	45	61	30	64
Een typische mannsport	50	22	43	63	54	40	52	51	38
Een spannende actiesport	50	38	25	16	31	63	64	70	40

Tabel 8.3-vervolg Imago sporten, bevolking van 15 tot 80 jaar (in procenten).

	totaal	tennis	turnen	voetbal	vecht- sporten	volley- bal	wiel- rennen	zwemmen
	(n=7.395)	(n=472)	(n=485)	(n=516)	(n=543)	(n=496)	(n=524)	(n=501)
Goed voor de gezondheid	50	55	40	40	30	50	60	90
Blessuregevoelig	50	51	68	88	71	54	53	16
Moeilijk om aan te leren	50	54	84	36	74	42	37	30
Elitair	50	79	57	22	32	45	36	40
Gezellig	50	55	38	60	25	74	30	51
Individualistisch	50	49	61	18	53	18	54	61
Een fysiek harde sport	50	43	56	82	83	41	68	34
Goed voor doorzettingsvermogen	50	46	61	41	59	36	77	65
Ouderwets	50	51	61	58	36	46	53	55
Een typische mannsport	50	40	21	91	83	35	76	31
Een spannende actiesport	50	58	38	74	69	58	58	45

Bijlage 3 Overzicht aantal sporten

	5-80 jaar, ongewogen, Screening & Sporters Monitor	Totaal	Geslacht		Leeftijd						
			Man	Vrouw	5-10 jaar	11-15 jaar	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
			n	n	n	n	n	n	n	n	n
	Totaal	13.200	7.262	5.938	303	361	693	2.411	4.050	3.895	1.487
	Geen sport	3.423	1.913	1.510	30	30	60	480	1.065	1.240	518
	Aerobics/steps/spinning	1.053	693	360	9	21	91	331	369	193	39
	Atletiek	143	65	78	9	25	30	27	23	22	7
	Badminton	688	379	309	18	57	120	137	204	128	24
	Basketbal	190	119	71	3	36	64	44	24	18	1
	Biljart/poolbiljart/snooker	566	258	308	3	15	79	163	144	113	49
	Bowling	993	555	438	15	41	145	302	291	154	45
	Bridge	255	115	140			3	6	22	92	132
	Dammen	196	102	94	5	11	28	42	31	63	16
	Danssport	585	322	263	34	51	114	164	95	94	33
	Darts	556	265	291	4	12	49	143	215	120	13
	Duiksport	153	69	84	4	5	16	43	59	22	4
	Fitness (cardio/kracht)	3.041	1.736	1.305	3	40	240	747	1.015	766	230
	Golf	336	152	184	1	1	29	69	84	112	40
	Gymnastiek/turnen	392	220	172	62	53	52	19	31	99	76
	Handbal	98	57	41	5	29	27	15	12	8	2
	Hardlopen/joggen/trimmen	1.325	676	649	17	41	176	399	419	235	38
	Hockey	168	96	72	10	34	61	30	23	9	1
	Honkbal/softbal	102	53	49	3	21	42	17	16	2	1
	Jeu de boules	369	171	198	5	7	19	41	83	132	82
	Judo	88	57	31	31	22	10	13	7	5	
	Kano	253	141	112	3	20	57	59	80	29	5
	(Berg)klimsport	170	90	80	4	18	34	47	48	16	3
	Korfbal	121	64	57	12	18	31	16	26	17	1
	Midgetgolf	456	265	191	18	13	49	111	143	93	29
	Motorsport	103	46	57	3	2	5	19	40	27	7
	Paardensport	309	176	133	10	41	49	79	92	33	5
	Roeien	133	68	65	1	8	26	38	27	24	9
	Schaatsen	294	159	135	16	20	56	68	81	42	11
	Schaken	238	103	135	4	12	22	61	68	42	29
	Schietsport	127	62	65		3	17	28	46	29	4
	Skeeleren/skaten	485	289	196	38	41	79	164	131	28	4
	Skiën/langlaufen, snowboarden	508	271	237	8	28	54	130	162	98	28
	Squash	266	137	129	1	10	51	112	73	17	2
	Tafeltennis	407	209	198	9	36	86	81	107	72	16
	Tennis	868	453	415	16	48	102	173	221	206	102
	Vecht- en verdedigings-sporten (excl. judo)	188	113	75	14	19	40	61	47	6	1
	Voetbal (veld/zaal (futsal))	890	449	441	72	97	151	227	244	91	8
	Volleybal (zaal/beach)	466	236	230	10	43	96	92	132	79	14
	Wandelsport	2.259	1.249	1.010	9	16	70	306	721	840	297
	Waterpolo	54	31	23	3	8	10	16	14	2	1

Sporten in de afgelopen 12 maanden	5-80 jaar, ongewogen, Screening & Sporters Monitor	Totaal	Geslacht		Leeftijd						
			Man	Vrouw	5-10 jaar	11-15 jaar	16-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-65 jaar	66-80 jaar
			n	n	n	n	n	n	n	n	n
	Totaal	13.200	7.262	5.938	303	361	693	2.411	4.050	3.895	1.487
Wielrennen/toerfietsen	1.591	754	837	8	23	72	242	473	574	199	
Zeilen/surfen	239	127	112	3	15	32	69	63	47	10	
Zwemmen (excl. waterpolo)	2298	1366	932	150	85	167	493	622	572	209	
Anders	216	103	113	7	7	11	47	61	58	25	
Yoga en andere bewegings-leren	105	65	40	1		3	24	31	28	18	
Uitsplitsing van diverse sporten											
Fitness cardio	2522	1449	1073	1	31	191	642	836	634	187	
Fitness kracht	1.697	945	752	2	26	170	486	586	339	88	
(Berg)klimsport indoor	59	32	27	2	7	16	22	11	1		
(Berg)klimsport outdoor	125	63	62	2	12	22	31	40	15	3	
Lange baan schaatsen	214	112	102	7	12	42	49	56	39	9	
Kunstschaatsen	75	46	29	8	9	18	14	19	5	2	
IJshockey	24	10	14	1		5	9	8	1		
Veldvoetbal	759	392	367	69	92	138	182	197	78	3	
Zaalvoetbal (futsal)	273	129	144	12	23	47	87	76	23	5	
Wielrennen	254	95	159		5	16	70	90	66	7	
Mountainbiken	313	150	163	2	15	34	86	117	54	5	
Toerfietsen	1246	605	641	6	6	38	130	351	520	195	
Zaalvolleybal	394	194	200	10	39	75	76	107	73	14	
Beachvolleybal	132	77	55		10	43	31	36	11	1	

Noten

1. Dit percentage ligt iets hoger dan de 65 procent die de Rapportage Sport 2008 opgeeft voor 2007.
2. Deze waarden geven aan hoeveel energie verschillende sport- en bewegingsactiviteiten (gemiddeld) kosten. Op basis van deze waarden zijn de behendigheidssporten onderverdeeld in gematigd (minder energie) en intensief (meer energie).
3. Eerst is de hiervoor besproken indeling naar sport verder ingedikt in vier hoofdgroepen: team-sporten zijn samengevoegd met duosporten, de individuele beweegsporten met de intensieve beweegsporten (intensieve sporten) en de sporten die behendigheid vragen maar weinig inspanning met de denksporten. De fitsporten zijn niet verder samengevoegd. Alleen (sport)groepen die samen meer dan twaalf keer per jaar zijn beoefend tellen mee. Vervolgens zijn deze groepen geclusterd, zodat combinaties van sporten ontstaan.
4. Over kinderen tot 15 jaar is niet gevraagd of zij rechtstreeks lid van een sportbond zijn. Wel weten wij dat 68 procent van hen lid is van een sportvereniging.
5. Dit percentage komt vrijwel overeen met de 34 procent sportverenigingsleden van de Nederlandse bevolking zoals gerapporteerd in de Rapportage Sport 2008 over de AVO-gegevens van 2007.
6. We zagen eerder dat per sport zeventig procent dit motief noemde. Omdat veel mensen meerdere sporten beoefenen, neemt de kans dat voor één van deze sporten lichaamsbeweging is genoemd toe.
7. In de grafiek zijn zowel de genoemde als de niet genoemde motieven opgenomen. De eerste categorie bevat een + voor de omschrijving van een motief, de tweede een -.
8. Gegevens uit het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland en het Letsel Informatie Systeem wijzen ook uit dat veel blessures en letsels voortkomen uit de beoefening van deze sporten (Hillebrandt, 2008).
9. Dit percentage is relatief hoog in vergelijking met de AVO-cijfers gebruikt voor de Rapportage Sport 2008 van het SCP (10%), maar ook in vergelijking met CBS-cijfers van het POLS-onderzoek (13%).
10. De gestelde vragen zijn overgenomen van het Nationaal Sport Onderzoek 2005 van het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Mulier Instituut, een bevolkingsonderzoek onder 15- tot 79-jarigen. De resultaten zijn ook overeenkomstig (Elling, 2007, p. 72 en 212).
11. De resultaten zijn slechts deels vergelijkbaar met de uitkomsten van het NSO 2005 (zie Elling, 2009, p. 103), omdat deze vragen in het NSO aan de hele bevolking zijn gesteld en niet alleen aan sporters.
12. De respondenten konden het aangeven als een uitspraak niet van toepassing was.
13. Twee van deze stellingen (te veel gericht op prestatie-/wedstrijdsport en te veel regels en verplichtingen) zijn eerder voorgelegd aan de bevolking door Manders & Kropman (1982) en in het Nationaal Sport Onderzoek 2005 van het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Mulier Instituut. Hoewel de antwoordcategorieën verschilden (in de NSO werd een vijfpuntsschaal gehanteerd van 'helemaal niet mee eens' tot 'helemaal mee eens'), zijn de uitkomsten sterk vergelijkbaar (zie Elling, 2007, p. 98). Dertig procent van de 15- tot 74-jarigen was het er (helemaal) mee eens dat sportverenigingen te veel gericht zijn op prestatie-/wedstrijdsport en 25 procent vond dat verenigingen te veel regels en verplichtingen kennen; ouderen onderschreven deze beperkingen vaker dan jongeren.
14. Deze cijfers wijken iets af van het AVO 2007 (zie Kamphuis & Van den Dool, 2008) in de Rapportage Sport 2008, waar het aandeel niet-sporters onder de oudste leeftijdsgroep uitkomt

op 56 procent. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat de SportersMonitor is uitgevoerd met een internetpanel, waarin lager opgeleide en minder maatschappelijk actieve ouderen ondervertegenwoordigd zijn.

15. De 'gesettelden' zijn een traditioneel ingestelde groep met een verlangen naar rust en harmonie en een sterke relatie met de familie en directe vriendenkring. Tot deze groep behoren relatief veel ouderen, vrouwen en lager opgeleiden. De leefstijlgroep 'plichtsgetrouwen' sport niet minder dan gemiddeld, maar kent vooral relatief veel niet-verenigingssporters (77%). Ook deze groep herbergt veel ouderen en vrouwen, maar is gemiddeld juist hoger opgeleid en kenmerkt zich door mensen met een sterk plichtsbesef en sterke discipline die veeleisend zijn ten aanzien van zichzelf en hun omgeving. Zie voor overige relaties tussen de Roper-leefstijlgroepen van GfK en sportgedrag www.mulierinstituut.nl/monitoring/sporterspanel/
16. In de Rapportage Sport 2008 presenteren Ooijendijk & Kloet (2008) een duidelijk verschil tussen sporters en niet-sporters als het gaat om het voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB), vooral waar het gaat om het voldoen aan de fitnorm. Zij vergelijken echter alleen sporters met niet-sporters en maken geen onderscheid naar sportfrequentie.
17. Van Bottenburg (2009) vond dat 54 procent van de bevolking het met deze stelling eens was (16% helemaal en nog eens 38% enigszins).
18. In het onderzoek is de respondenten gevraagd welke denkbeelden zij over drie willekeurige sporten uit een groep van in totaal vijftien sporten hebben. De respondenten is gevraagd de drie sporten in te delen op een bepaald kenmerk. Zij konden kiezen uit 'past wel' en 'past niet bij het kenmerk'. De derde, niet gekozen sport is dan neutraal.
19. De Vereniging Sport en Gemeenten over zwemmen (zie Wisse, Elling & Van den Dool, 2009), het Nederlands Instituut Sport en Bewegen over gezondheid en bedrijfssport en Stichting Homosport Nederland over homo-intolerantie in de sport (zie Elling & Van den Dool, 2009).

